

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SAKARYA ÜNİVERSİTESİ'NDE OKUYAN TÜRK VE
YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN KARŞILIKLI
ALGILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özge ÇELİK

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyoloji

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Osman ÖZKUL

MAYIS – 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

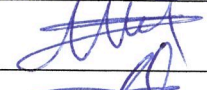
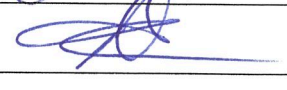
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ'NDE OKUYAN TÜRK VE
YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN KARŞILIKLI
ALGILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özge ÇELİK

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyoloji

“Bu tez 22/05/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Doç. Dr. Osman ÖZKUL	Kabul	
Dr. Öğr. Üyesi Enver Sinan MALKOÇ	Kabul	
Dr. Öğr. Üyesi Adem BÖLÜKBAŞI	Kabul	

 SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU	Sayfa : 1/1
Öğrencinin		
Adı Soyadı	:	Özge ÇELİK
Öğrenci Numarası	:	y126013006
Enstitü Anabilim Dalı	:	Sosyoloji
Enstitü Bilim Dalı	:	
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Sakarya Üniversitesi'nde Okuyan Türk ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Karşılıklı Algıları
Benzerlik Oranı	:	%6
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,		
☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.		
 06/05/2019 Öğrenci İmza		
☐ Sakarya Üniversitesi Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.		
Bilgilerinize arz ederim.		
...../...../20..... Öğrenci İmza		
Uygundur		
Danışman Unvanı / Adı-Soyadı: Doç.Dr. Osman ÖZKUL		
Tarih: 06.05.2019		
İmza: 		
☐ KABUL EDİLMİŞTİR ☐ REDDEDİLMİŞTİR EYK Tarih ve No:	Enstitü Birim Sorumlusu Onayı	

ÖNSÖZ

Eğitim hayatımın başladığı ilkokul günlerinden bugüne kadar eğitimime katkı sağlayan ve desteklerini esirgemeyen tüm hocalarıma teşekkür ederim. Eğitim hayatımdan gelen birikimlerime desteğiyle bilimsel bir yön çizen danışmanım Sayın Doç. Dr. Osman ÖZKUL'a saygılarımı sunarım.

Bu çalışmada mülakatlar sırasındaki samimi bir şekilde bilgi paylaşımında bulunan, kilometrelerce uzaklardan gelen bir valiz dolusu özlem, hasret, azim, başarı sahibi uluslararası öğrencilerimize teşekkür ederim.

Ayrıca ülkemizin misafirperverlik ve diğergamlık kültürünü ev sahibi ülke olarak yansıtan ve ülkemizi temsil eden ülkemiz öğrencilerine teşekkür ederim.

Özge ÇELİK

22.05.2019

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
GRAFİK LİSTESİ	v
TABLO LİSTESİ	vi
ÖZET.....	vii
SUMMARY	viii

GİRİŞ	1
--------------------	----------

BÖLÜM 1: KÜLTÜR, ÜNİVERSİTE VE KÜLTÜREL ETKİLEŞİM	15
--	-----------

1.1. Üniversite ve Kültür	18
1.2. Uluslararası Yükseköğrenim	19
1.3. Türkiye’de Yükseköğretim	21
1.4. Türkiye’deki Uluslararası Öğrenci Sayıları	22
1.5. Sakarya Üniversitesi’nde Okuyan Türk ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Niceliksel Durumu	23

BÖLÜM 2: ALGI KAVRAMI VE SOSYAL PSİKOLOJİ.....	26
---	-----------

2.1. Algılamada Etkili Olan Faktörler	26
2.1.1. Algılama Yapanın Durumu	27
2.1.2. Algılamada Olumlu ya da Olumsuz Davranma Düşüncesi	27
2.1.3. Yanlış Çıkarımda Bulunma.....	28
2.1.4. Benzerlik ya da Farklılık Eğilimi.....	28
2.1.5. Algılanan Kişi ya da Nesneye İlişkin Sahip Olunan Bilgi.....	28
2.1.6.Kişisel Beklentiler.....	28
2.2. Sosyal Algı	29
2.3. Sosyalleşme.....	30
2.4. Sosyal Etki	31
2.5. Uyuma Davranışı	32
2.6. Uyuma Davranışını Etkileyen Kültürel Faktörler	32
2.7. Önyargı.....	33
2.8. Önyargıların Azaltılması.....	33

BÖLÜM 3: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ'NDE OKUYAN TÜRK VE YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN KARŞILIKLI ALGILARINA İLİŞKİN

BULGULAR.....	34
3.1. Yabancı Uyruklu Öğrencilerle İlgili Bulgular	34
3.1.1. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Demografik Bilgileri	34
3.1.2. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim İle İlgili Algıları	36
3.1.2.1. Öğrencilerin Eğitim İçin Türkiye'yi Seçme Nedenleri	36
3.1.2.2. Türk Öğrencilerin Ders Çalışma Alışkanlıkları.....	40
3.1.2.3. Sınıf Ortamında Kültürel Farklılık	42
3.1.2.4. Türk Öğrencilerle Ortak Çalışmaları Yapılma Durumu.....	44
3.1.2.5. Türk Öğrenciler Çalışkan Bulunuyor Mu?	46
3.1.2.6. Eğitimde Eşitlik Konusu.....	47
3.1.3. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal İlişkileri	48
3.1.3.1. Yalnızlık-Hastalık-Maddi Konular.....	48
3.1.3.2. Sosyal Etkinliklerde Arkadaş Seçimi	50
3.1.3.3. Seyahat Arkadaşlığı.....	51
3.1.3.4. Empati Konusu	52
3.1.4. Yabancı Uyruklu Öğrencilerde Toplumsal ve Kültürel Algılar	54
3.1.4.1. Kültürel Ortaklıklar	54
3.1.4.2. Kültürel Etkileşim	56
3.1.4.3. Kültürel Farklılık Konusu.....	58
3.1.4.4. Türk Toplumu ve Türkiye Algıları.....	60
3.2. Türk Öğrencilerle İlgili Bulgular	65
3.2.1. Türk Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	65
3.2.2. Türk Öğrencilerin Eğitim İle İlgili Algıları	67
3.2.2.1. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Ders Çalışma Alışkanlıkları.....	67
3.2.2.2. Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Ortak Çalışma Yapılma Durumu	69
3.2.2.3. Yabancı Uyruklu Öğrenciler Çalışkan Bulunuyor Mu?	70
3.2.2.4. Eğitimde Eşitlik Konusu.....	71
3.2.2.5. Dil Öğrenme	72
3.2.3. Türk Öğrencilerin Sosyal İlişkileri	73
3.2.3.1. Hastalık ve Maddi Konular	73
3.2.3.2. Sosyalleşmede Arkadaş Seçimi	73
3.2.3.3. Seyahat Arkadaşlığı.....	74

3.2.3.4. Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Aynı Okulda Eğitim Almak	75
3.2.4. Türk Öğrencilerde Kültürel ve Toplumsal Algı.....	76
3.2.4.1. Kültürel Farklılık Konusundaki Algıları	76
3.2.4.2. Kültürel Saygı Konusundaki Algıları	77
3.2.4.3. Empati Konusu	79
3.2.4.4. Farklı Kültürlerden İnsan Tanıma Algıları.....	80
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
KAYNAKÇA	90
EKLER.....	94
ÖZGEÇMİŞ.....	99

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
KAM	: Kalkınma Bakanlığı Kalkınma Araştırma Merkezi
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı)
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖMER	: Türk Dili Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
Vb.	: Ve Benzeri
Vs.	: Vesaire
YABSİS	: Yabancı Akademisyen Bilgi Sistemi
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1	: Cinsiyete Göre Uluslararası Öğrenci Sayısı Dağılımı	22
Grafik 2	: 2017 Yılı Ülkelere Göre Türkiye’de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrenci Sayısı.....	23
Grafik 3	: Sakarya Üniversitesi’nde En Çok Öğrencisi Olan İlk 20 Ülke ve Diğer Ülkelerin Dağılımı	24

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Sakarya Üniversitesi'nde Okuyan Türk Öğrencilerin Öğrenim Türüne Göre Dağılımı.....	24
Tablo 2 : Yabancı Uyruklu Mülakat Katılımcılarının Özellikleri	35
Tablo 3 : Türk Mülakat Katılımcıların Özellikleri	66

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: Sakarya Üniversitesi'nde Okuyan Türk ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Karşılıklı Algıları			
Tezin Yazarı: Özge ÇELİK		Danışman: Doç. Dr. Osman ÖZKUL	
Kabul Tarihi: 22.05.2019		Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 94 (tez) +5 (ek)	
Anabilim Dalı: Sosyoloji			
Dünyanın birçok bölgesinden ülkemize yükseköğrenim görmek amacıyla gelen ve son yıllarda giderek sayısı artan yabancı uyruklu öğrenci vardır. Bu öğrenciler öğrenimleri sürecinde ülkemizde eğitimsel, dilsel, ekonomik, psikolojik, sosyal ve kültürel farklılıklarla dolu yeni bir kültürel iklimde yaşamaya başlamaktadır. Gelen öğrenciler toplum yaşamıyla ilgili farklı bir ortamla, kurallarla, yemek kültürü, giyim alışkanlıkları, dini inançları, eğlence alışkanlıkları vb. karşılaşmaktadır. Farklı ülkelerden öğrencilerin gelmesiyle kültürel iklimin sahipleri Türk öğrencilerde gelen misafirlerle yaşamaya başlamaktadır. Araştırma, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de okumayı seçmeden önce ülkesindeki durumundan başlayarak ülkemizde geçirdiği süre boyunca ne düşündüğü, neler deneyimlediği, Türk sınıf arkadaşlarıyla olan ilişkileri ve bu süre içerisinde Türk öğrencilerin ne düşündüğü, neler deneyimledikleri hakkında bilgi vermektedir. Alanyazın taraması sonucu yabancı uyruklu öğrenciler ve Türk öğrencilerin karşılıklı algılarını karşılaştırmalı inceleyen bir araştırma olmadığı görülmüştür. Bu nedenle Sakarya Üniversitesi'nde okuyan 20 Türk ve 17 farklı ülkeden 20 yabancı uyruklu öğrenci olmak üzere toplamda 40 öğrenci ile mülakat yapılmıştır. Araştırmada öncelikle yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin sınıf ortamındaki ilişkileri incelenmiştir. İkinci olarak yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin sosyal ilişkileri incelenmiştir. Üçüncü olarak yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin toplumsal ve kültürel ilişkileri incelenmiştir. Türk öğrencilerin ve yabancı uyruklu öğrencilerin birbirleri ile ilgili algılarında farklılıklar ve benzerlikler tespit edilmiştir.			
Anahtar Kelimeler: Algı, Yabancı Uyruklu Öğrenciler, Türk Öğrenciler.			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	☒	Ph.D.	☐
Title of Thesis: Mutual Perceptions of Turkish and Foreign Students Studying at Sakarya University			
Author of Thesis: Özge ÇELİK Supervisor: Assoc. Prof. Osman ÖZKUL			
Accepted Date: 22.05.2019		Number of Pages: viii (pre text)+94 (mainbody)+5 (app)	
Department: Sociology			
In order to see higher education in our country from many regions of the world, there are more and more foreign students in recent years. These students begin to live in a new cultural climate full of educational, linguistic, economic, psychological, social and cultural differences. The students who come from the society, a different environment, rules, food culture, clothing habits, religious beliefs, entertainment habits and so on. It is encountered. With the arrival of students from different countries, the owners of the cultural climate begin to live with the guests coming from Turkish students. Research, foreign students what he thought during his stay in our country, starting from the case in the country before selecting reading in Turkey, what she experienced, relations with Turkey classmates and what he thought of Turkish students in that time, what gives information about what they have experienced. As a result of the literature review, it was observed that there is no comparative study of the mutual perceptions of foreign students and Turkish students. For this reason, 20 Turkish students from Sakarya University and 20 foreign students from 17 different countries were interviewed. In the research, the relationship between foreign students and Turkish students was investigated. Secondly, the social relations of foreign students and Turkish students were examined. Thirdly, the social and cultural relations of foreign students and Turkish students were examined. Differences and similarities were found in the perceptions of Turkish students and foreign students about each other.			
Keywords: Perception, Foreign Students, Turkish Students.			

GİRİŞ

Eğitimin uluslararası bir boyuta ulaşması bütün dünyada insanlığın ortak kültürel değerlerine önemli katkılar sunmaktadır. Bu süreçte dünyada yaşayan birbirlerinden ülke sınırları ile ayrılan insanlar eğitimde sınır tanımadan bir araya gelmektedir. Uluslararası eğitim amacıyla bir ülke kimi zaman başka ülkelerin öğrencilerine ev sahibi, kimi zaman ise öğrencisini misafirlğe uğurlayan bir aile gibi olmaktadır. Değişen şartlar ve gereksinimler ülkelerin ev sahibi olma arzusunu arttırmaktadır. Türkiye'deki üniversitelerde yakın zamanda öğrenci uğurlayan ülke konumunun yanına, uluslararası öğrencilere ev sahibi olma rolünü eklemiştir. Böylece birçok yabancı uyruklu öğrenci ülkemizde eğitim almaya başlamıştır.

Mal ve hizmetin uluslararası boyut kazanması etkilerini yükseköğretim alanında da göstermektedir. OECD 2009 raporuna göre üniversitelerde uluslararası ilişkilerin artacağı, öğrencilerin farklı ülkelerde bulunan yükseköğretim kurumları ile arasındaki ilişkilerin artacağı yönündedir. Akademik araştırmalar ve öğrenci hareketliliğinde artış olacağı öngörülmektedir. Uluslararası öğrencileri, ekonomik bir gelir grubu olarak gören üniversiteler olmasına karşın öğrencilerin en önemli etkisi üniversite kültürüne olacaktır.

Uluslararasıda kültürel ilişkilerin gelişmesi, kamu diplomasisine de fayda sağlamaktadır. Uluslararası öğrenciler ülkelere döndüklerinde üst düzey görevlere gelebilmekte ve ülke politikasının belirlenmesinde söz sahibi olabilmektedir. Uluslararası öğrencilerin ulus öğrencileri ile birlikte gerçekleştirdikleri çeşitli kültürel faaliyetler, farklı kültürden insanları toleransla karşılama kültürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır. Üniversite ortamında bir araya gelen farklı kültür mensubu öğrenciler, güncel konularda, evrensel ölçekli meselelerde birbirinden farklı yaklaşım tarzlarını görebilmektedir. Yükseköğretimde uluslararasılaşma, olaylara ve gelişmelere sığ bir yaklaşımdan uzak, birlikte yaşama kültürü gelişmiş, ön yargıları olmayan, olaylara farklı pencerelerden bakan, evrensel barışın mimarı kuşaklar yetiştirecektir (YÖK, 2017).

OECD 2012 raporuna göre uluslararası öğrenci sayısı 4,1 milyondur. UNESCO tahminlerine göre bu sayı 2020 yılında 7 milyonun üzerinde olacaktır (Çetinsaya, 2014: 144). Dünya üzerindeki öğrencilerin, okul ve ülke seçim hareketliliğine bakıldığında dünyanın en büyük yirmi ekonomisine sahip ülkeler yönündedir. Avrupa ve Kuzey

ABD öğrenci hareketliliğinin büyük bir bölümüne okullarında ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye de son yıllarda bu alanda gittikçe artan bir ilgi merkezi haline gelmektedir. Bu nedenle Türkiye'deki üniversitelerdek, öğrenciler arasındaki ilişkiler incelenmeye değer görülmektedir.

Çalışmanın Konusu

Araştırmacının yüksek lisans öğreniminde sınıfında eğitim alan yabancı uyruklu bir öğrencinin ders çalışma alışkanlığındaki farklılık, arkadaşlık ilişkilerindeki farklılık, kültürel farklılığının genel olarak sınıf iklimine farklılık getirmiş olması bu araştırmanın ortaya çıkmasına gerekçe oluşturmuştur. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilere etkisi ve ilişkisi, Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere etkisi ve ilişkisi durum tespiti yapılması gereken sosyal bir gereksinim olduğu görülmüştür.

Yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin karşılıklı algıları üzerine Sakarya Üniversitesi'nde yapılan araştırmanın problemi, amacı, önemi, yöntemi, tekniği, kapsamı ve sınırlılıkları, evreni ve örneklemini aşağıda açıklanmıştır.

Araştırmanın Problemi

Üniversitelerin her türlü görüşün özgürce dillendirildiği mekânlar olması nedeniyle, farklı kültür ve farklı geçmişlere sahip yabancı uyruklu öğrencilerin ülke öğrencileriyle aynı ortamları paylaşmaları, hoşgörü iklimini sağlanması, farklı milletler arasındaki önyargıları kırması yükseköğretimi zenginleştirmektedir. Özellikle son yirmi yıllık süreçte artış gösteren uluslararası öğrenci dolaşımı, dünya ölçeğinde giderek daha önemli hale gelmektedir. Önemli hale gelen bu konu için önümüzdeki yıllarda süreci iyi yönetmek adına, oluşmuş ve birikmiş verilerin ölçülmesi önem taşımaktadır. Ülkemizde yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemizde eğitim alması ve eğitim alan öğrencilerin sayısının artırılması noktasında çalışmalar yapmaktadır. Bir ülkeye okumaya gelen öğrenci için yurt dışında eğitim; gittikleri ülkenin eğitim imkânlarından yararlanma, kültürel bilgisinden faydalanma, kariyer fırsatları, dil öğrenme imkânı ve pek çok alanda deneyim sağlamaktır.

Ev sahibi ülkeler için ise genç ve nitelikli beyin gücüne erişim, ekonomik gelir, ülkenin tanıtılması, devlet politikalarında ülkeler arası işbirliği sağlama, eğitim kalitesini yükseltme, akademik başarıyı yukarı çekme, kendi öğrencilerinin ufkunu genişletme ve kültürlerarası hoşgörüyü arttırmayı sağlayacaktır. Ülkemizde yabancı uyruklu

öğrencilerin sayısını arttırmak konusunda çalışmalar yapmakta ve bunun için politikalar üretmektedir. Üretilen politikalar ve çalışmaların uygulama alanı üniversiteler olmaktadır. Çünkü yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrenciler üniversitelerde aynı mekânları ve sosyal ortamları en çok üniversitede paylaşmaktadır.

En genel anlamda ülke eğitim politikalarının uygulayıcısı olan üniversitelerde konu hakkında girdi ve çıktıları ölçen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle çalışmamızda Sakarya Üniversitesi'ne eğitim almaya gelen yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin karşılıklı algılarının nasıl olduğu incelenmiştir.

Alt Problemler

Araştırmanın temel problemine uygun olarak aşağıdaki alt problemler geliştirilmiştir:

- Yurtdışından eğitim almaya ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin sınıf ortamındaki ilişkileri nasıldır?
- Yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrenciler ders çalışma konusunda birbirleri hakkındaki algıları nedir?
- Yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin birbirleri ile sosyal ilişkileri nasıldır?
- İlkokul, ortaokul ve lise eğitim ve öğretimi boyunca kendi ülke vatandaşı öğrencilerle eğitim alan öğrencilerimiz ile kilometrelerce uzak kültürlerden gelen öğrencilerin birbirleri hakkındaki algıları nelerdir?
- Yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencileri birbirine yaklaştıran ve uzaklaştıran kültürel unsurlar nelerdir?
- Türk öğrenciler okul kampüsünde yabancı uyruklu öğrencilerin de olması hakkında ne düşünmektedir?
- Türk öğrenciler yabancı uyruklu öğrenci arkadaşlarından yabancı dil öğrenmeye çalışmakta mıdır?

Araştırmanın Amacı

Yükseköğrenim için ülkemizde bulunan yabancı uyruklu öğrenciler farklı bir kültürel çevreye geldiği gibi, Türk öğrencilerde sınıfta, kampüste farklı bir kültür grubuyla

karşılaşmaktadır. Buradan hareketle bu araştırmada Türk öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin okul kampüsünde ortak bir fiziki alan paylaşması ile ortaya çıkan iletişimin, kültürel temasın anlaşılması ve betimlenmesi hedeflenmiştir.

Türk öğrenciler ile yabancı uyruklu öğrencilerin aynı dersliklerde ders görmesi büyük bir oranla ilk kez üniversite ortamında olmaktadır. Birbirinden farklı iki grup ortak bir fiziki alanda (sınıfta) bir arada bulunmaktan nasıl etkilenmektedir? Dil problemini bir kenara koyduğumuzda başarılı olan öğrenci grubu hangisidir? Öğrencilerin günlük ders ortamından, okul dışı zamanlar dâhil etkileşimleri nasıldır? Araştırmada yabancı uyruklu öğrenciler kadar Türk öğrenciler gözünden de süreci ölçmek hedeflenmektedir. Yapılan araştırma da Türk öğrenciler ile yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf ilişkileri, arkadaşlık ilişkileri, kültürel alış-veriş ilişkileri (sosyalleşme) tespit edilip durum değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu çalışmanın sonucunda ise daha verimli eğitim ortamı oluşturulabilmesi için sosyal ve kültürel bakımdan ne gibi tedbirler alınması gerektiği ve yöneticilere ne gibi teklifler sunulabileceği yer alacaktır.

Araştırmanın Önemi

Dünyanın pek çok ülkesinden ülkemize yükseköğrenim görmek amacıyla gelen ve hangi şekilde gelirlerse gelsinler son yıllarda giderek sayısı artan yabancı uyruklu öğrenciler öğrenimleri süresince ülkemizde eğitim, dil, ekonomik, psikolojik, sosyal ve kültürel farklılıklardan (toplum yaşamıyla ilgili kurallar, yemek kültürü, giyim alışkanlıkları, dini inançları, eğlence alışkanlıkları vs.) dolayı yeni bir kültürel iklimde yaşamaya başlamaktadır. Bu kültürel iklimin sahipleride gelen misafirlerle (öğrencilerle) yaşamaya başlamaktadır.

Uluslararası eğitim sadece ekonomik getiri ve mesleki insan yetiştirme bakımından önemli değildir. Kampüste uluslararası öğrenci olması doğrudan sunulan eğitimin biçimini ve niteliğini değiştirebilmekte, bunun yanı sıra kültürler arası diyalogun gelişmesinin önünü açmaktadır (Özer, 2012: 11). Bu çalışma yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin sosyal etkileşim düzeylerini karşılaştırmalı olarak inceleyen bir çalışma olması nedeniyle yeni araştırmalara ışık tutacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Alan araştırması, gözlem ve görüşmenin aynı zamanda yapıldığı katılımcılarla görüşmecinin birebir temasta olduğu araştırma yöntemidir (Türkdoğan ve Gökçe, 2012:

293). Nitel araştırma, bir durumu kendi iç bağlantılarıyla ortaya çıkarmaya çalıştığı için bir olayı etkileyen değişkenleri kendisi ortaya çıkarır. Nitel araştırmalarda değişken ve hipotezlerle araştırmaya başlanılmaz. İnsan ve grup davranışlarına ya da düşüncelerine daha fazla odaklanır (Ataizi, 2012: 36). Toplanan verilerden hareketle bir hipoteze ulaşılır. Nitel araştırmada, katılımcının duygu ve düşüncelerini anlayabilmek ve anlatabilmek esastır. Katılımcının gözünden dış dünyayı anlamayı gerektirmektedir (Kuş, 2009: 87). Görüşmeci, öğrencilerin deneyim, algı, tutumlarını katılımcıların yorumlarına uygun olarak yansıtmaya çalışmıştır.

Araştırmada olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgular çevremizde olaylar, kavramlar, algılar, durumlar ve deneyimler ile çeşitli şekillerde bulunmaktadır. Bu olgular günlük çevremizde bulunmaktadır. Bu olgulara yabancı değiliz ama tam bir fikre de sahip değilizdir. Bu tarz konuları incelemek olgubilim desenine uygun konular olmaktadır. Olgubilim olguyu yaşayan kişi veya grupları veri kaynağı olarak seçmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 69-71). Bu yaklaşımda temel bireysel tecrübelerdir. Algılar, tecrübeler, olaylar katılımcıların yorumlamalarına ve anlamlandırmalarına dayanmaktadır (Baş ve Akturan, 2008: 84). Araştırmada öğrencilerin deneyimleri ve algıları inceleneceği için olgubilim deseni araştırmaya uygun araştırma deseni olarak seçilmiştir.

Nitel araştırmacı, tasarlanan çalışma hakkında veriler toplar, analiz eder ve yorumlar. Bu süreçler genellikle bir arada kullanılır. Aynı anda veri toplanabilir, analiz edilebilir ve yorumlanabilir. Böylece araştırmacı yeni kuramlar inşası için sahayı iyi tanımaya çalışır (Neuman, 2006: 22).

Nitel araştırmada araştırmacının günlük olaylara odaklanması, bize gerçek yaşamın bağları ile ilgili bir fotoğraf vermektedir. Bu fotoğraf sanal bilgi değil duygu ve deneyimlerden oluşan canlı bir yapıdır. Nitel araştırmanın bu canlı yapısı araştırmacıyı yeni bilgi ve bulgulara ulaştırabilir. Bizim incelediğimiz konuda, yaşanan bir süreç söz konusu olduğundan dolayı nitel araştırmanın kullanılması daha uygun görülmüştür. Nitel araştırmanın günlük olaylara odaklanması, insan deneyimleri, onların algıları, varsayımları, önyargıları, diğer insanlarla ve toplumla olan ilişkileri hakkındaki düşüncelerini ortaya çıkarmayı sağlar (Kılınç, 2016: 10).

Yapılan araştırmada yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin karşılıklı algıları belirleneceği için öğrencilerin yorumlarının en iyi nitel araştırma ile ortaya konulacağı

düşünülmüştür. Araştırmanın veri kaynağı olan katılımcı öğrencilerin konu hakkındaki yorumları sınırlandırılmadan derinlemesine bilgi toplamak, öğrencilerin içinde bulundukları çevreyi nasıl yorumladıklarını, nasıl davrandıklarını ve davranışlarının sebeplerini daha iyi kavrayabilmek için nitel yaklaşım benimsenmiştir. Öğrenciler farklı kültürlerden ülkemize gelmiş, ülkemiz öğrencileri ile aynı eğitim ortamında bir araya gelmektedir. Bir araya gelen bu öğrencilerin karşılıklı algıları, yorumları, davranışları, kendi davranışlarının sebepleri, bulundukları çevreyi nasıl yorumladıklarını ortaya çıkarmak için anlamacı bir yaklaşım seçilmiştir. Araştırmanın bulgular kısmında öğrencilerin görüşlerinden alıntı yapılabilmesi, öğrencilerin bakış açısını doğrudan yansıtmayı sağlamıştır. Konu hakkında yapılan araştırma sayısının az olmasında sahada bir nitel araştırma yapılmasının ihtiyaç olduğunu göstermiştir.

Araştırmanın Tekniği

İnsanların dünyayı ve kendi yaşamlarını nasıl algıladıklarını öğrenmenin en kolay yolu onlarla konuşmaktır. Sohbet ederek diğer insanlar hakkında bilgi toplanılabilmektedir. İnsanların duyguları, düşünceleri, tutumları, değerleri, inançları ve deneyimlerini öğrenilebilmektedir. Olgubilim araştırma deseninde verilerin toplanması için görüşme başlıca veri toplama aracıdır. Görüşme, araştırmacının araştırılan konuya yönelik görüşülen kişiye soru sorma ve cevap almaya dayalı iletişim sürecidir. Görüşme yapılan ve araştırma ile ilgili bilgi sağlayan kişiye görüşülen ya da katılımcı denilmektedir. Görüşme ile öteki insanların izlenim, duygu ve düşünceleri üzerinden deneyimleri açıklanmaya çalışılmaktadır (Salı, 2012: 142) .

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat formu ile sahadan veri toplanmıştır. Yapılandırılmış yaklaşımlar verileri karşılaştırma imkânı verir. Kişileri, kişilerin bilgilerini karşılaştırarak cevap bulmamıza yardımcı olmaktadır (Duray, 2018: 88). Çalışmada katılımcıların incelenen konu hakkındaki bakış açısı aktarılmaya çalışılmıştır. Görüşme katılımcının izni ile kayıt edilebilir. Bireysel görüşmelerde görüşmeci ve katılımcı bulunur. Üçüncü şahıslar bulunmaz. Katılımcı ve görüşmeci arasında görüşme gerçekleşir. Bilgi alışverişi yapılır (Cemaloğlu, 2014: 152). Araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat soruları katılımcılara sorulmuş ve cevaplar ses kayıt cihazıyla kayıt edilmiştir. Yabancı uyruklu ve Türk öğrencilerle yüz yüze görüşülmüştür. Görüşme yapılırken ortamda sadece görüşmeci ve katılımcı

bulunmuştur. Görüşmeci için en istenilen şey konuya katılımcının bakış açısından bakabilmektir (Özen ve Yalçın, 2015: 119).

Mülakatlar sonlandıktan sonra katılımcıların ses kayıtları yazılı hale getirilmiş, içerik analizi yapılarak incelenmiştir. İçerik analizi, görüşmelerin incelenerek birbirleri arasındaki bağlantı olup olmadığına bakılması, bağlantı var ise nesnel bir şekilde ele alınıp tespit edilmesidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014: 240). Araştırmada mülakatla elde edilen bilgilerin kodları ve kategorileri oluşturularak betimsel yaklaşımla içerik analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucu elde edilen veriler yorumlanmıştır.

Araştırmanın örnekleme kartopu örnekleme modeli ile oluşturulmuştur. Yabancı uyruklu öğrenciler için 17 sorudan oluşan görüşme formu hazırlanmış. İlk 3 mülakat sorusu niceliksel durum sorusudur. Sonraki 5 soru öğrencilerin eğitimle ilgili algıları, sonraki 4 soru arkadaşlık algıları ve son 4 soru toplum/kültür hakkındaki algıları üzerinedir.

Türk öğrenciler içinde 16 sorudan oluşan görüşme formu hazırlanmıştır. İlk 3 mülakat sorusu niceliksel durum sorusu, daha sonraki 5 soru öğrencilerin eğitimle ilgili algıları, sonraki 4 soru arkadaşlık algıları ve son 4 soru toplum/kültür hakkındaki algılarını analiz etmek için hazırlanmıştır.

Türk ve yabancı uyruklu öğrencilere sorulan sorular benzer muhtevaya sahip olup aynı sorular üzerinden öğrencilerin karşılıklı algıları öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu yöntemin seçilmesindeki amaç görüşme gruplarının (Türk ve yabancı uyruklu öğrenciler) birbirleri hakkındaki algılarının genel geçer bir düzlemde anlamayı sağlamaktır. Sayılardan çok kelimelerle anlam kazanan nitel araştırmada görüşülecek öğrenci sayısı önceden belirlenmemiştir. Öğrencilerden alınan bilgilerin çeşitliliği bitip alınan cevaplarda tekrara dönüldüğünde yapılan görüşme sayısının yeterli olduğu kabul edilmiştir. Görüşülen Türk ve yabancı uyruklu öğrenci sayısı her iki grup için aynıdır. 20 Türk öğrenci ve 20 yabancı uyruklu öğrenci ile görüşülmüştür. Görüşülen öğrencilerin cinsiyet dağılımı eşit sayıdadır.

Verilerin Analizi

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, fenomenoloji deseni seçilmiş, yarı yapılandırılmış mülakat formu ile veriler toplanarak içerik analizi yapılmıştır. Araştırmanın kodları ve kategorileri belirlenmiş ve veriler çözümlenmiştir. Nitel araştırmalarda sonuçların inandırıcılığı açısından geçerlilik ve güvenirlik konusu

önemli bir konudur. Araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini arttırması için görüşme süreci gözlem ve yazılı dokümanlardan elde edilen verilerle desteklenmiştir. Bu nedenle araştırmada öğrencilerin duygu ve düşüncelerinden alıntı yapılmıştır. Yapılan alıntılara bulgular kısmında yer verilmiştir.

Nitel araştırmalarda kişinin algıları, dış dünyası ile ilgili içselleştirdiği veriler ölçülmektedir. Gerçekler, hem birey bakımından hem de içinde bulunulan ortam bakımından sürekli bir değişim halindedir. Bu değişimler nedeniyle araştırmanın benzer başka bir gruba uygulanması aynı sonuçlara ulaşmayı mümkün kılmamaktadır. İnsan davranışı durağan olmayan, sürekli değişim içerisinde olan karmaşık bir yapıdır. İnsan davranışı değişken olduğu için sosyal olaylarla ilgili araştırmaların birebir aynı tekrarını uygulamak mümkün olmadığı gibi farklı araştırmacıların aynı verileri birebir aynı yorumlaması da mümkün olmayacaktır. İç güvenilirlik ve dış güvenilirlik kavramlarının nicel araştırmalardan farklı bir şekilde, nitel araştırmalarda değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Zaman içerisinde değişmeyen olgularda güvenilirlik yaklaşımı kullanılmaktadır. Sosyal bilimlerde değişen zamanla birlikte olay ve olgularda değişmektedir. Aynı kalmamaktadır. Nitel araştırmalarda bulunan bazı önlemler, güvenilirliği sağlayabilmek için kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 272-273).

Araştırmanın geçerliliği elde edilen bilgilerin gerçeği yansıtma derecesidir. Nitel araştırmalarda geçerlilik, araştırmanın katılımcının bakış açısını ne derece yansıtabildiğidir. Dış geçerlilik, iç geçerlilik, dış güvenilirlik ve iç güvenilirlik nicel araştırmalar için kullanılan bilimsellik ölçüleridir. Nitel araştırmalarda incelenen insan davranışlarının zaman içinde değişen yapıya sahip olması nedeniyle bilimsel ölçüler alternatif kavramlarla yapılmaktadır. Lincoln ve Guba'nın nitel çalışmalarda niteliği arttırmak için önerdiği inandırıcılık, tutarlık, teyit edilebilirlik, aktarılabilirlik önem kazanmaktadır. Araştırma sürecinde bu prensiplere uygun hareket edilmesi verilerin bilimselliğini güçlendirmektedir. Bulguların güvenilirliğinin sağlanması için verilerin tutarlı bir şekilde ele alınarak, süreç içerisinde açık ve tekrarlanabilir olması gerekmektedir (Arastaman ve diğerleri, 2018: 60). Yapılan araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması için nasıl önlemler alındığı aşağıda anlatılmıştır.

Bilimsel araştırmanın önemi alinyazına kattığı bilgi ve insan yaşamına getirdiği çözümle değerlendirilmektedir. Bunun yanında inandırıcılık özelliğine de sahip olması gerekmektedir. Araştırmanın bu özelliğe sahip olması için nitel araştırmalarda uzun

sürelî etkileşim, derinlik odaklı veri toplama, çeşitleme, uzman incelemesi, katılımcı teyidi yapılması gerekmektedir. Araştırmanın inandırıcılığa sahip olması ve araştırmanın bilimsel kabul edilmesi için araştırma süreç ve sonucunun açık, tutarlı ve bir başka araştırmacı tarafından teyit edilebilir olmalıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 277).

Çalışmada inandırıcılığı sağlamak için beş adım yerine getirilmiştir. Diğer bir deyişle inandırıcılık nicel araştırmadaki iç geçerliliğe karşılık gelmektedir. Bunu sağlamak için 1. Uzun süreli etkileşim, görüşmecini araştırmacının etkisinde kalmaması ve samimi yanıtlar vermesi için görüşmeler uzun tutulmuştur. Katılımcılarla yapılan mülakatlarda zaman kısıtlaması olmaması için önceden randevu alınmıştır. Görüşmeler kısa tutulmadan yapılmıştır. Görüşmeler en az 1 saat sürmüş, 6 saate varan görüşmeler olmuştur. Öğrencilerle mülakat dışında da vakit geçirilmiştir. 2. Derinlik odaklı veri toplama, araştırmacı verileri katılımcılara tekrar aktararak anladıklarını teyit ettirmiştir. Sorulara verilen cevaplara eleştirel yaklaşmıştır. Gerekli durumlarda katılımcılara ilave sorular sorarak verilerin gerçekliğe uygun olması araştırmacı tarafından sağlanmaya çalışılmıştır. 3. Çeşitleme, araştırmacı öğrenciler üzerine yaptığı gözlemlerinden elde ettiği verileri katılımcılara teyit ettirmiştir. Yapılan görüşme ve gözlemlerin birbirini destekleyip desteklemediğine dikkat edilmiştir. 4. Uzman incelemesi, araştırmanın tüm süreçlerini kapsayacak şekilde elde edilen verilerin analizi hakkında ve ulaşılan sonuçlar hakkında uzman incelemesi yaptırılmıştır. Geri bildirimler alınmıştır. 5. Katılımcı teyidi, görüşme sonrasında araştırmacının ulaştığı veriler katılımcıya özetlenmiş ve katılımcıya teyit ettirilmiştir. Elde edilen verilerin eksik, yanlış olmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Aktarılabilirlik, nicel araştırmanın ana amaçlarından biri olan genelleme kavramına karşılık gelmektedir. Nicel araştırmada yansız bir örnekleme elde edilecek verilerin veri kaynaklarının dağılımının normal olduğu varsayımına dayanır. Genelleme yapılabilir. Nitel araştırmalarda ise böyle bir genelleme mümkün değildir. İçinde bulunulan ortamın olay ve olguları etkilediği dikkate alındığı zaman belirli bir örneklemin sahip olduğu veri ve sonuçların diğer bir benzer örnekleme genellemesi mümkün olmamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 281).

Tutarlılık, nicel araştırmalardaki güvenilirlik kavramı yerine geçmektedir. Nitel araştırmaların tekrar edilebilirliği mümkün olmadığından güvenilirliği sağlamak için

tutarlılık kavramına önem verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 282). Tutarlık incelemesi, araştırmanın veri toplama araçlarının belirlenmesinden başlayarak, mülakat aşaması, kayıtların tutulması, verilerin analizi ve sonuçların tutarlık içerisinde olması incelenmiştir. Araştırmanın baştan sona tüm aşamalarında tutarlı bir davranış ortaya konulmuştur.

Nitel araştırmadaki nesnellik kavramına karşılık teyit edilebilirlik nitel araştırmada kullanılan kavramdır. Nitel araştırmalarda tam bir nesnelliğe ulaşmak mümkün olmamaktadır. Araştırmacının etkisini sıfıra indirmek hiçbir zaman mümkün olmayacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 283). Teyit incelemesi, ham verilerle sonuçlar arasında teyit edilebilirlik sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırma sırasında alan notları, mülakat ses kayıtları, kodlamalar, çıkarımlar arşivlenmiştir.

Nitel araştırmadaki geçerlilik ve güvenirlik için alınacak önlemlerin ile nitel araştırmalardaki önlemlerle aynı olmayacağı aşikârdır. Ancak nitel verilere yönelik geliştirilen önlemlerin araştırmaya uygulanması, araştırmanın bilimsel niteliğine arttıracaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 284). Yapılan araştırmanın bilimsellik özelliğini taşıması için gerekli önlemler alınmıştır.

Araştırmanın Örneklemi

Nitel araştırmada örneklem, veri toplanan kişi sayısı, konunun derinlemesine incelenmesini engellememesi için az sayıda seçilmektedir. İncelenen konunun farklı yönleri olup olmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle nitel araştırmalarda genelleme kaygısı olmamaktadır (Kıncal, 2013: 64). Araştırmanın örneklemini 10 yabancı uyruklu erkek öğrenci, 10 yabancı uyruklu kız öğrenci, 10 Türk erkek öğrenci, 10 Türk kız öğrenci olarak belirlenmiştir. Örneklem seçiminde kartopu örnekleme modeli kullanılmıştır. Örneklem seçimi görüşmenin başarısını yansız olmasıyla etkilemektedir (Balcı, 2009: 166). Örneklemdeki öğrencilerin araştırmayı temsil yetenekleri güçlü olduğu kabul edilerek, araştırma için seçilmiştir.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmada Sakarya Üniversitesi öğrencisi Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan yabancı uyruklu öğrencilerin ülkelerinin aynı olmaması sağlanmaya çalışılmıştır. Aynı ülkeden (Yemen, Rusya, Gürcistan) 1 kız ve 1 erkek öğrenci ile yapılan görüşmelerde olmuştur. Aynı ülkeden gelen öğrencilerin

algılarının farklılık ve benzerlik durumlarında bakılmıştır. Görüşme için seçilen ülkelerin Türkiye'nin doğusu, batısı, güneyi ve kuzeyinde bulunan farklı coğrafyalardan öğrenciler olması sağlanmıştır. Asya, Balkanlar, Afrika, Orta Doğu coğrafyalarından farklı ülkelere öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Görüşülen öğrenciler lisans 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf, 4.sınıf; yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden seçilmiştir. Sınırlama olarak TÖMER öğrencileri ile görüşme yapılmamıştır. TÖMER öğrencilerinin sınıfında Türk öğrenciler olmadığı için mülakat formundaki bazı sorulara cevap veremeyecektir.

Mülakat formu soruları öğrencilerin sınıf ilişkilerden başlayıp kampüs ortamında arkadaşlık algıları, ilişkileri ve toplum/kültür içindeki algıları, ilişkilerini içeren bir kapsama sahiptir. Araştırmada kültürlerarası farklılıklar ve benzerlikler içeren sorular olması nedeniyle din farklılıkları olan öğrencilerde görüşme yapılarak içerik zenginleştirilmiştir. Araştırmacı kartopu örnekleme türünü kullanmıştır. Görüşülen öğrenciler rastgele oluşmuştur. Yabancı uyruklu öğrencilerle görüşmeler en az 1 saat en fazla 6 saat sürmüştür. Ses kaydına alınan veriler, sonra sakın bir ortamda dinlenerek yazıya geçirilmiştir. Veriler analizinde deneme uygulama yapılmıştır. Aynı görüşmecinin ses kaydı iki kez dinlenmiş yazılan verilerle karşılaştırılmıştır. İlk yazılan verilerle, ikinci olarak yazılan verilerin tutarlı olduğu görülmüştür.

Görüşmeci sorduğu sorular dışında bir gözlemci olduğu için öğrencileri daha iyi tanımak ve görüşmecilerin bilgi paylaşımından sakınca duymamaları için öğrencilerin 15'i ile evinde görüşme yapmıştır. 1 öğrenci ile kafede görüşmüş, 4 öğrenci ile de kampüs bahçesinde görüşmüştür. Yapılan tüm görüşmeler ses kaydedici ile kayıt altına alınmıştır. Tüm görüşmeleri araştırmacı yapmıştır. Tüm görüşmecilere soruların soruluş biçimi aynı olmuştur. Görüşmelerden sonra öğrencilerle iletişimi devam etmiş onlarla planlar yapmış ve görüşmüştür. Yabancı uyruklu öğrencilerle okulda, yemekte, geleneksel ülke tanıtım gecesinde, uluslararası öğrenci buluşmasında, yabancı uyruklu bir öğrencinin düğününde bir araya gelmiştir. Bu programlarda görüşme yapmadığı yeni yabancı uyruklu öğrencilerle de tanışmış ve gözlemlerde bulunmuştur. Öğrenciler kendi doğal öğrenci ilişkileri içinde gözlemlenmiştir. Araştırmacı evinde 3 kez yabancı uyruklu öğrencilerin (6 ve 11 kişilik gruplar) geleneksel yemeklerini yapmasını sağlamış bu süreçte yanlarında olmuştur. Yabancı uyruklu öğrencilerin diğer yabancı uyruklu öğrencilerle arasındaki iletişimlerini de gözlemlenmiştir.

Öncelikle yabancı uyruklu öğrenci görüşmeleri yapılmış. Sonra Türk öğrenciler ile görüşülmeye başlanmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerle randevu ayarlanması zorluğu nedeniyle öncelikle yabancı öğrencilerle görüşmeler başlatılmıştır.

Türk öğrenciler için 16 sorudan oluşan görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşülen öğrencilerin farklı bölümlerden olması sağlanmaya çalışılmıştır. Türk öğrencilerin görüşmeleri genelde yarım saat sürmüştür. 7 öğrenci ile evde, 13 öğrenci ile yurdunda görüşme yapılmıştır. Toplam 10 kız öğrenci, 10 erkek öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Öğrencilerin memleketleri ile ilgili bir ayırım ya da belirleme yapılmamıştır. Görüşülen öğrenciler lisans 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf, 4.sınıf; yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden seçilmiştir.

Araştırmada toplamda 40 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Araştırmada katılımcıların kimlik bilgileri paylaşılmayacağından kodlama yapılmıştır. Örnek: 1 Yabancı Kız ibaresi uzun olması nedeniyle 1YK şeklinde kısaltılmıştır. Erkek öğrencilerde de 1 Yabancı Erkek ibaresi, 1 YE şeklinde kısaltılmıştır. Türk öğrencilerde de 1 Türk Kız yerine 1 TK, 1 Türk Erkek yerine 1TE ibaresi kullanılmıştır. Soruların cevapları cinsiyete göre de farklılık arz ettiğinden katılımcılar için kullanılan takma isim detaylandırılmıştır.

Alanyazın Taraması

Alanyazın taraması yapıldığında yabancı uyruklu öğrencilere yönelik yapılan çalışmalarda eğitim, ekonomi, uyum, sağlık, psikoloji, Türkçe öğrenme ve yazma becerisinin geliştirilmesi konularında çeşitli tezler yapılmıştır.

Makaleler incelendiğinde Türkçe telaffuz-okuma-yazma problemleri, dil problemleri, eğitim memnuniyeti, öğretim programlarına bakış açısı, eğitime yönelik bakış açıları, uyum, yalnızlık, iletişim, sağlık sorunları, sosyokültürel ve ekonomik problemleri, ders çalışma algıları, boş zamanları değerlendirme gibi konular da çalışmalar bulunmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencilere yönelik yapılan çalışmalarda Türkiye'ye geldikten sonra en çok ortak zaman geçirdiği Türk öğrencilerle ilgili yapılan araştırma sınırlı sayıdadır. Alanyazın taraması yapıldığında Türk öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencileri, araştırmacının belirlediği bir konu üzerinden karşılaştırma yaptığı çalışmalar bulunmaktadır.

“Türk Cumhuriyetleri ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Yardım Arama Tutumları, Psikolojik İhtiyaçları ve Psikolojik Uyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” (Annaberdiyev, 2006), sonucunda her iki öğrenci grubunun psikolojik yardım arama tutumları, psikolojik ihtiyaçları ve psikolojik uyum düzeylerinin farklılaşmadığı bulunmuştur.

“19 Mayıs Üniversitesi Samsun Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Türk ve Yabancı Öğrencilerin Öğretim Programlarına Yönelik Bakış Açıları” (Gökalp, 2012), yapılan araştırmadan çıkan sonuçlara göre öğretim programları öğrencilerin bilgi ihtiyacını karşılar nitelikte düzenlenmemiştir.

“Türkiye’de Yaşayan Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile Türk Uyruklu Öğrencilerin Özgüven Düzeylerinin İncelenmesi” (Çevik, 2015), öğrencilerin özgüven düzeyleri farklı değişkenlere göre incelendiğinde farklılıklar tespit edilmiştir. Öğrenciler yaş, cinsiyet, aile ile birlikte yaşayıp yaşamama, ailelerin aylık geliri gibi kriterler de ele alınmış ve katılımcıların “Benlik Saygıları” yüksek bulunmuştur.

Psikolojik uyum düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin “İzmir’de Kredi ve Yurtlar Kurumu Erkek Yurtlarında Kalan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ve Türk Öğrencilerle Karşılaştırılması” (Aden, 2016) yabancı öğrencilerde farklılık tespit edilmiş Türk öğrencilerde farklılık tespit edilmemiştir.

Yapılan çalışmalarda belirlenen bir konu üzerinden yabancı uyruklu öğrenciler ve Türk öğrencilerin karşılaştırılması yapılmıştır. Türk öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin doğrudan karşılıklı algılarının ne olduğunu açıklayan, görüşlerini içeren karşılaştırılmalı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ülkemiz üniversitelerinde öğrenim gören çok sayıda yabancı uyruklu öğrenci bulunmaktadır. Bu sayı artmaya devam etmektedir. Artan hareketlilikle birlikte ülkemiz öğrencileriyle farklı kültürlerden gelen öğrenciler bir araya gelmeye başlamıştır. Bu sebeple yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrenciler arasındaki algının ne olduğunu bilmek bizlere yol gösterici olacaktır. Yabancı uyruklu bir öğrencinin Türkiye’de eğitim almayı seçme nedeninden başlayarak ülkemizde geçirdiği süre hakkında ne düşündüğü hakkında bilgi veren bu araştırma sayesinde yapılacak yeni araştırmalara yol gösterici olması beklenmektedir.

Araştırmanın birinci bölümünde kültür, üniversite ve kültürel etkileşim konusunda kavramsal bir çerçeve çizilmiştir. İkinci bölümde algı kavramı ve sosyal psikoloji ile

ilgili kavramlar açıklanmıştır. İnsanların sosyalleşmesini, kararlarını, davranışlarını, tutumlarını etkileyen sosyal durumların tanımları yapılmış. Yapılan anlatımlar üzerinden konu ile ilişkilendirilmiştir. Üçüncü bölümde katılımcıların niceliksel durumu, mülakat sorularına verdikleri cevaplara yer verilmiş ve bu cevaplar yorumlanmıştır. Sonuç bölümünde Türk öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin cevapları karşılaştırılarak sonuç yazılmıştır. Sonuçlardan hareketle öneriler kısmı oluşturulmuştur.

BÖLÜM 1: KÜLTÜR, ÜNİVERSİTE VE KÜLTÜREL ETKİLEŞİM

Kültürün tanım yelpazesi çok geniştir. Tanımlarda vurgulanan kavramlar ise farklılık arz etmektedir. Gündelik dünyanın yüzyıllık birikimlerini tanımlamakta zaten kolay değildir. Kültürün genel geçer özelliği toplumsal olduğudur. Kültür kelimesi, Latince'deki 'cultura' veya 'colere' fiilinden gelmektedir. 'bakmak' veya 'yetiştirmek' anlamına gelir. Ekip-biçmek, toprağı işlemek ve ürün yetiştirmek demektir (Tutar, 2013: 350). Kültür hakkındaki farklı yazarlardan farklı tanımlar şöyledir. Herder; kültür bir milletin ya da halkın yaşam tarzıdır. Taylor; kişinin mensubu olduğu toplumun üyesi olması nedeniyle kazandığı bütün özellikleridir. S. P. Huntington; toplumların hayat tarzı olarak tanımlamıştır. Kültür kavramı birçok düşünür tarafından tanımlanmayı hak eden bir kavram olmuştur. Kendi içinde bir düzeni olduğu gibi farklı farklı tanımlamalarla karmaşık bir konu gibi de algılanmaktadır (Özkul, 2008: 20). Milletleri birbirinden farklı kılan milletleri birbirinden ayıran, insan şahsiyetinin doğaya yansımaları ve bütünleşmesi olarak kültürü tanımlamıştır. Kültürün her toplumda farklı olması, her toplumun tabiat ile kurduğu ilişkinin farklı olmasıdır (Topçu,2016: 22). Dil, bilim, felsefe, din, güzel sanatlar, ahlak, hukuk, kültür sistemleri temelleri arasında ve teknoloji, iktisat ve siyasetin türetilmiş sistemleri bulunmaktadır. Kültür bu unsurların hepsini bir araya getirerek ideolojik bir bütün haline getirmektedir (Sorokin, 2008: 237). Muharrem Ergin'e göre kültür, eğitim-öğretim ve sosyalleşme süreciyle kazanılmaktadır. Kültür şahsi, bireysel olmaktan çok, sosyal değerler ve davranışlar sistemidir. Her kültür içindeki bütün unsurların (dil, din, inançlar, örf ve adetler, edebi, mimari ve musiki geleneği, sanat anlayışı, idealler, ekonomik hayat vb.) oluşturduğu organik bir bütündür (Erkan ve diğerleri, 2017: 149). Bir çocuk dünyaya geldikten sonra aile, okul, iş yeri, vasıtalarla, içinde yaşadığı toplumun kültürünü alır, şahsına mal eder. Bir millete mensup olan her fert, o milletin kültürünü, dilini, dinini, inançlarını, örf ve adetlerini taşıyıcı konumundadır. Kültür fertleri aşan, fertlere şahsiyet veren bir varlıktır (Kaplan, 2014: 26). Kültür; topluluğun üyelerine esin kaynağı olan ve onları aktifleştiren, onlara ortak yaşam biçimi ve kolektif bir kimlik sunan gelenek oluşturan normlar ve anlamlar bütünüdür (Zijdeveld, 2013: 45). Kültür tanımlarının farklı farklı olması dahi bizlere kültürün kompleks bir kavram olduğunu göstermektedir.

Kültürleme, toplum içinde öğrenmedir. Toplum içinde bilinçli ya da bilinç dışı şartlanmış bir şekilde bireyde istendik davranışlar ortaya çıkarma sürecidir. Toplumların kendini oluşturan bireylere belli bir kültürü aktararak bu yolla da toplumsal barış ve

huzuru sağlama sürecidir (Güvenç,1991: 125). Bu süreç bir ömür sürmektedir. Örneğin ilkel toplumlarda babanın çocuğuna ok atmayı öğretmesi kültürlemedir. Ülkemizin tarım yapılan bölgelerde tarım yapılış şeklini babanın çocuğuna aktarması da kültürlemedir.

Kültürlenme ise, farklı kültürel değer ve yapıları sahip grupların kültürel temas sonucu kültürel özelliklerinin tamamını veya bir kısmını değiştirme kültürlenmedir. Bir toplumun kendi kültürü içerisinde yaptığı toplumun istek ve beklentilerine cevap vereceği düşünülen yeniliklerde, değişimlerde kültürlenmedir (Özkul, 2008: 33). Belirli bir toplumun alt kültürleri ya da farklı bir toplumdan gelen birey ya da grupların asıl kültürde yaptığı değişimdir kültürlenme (Tutar, 2013: 364). Bir topluma farklı toplumlardan gelen bireylerin etkisiyle yeni bir kültür almasıdır (Güvenç, 1991: 122). Örneğin erasmus programı için yurtdışına giden öğrenciler, üniversite eğitimi almak için ülkemize gelen öğrenciler buna örnektir. İnsanların ilk sosyalleşmesini tamamladıktan sonra üyesi olduğu kültürden ayrılıp, yeni bir ortam da yeni bir kültürü benimsemeleridir. Kültürlenme, insanlara farklı kültür tanıma sonucu kültürel zenginleşmeyi, hoşgörüyü, önyargılardan uzaklaşmayı, insanları ve olayları kültürlerine göre değerlendirme yapmalarını sağlar (Güney, 2013: 46). Kültürlenme insanların kültürel farklılıklarını zenginlik olarak görmektir.

Kültürleme insanın kendi kültüründen öğrendiklerinin tümü olduğu hâlde; kültürleşme insanın başka toplumlardan öğrendikleri veya bir toplumun yabancı kültürlerden aldığı yeni kültür öğeleridir. Kültürleşmede her iki insan veya toplum kültürü değişime uğramaktadır. Toplamların karşılıklı olarak birbirinden etkilenmesidir. Etkileşimdeki her iki toplum veya insanın karşılıklı kültürel alış-veriş içerisinde bulunmasıdır. Kültürlerarası ilişkiler sonucu meydana gelen bir kültürel değişimdir. Çağdaş kültürler, kültürleşmenin ürünüdürler. Kültürleşme sürecinde, iki ya da daha çok kültür, karşılıklı etkileşim sonucu değişime uğrar; yeni sentezler, dinamik bileşkeler yaratırlar (Güvenç, 1991: 126). Globalleşme en büyük kültürleşmedir.

Kültürle ilgili olumsuz bir içeriğe sahip olan kültür şoku ise, kültürel göreceliliğin ihmal edildiği, toplumsal değerlerin, hükümlerin, normların ve kavramların, diğer bir topluma zorla veya zor kullanmaksızın aktarılmasında, aktarılan toplumdaki fertlerin ve sosyal grupların karşılaştıkları, belirsizlik ve kararsızlığın hâkim olduğu durumdur. Yabancı bir kültürle temas dönemlerinde ortaya çıkan bir sonuçtur (Erkal ve diğerleri, 2017:

150). Bir kültürden başka bir kültüre giden insanın başka bir kültüre uyum sağlamakta karşılaştıkları güçlükler, sıkıntılar, sorunlar ve bu sorunlar karşısında sergilenen tepkilerdir (Tutar, 2013: 364). İnsanlar yeni bir kültür ortamında kendi kültürüne ait davranışlar gösterdiğinde çevrede etkisi kendi kültür ortamı gibi olmayabilir. İnsanlarda şaşkınlık duygusu oluşur. Nasıl giyinmeli, nasıl davranmalı, ihtiyaçlarımı nasıl karşılayacağım, kimden yardım isteyebilirim gibi soruların sıkça kendi içinde sorulduğu dönemdir (Güney, 2013: 46). Yeni bir ülkede yaşamaya başlanıldığında çevredeki insanlarla vakit geçirmekten ziyade, sürekli ülke özlemi çekmek, kendi kültüründen olan kişilerle vakit geçirmeyi sürekli tercih etmek gibi duygusal rahatsızlık durumlarıdır (Soydaş, 2010: 140) Bu dönemin çabuk atlatılması, bireyin normal yaşamına dönmesini sağlamaktadır.

Kültürel kimlik, doğuştan sonra kazanılan özelliklerdir. Kültürel kimlik toplumun kişiye verdiği kimliktir. Kültürel kimlik, kültürel çevreyle aynılaşmaktır. Kültür çevresi kendini fertte temsil ettirir ve ona kimliğini verir. Kimliğin kazanılmasında aile, arkadaşlık grubu, okul ve iş hayatı etkilidir. Eğitim kimliğin kazanılmasında rol oynamaktadır (Erkan ve diğerleri 2017: 153). Farklı kültürler arasında vuku bulan kültürel temas ise, savaş veya barış gibi birbirine zıt iki dönemde dahi ortaya çıkabilen bir yapıya sahiptir. Ticari ilişkilerde bir iletişim olması nedeniyle kültürel temastır. Kültürel temas da daha az kültür transferi yapabilen, verici kültürler hâkim kültür niteliğindedir (Erkan ve diğerleri, 2017: 154). Farklı kültürlere sahip toplulukların etkileşimidir.

Sapir-Whorf hipotezine göre kültürü dil etkilemektedir. İnsanlar dünyayı dillerinin anlayışına göre algılamaktadır. Her dilde gerçeğin algılanması ve ifade edilmesi farklılık içermektedir. Dil toplumların algılarını farklılaştırması ile kültürleri de farklılaşmaktadır. Farklılaşan bu kültürlerin iletişim ve etkileşiminde algılama farklılıkları etkili olacaktır (Soydaş, 2010: 102). Kültürlerin farklılıklarını kabul etmek, önyargıları azaltmak kültürlerarası iletişimin arttırılmasını sağlayacaktır.

Kültürlerarası iletişim, insanın iletişimde olduğu insanın kültürünü tanımaması basit seviyedeki hataların çözümlenmesini sağlarken, bazen bu olmaz ve kişiler bu durumu algılamalarına bağlı olarak saygısızlık olarak kabul edebilirler. Kültürlerarası iletişimin oluşması için iki kültürün bir araya geldiği ortak bir buluşma olması gerekir. Bu ortak alan sayesinde farklı kültürden insanlar iletişimi sürdürebilir (Soydaş, 2010: 11).

Kültürlerarası iletişimin geliştirilmesi için kültürel farklılıkların tanınması, hoşgörü ile karşılanması, saygı gösterilmesi böylece de farklı kültürlerden iletişimin devam etmesi sağlanmaktadır (Kartarı,2014: 265).

1.1. Üniversite ve Kültür

Toplumların içinden yükselen öğretim kurumlarının içinde bulunduğu toplumun kültüründen bağımsız olması düşünülemez. Üniversite kurumunun temeli yarar üzerine kuruludur. İnsana, topluma, dünyaya yarar anlayışının kurumsallaşmış halidir. Orta Çağ Avrupa'sının yaşandığı zamanlarda kurulan ilk üniversiteler olan Bologna, Paris ve Oxford'dan bugüne kadar üniversite misyonu, amacı çok tartışılmış, pek çok değişimler olmuştur. Zamanın süzgecinden geçen üniversiteler bulunduğu yüzyıllardaki toplumsal gelişmeler içerisinde karakter değiştirmiştir. Aralarında farklılık olsa da 20. yüzyıl üniversitelerinin beş temel misyonu şu şekildedir. Eğitim, araştırma, ulusallaşma, demokratikleşme ve kamu hizmetidir (Antalyalı, 2007: 37). Üniversite kelimesinin tanımı TDK sözlükte “*Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. kuruluş ve birimlerden oluşan öğretim kurumu*” olarak tanımlanmaktadır. (www.tdk.gov.tr).

Kültür aktarımında bir araç olan eğitim, kültürü etkilemektedir. Eğitim hem kültürün içinden çıkmakta hem de kültüre yön vermektedir. Normal bir insandan farklı olarak bir üniversite öğrencisi sorgulayıcı düşünceye sahiptir. Olgu ve olaylara neden ve sonuç ilişkileri içerisinde yaklaşımda bulunmaktadır. Bilimsel düşünce anlayışı üniversite eğitimiyle bireye yerleşmektedir (Kayıkçı, 2010: 53). Normal insandan farklılaşan üniversite öğrencileri kültür üzerinde de etkiye sahip olacaktır.

Bir bilginin bilimsel bilgi olması için belli başlı şartları (geçerlilik, evrensellik, nesnellik v.b.) taşıması gerekir. Bu şartlar bilimin genel geçer kurallarıdır. Peki, bilim insanların yapacağı çalışmayı ne belirlemektedir ya da ne etkilemektedir? Toplum! Bilim insanları yaşadıkları dönemin ve toplumun sosyal, politik, ekonomik ve felsefi özelliklerinden etkilenir. Buna en iyi örnek yerleşik bir toplum olmayan Türk toplumunun, bilim kültürüne geçmesi için öncelikle yerleşik hayat kültürüne geçmesi gerekmesi bilim ve toplum ilişkisini anlatmaktadır (Demir, 1996: 53). Batıda bilimsel kültürün meydana gelmesi kentleşme süreciyle ilintilidir. Bilimin olabilmesinde yerleşik

kültür etkilidir. Çalışmaların devamı ve insanların bir araya gelerek fikirsel etkileşimde bulunmasını sağlamaktadır (Antalyalı, 2007: 26).

Üniversite mantığını tam yansıtmamakla beraber Ortaçağ da kiliseler, manastırlar, İslami eğitim kurumları, bilgi üreten kurumlardı. Kentleşme ile modern üniversitenin temelleri atılmıştır. Günümüzde üniversiteler, toplumların eğitim ve öğretim, kültürel, ekonomik, sosyal, politik yönlerden yol gösterici ışık gibi olması beklenen kurumlardır. Yeni olarak teknoloji konusu eklenmiştir. Hayatımızın giderek her alanında var olacak teknoloji ve uygulamalarına yabancı kalmamamızı ve entegre olmamızı sağlayacaktır. Toplumun istek ve ihtiyaçlarına göre bağımsız, özgür bir şekilde yol alacaktır. Üniversiteleri toplumdan soyutlamak mümkün değildir (Demir, 1996: 209). Peki, üniversitelerin topluma faydalı olduğunun göstergesi nedir?

Üniversitelerin öğrencilere vermesi gereken ve üniversitenin başarılı sayılacağını belirten göstergeler mesleki eğitim vermesi ve bilimsel araştırmalar sayesinde geleceğin bilim insanlarını yetiştirmesidir. Topluma sağladığı bu iki durum faydası olduğunu göstermektedir. Toplumun bugününü ve geleceğini, ihtiyaçlarını neden sonuç ilişkisi içerisinde planlamaktadır. Toplumların gündelik hayatı kolaylaşmaktadır. Üniversiteler hakkında bakış açısı ve yorumlar olumlu iken Ortega Y Gasset bunu tam tersi olduğunu söyledi ve üniversiteleri eleştirdi. Üniversitelerin genel kültür kavramı oluşturup içerisini insan kültüründen uzak bilimin oluşturduğunu söylemektedir. Bilimden inşa edilen bir toplum kültürünün fert için çıkmazlar oluşturacağını belirtmektedir. Batı insanını hiç olmadığı kadar bilgili ama hiç olmadığı kadar kültürsüz görmektedir. İnsanlık değerlerini keşfetmemiş bir bilim insanını suçlu görmektedir. Gasset, içi boş bir üniversite anlayışı yerine gerçek ve sahte tavırdan uzak bir üniversite anlayışının doğru olduğunu ifade etmektedir (Gasset, 1997: 126). Gasset, kültürün kendi doğal akışında devam etmesi gerektiğini ve bilimin buna hizmet etmesi gerektiğini düşündüğünü söyleyebiliriz. Bilimin ortaya çıktığı kültürel çevreyle var olması, insanların hoyratlaşmamasını sağlayacaktır. Bilimin insana hizmet ettiğine göre insanın doğasını bozmaması gerekmektedir.

1.2. Uluslararası Yükseköğrenim

Yeni ilişki ağları üreten küreselleşmenin yükseköğretim dünyasına etkileri çok yönlüdür. Uluslararası yükseköğrenim, vatandaşı olduğu ülkenin dışında başka bir ülkede öğrencinin eğitimine devam etmesidir. Uluslararası öğrencilerin bir ülkeye olan

katkısı sadece eğitimi süresince ev sahibi ülkede harcadığı para olarak görülmemelidir. Küreselleşmenin etkisiyle, ülkeler öğrencilerinin ufuklarını genişletmelerini sağlamak ve yaşadığımız dünyanın ortak dilini, kültürünü, iş yapma metotlarını, çoğulcu diyalog ortamları oluşturmayı öğrenmeyi, kültürler arasındaki entelektüel ve akademik diyalogu artırmak için yükseköğrenime verdikleri önemi arttırmışlardır (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2013: 7). Türkiye Cumhuriyeti 10. Kalkınma planı (2014-2018) ile de yabancı uyruklu öğrenci hareketliliği artırılmasına yönelik kararlar alınmıştır. Yine 10. Kalkınma Planının “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” başlıklı bölümünde Türkiye’nin yükseköğretimde dünya uluslararası öğrenci pazarındaki payının 2018 yılında yüzde 1,5 olması hedeflenmektedir.

‘Yurt dışında eğitim, öğrenciler için gittikleri ülkenin deneyimlerinden faydalanma, lisan öğrenme, kariyer imkânları ve değişik kültürlerle etkileşim fırsatı sunarken ev sahibi ülkeler için diğer ülkelerdeki genç ve nitelikli beyin gücüne erişim açısından önem taşımaktadır. Uluslararası öğrenci hareketliliği, ülkeler ve kültürler arasındaki karşılıklı anlayış, işbirliği ve dayanışmanın artırılması adına etkili bir dış politika, kamu diplomasisi ve kalkınma işbirliği aracı olarak görülmektedir. Ayrıca, uluslararası öğrenciler eğitim gördükleri ülkelerin tanıtımına katkı sağlamakta ve uluslararası öğrencileri çekmek için yapılan akreditasyon ve standartları sağlama çabaları eğitiminin kalitesinin yükselmesine olumlu etki yapmaktadır’ (KAM, 2015: 12).

Mevzuat olarak uluslararası öğrencilere ilişkin ilk düzenleme 14/10/1983 tarih ve 2922 sayılı Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun ile yapılmıştır. Kanun’un 2’nci maddesi şu şekildedir;

“Bu Kanun; ilgili kurum ve kuruluşlar ile çeşitli anlaşmalar çerçevesinde Hükümetimizce yabancı hükümetler emrine verilen burslardan yararlanmak suretiyle veya kendi imkânlarıyla Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrencileri kapsar” (KAM, 2015: 19).

UNESCO’nun tanımına göre;

“Uluslararası öğrenci, eğitim amacıyla ulusal ya da bölgesel sınırların dışına çıkan ve uyruğu bulunduğu ülke dışında öğrenci olarak kayıtlı kişidir.” OECD’nin tanımına göre *“yabancı öğrenci, vize ya da özel izinler*

çerçevesinde kendi ülkesi dışında akredite bir kurumda belli bir öğrenim programına katılma hakkı verilen kişidir” (YÖK, 2017: 7).

Yıllar geçtikçe dünya genelinde öğrenci hareketliliğinde artış gözlemlenmektedir. Uluslararası araştırma ve raporlar sayılarla artışı belgelemektedir. Dünya üzerinde 4 milyonun üzerinde hareket halinde öğrenci olduğunu düşündüğümüzde öğrencilere daha çok hangi ülkelerin ev sahipliği ettiği sorusu akla gelmektedir. OECD 2013 raporuna göre en çok uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan ilk 5 ülke şöyledir. Birinci sırada %19 ile Amerika Birleşik Devletleri 784.427 öğrenci ile, ikinci sırada %10 ile İngiltere 416.693 öğrenci ile, üçüncü sırada %6 ile Avustralya 249.868 öğrenci ile, dördüncü sırada yine %6 ile Fransa 228.639 öğrenci, beşinci sırada %5 ile Almanya 196.619 öğrenciye ev sahipliği yapmaktadır (YÖK, 2017: 10-11).

Uluslararası öğrencilerin kıtalara göre hareketliliklerine bakıldığında OECD 2013 raporuna göre; öğrencilerin %53’ü Asya’dan, %25’i Avrupa’dan, %8’i Afrika’dan, %5’i Latin Amerika ve Karayipler’dan, %3’ü Kuzey Amerika’dan eğitim için başka bir ülkeye gitmektedir (YÖK, 2017: 12).

1.3. Türkiye’de Yükseköğretim

Yükseköğretim, en az iki yıl olmak üzere, lise eğitimi sonrası geniş bir program seçeneği ile oluşturulmuştur. Her üniversite dört yıllık fakülteler ve iki yıllık eğitim veren meslek yüksekokullarından oluşmaktadır. Lisansüstü eğitim, enstitüler tarafından idare edilen yüksek lisans ve doktora programlarından oluşmaktadır (TÜSİAD, 2008: 55). Türkiye kendi öğrencilerini sınav ile devlet veya vakıf üniversitelerinden oluşan üniversitelerde öğrenim görmesini sağlamaktadır.

Eğitimde uluslararasılaşma Türkiye yükseköğretiminde de gelişme göstermiştir. Türkiye yükseköğretim sisteminin uluslararası eğitim sürecine dâhil olması ve geliştirilmesi için stratejiler geliştirilmiştir. *Bologna Süreci, Erasmus ve Erasmus+ programları, Türkiye Bursları, Mevlana Değişim Programı, Ortak Diploma programları, Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı, YABSİS Projesi, Okul Tanıma ve Denklik Yönetmeliği, doktora öğrencilerinin mezuniyetleri sonrası Türkiye’de kalış sürelerinin uzatılması, YÖK’ün uluslararası öğrencilere yönelik burs vermeye başlaması uluslararası eğitimde ülkemizin de yerini almasını sağlayan projelerdir* (YÖK, 2017: 15). Her yıl ülkemiz yeni uygulamalara açılmaktadır.

1.4. Türkiye’deki Uluslararası Öğrenci Sayıları

2010 yılında, bünyesinde Uluslararası Öğrenciler Dairesini de barındıran Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının (YTB) kurulması ve 2012 yılında Türkiye Bursları sisteminin hayata geçirilmesi bu konuda atılan önemli adımlardandır. Yıllar geçtikçe ülkemizdeki uluslararası öğrenci sayısı sürekli bir şekilde artmıştır. 2000 yılında 16.656 olan uluslararası öğrenci sayısı, ciddi bir artış trendi oluşturmuş ve 2010’da 22.000, 2013’te 44.000 ve 2016’da 88.000’e, 2017’ de 108.076’ya ulaşmıştır. 2017 yılında 108.076’a ulaşmıştır (YÖK, 2017: 34).

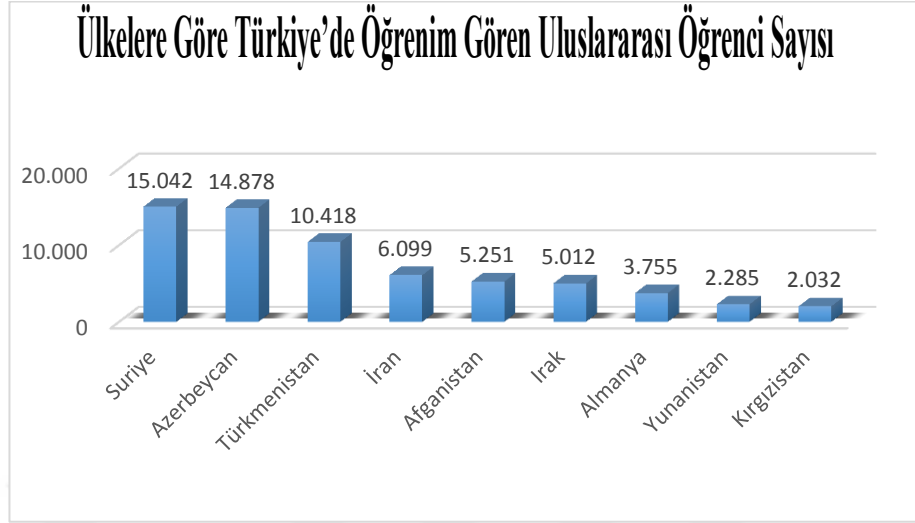
Grafik 1
Cinsiyete Göre Uluslararası Öğrenci Sayısı Dağılımı

Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/> (08.01.2018)

Ülkemizde okuyan toplam uluslararası öğrenci sayısı 2017 yılı verilerine göre 108.076’dır. Uluslararası öğrencilerin 71.854 kişisi erkek öğrenci ve 36.222 kişisi kız öğrencidir.

Grafik 2
2017 Yılı Ülkelere Göre Türkiye’de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrenci Sayısı

Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/> (08.01.2018)

Grafik 2’de 2017 yılında ülke ve uluslararası öğrenci sayısı istatistikleri üretilmiştir. Buna göre, Türkiye’de en çok öğrencisi olan ülkeler sırasıyla Suriye, Azerbaycan, Türkmenistan, İran, Afganistan, Irak, Almanya, Yunanistan, Kırgızistan’dır.

1.5. Sakarya Üniversitesi’nde Okuyan Türk ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Niceliksel Durumu

Sakarya Üniversitesi tarihçesinde, kendisine çağdaş uygarlığın gerektirdiği her türlü donanımına sahip bireyler yetiştirmeyi amaç edinmiş olan Sakarya Üniversitesi’nin çekirdeğini 1970 yılında açılan Sakarya Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokulu oluşturmuştur. Bu okul 1971 yılında Sakarya Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi’ne dönüşmüş, 1982-1992 yılları arasında İstanbul Teknik Üniversitesi’ne bağlı bir fakülte olarak öğretim vermiştir.

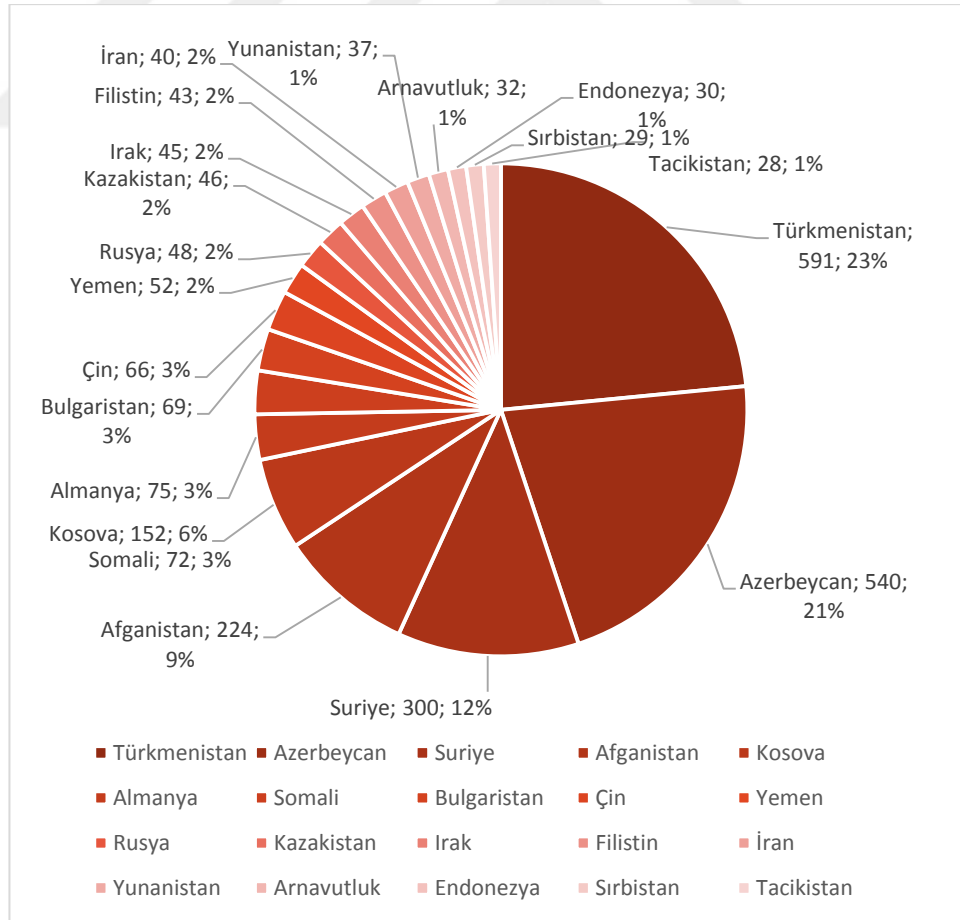
3 Temmuz 1992 tarih ve 3837 sayılı kanun ile Sakarya Üniversitesi kurulmuştur. 90 sonrasında kurulan üniversiteler arasında akademik ve teknik altyapısını hızla tamamlayan üniversitemiz idari birimleri ile ISO-2002 Kalite Belgesi ile "EFQM Mükemmellik Yetkinlik Seviyesi Kalite Belgesi"ne sahip ilk ve tek devlet üniversitesi olup laboratuvar, eğitim ve sosyal hizmetler, Internet alt yapısı ve bilişim sektöründeki atılımlarıyla birçok üniversite için örnek oluşturmaktadır. (<http://www.sakarya.edu.tr/>) Sakarya Üniversitesinin yayımladığı sayısal bilgilere göre 91.475 Türk öğrenci ve 3.153 yabancı uyruklu öğrenci öğrenim görmektedir.

Tablo 1
Sakarya Üniversitesi'nde Okuyan Türk Öğrencilerin Öğrenim Türüne Göre Dağılımı

Toplam Öğrenci Sayısı	94.628
Önlisans	30.436
Lisans	50.608
Yüksek Lisans	11.616
Doktora	1.968
Yabancı Uyraklı	3.153
Kız/ Erkek Oranı	40/60

Kaynak: www.sakarya.edu.tr (08.01.2018)

Grafik 3
Sakarya Üniversitesi'nde En Çok Öğrencisi Olan İlk 20 Ülke ve Diğer Ülkelerin Dağılımı

Kaynak: www.sakarya.edu.tr (08.01.2018)

Sakarya Üniversitesinde okuyan ülke  ğrenci sayılarına baktığımızda en çok  ğrencisi olan ülkeler sırasıyla Türkmenistan, Azerbaycan, Suriye, Afganistan, Kosova, Almanya, Somali, Bulgaristan, Çin, Yemen, Rusya, Kazakistan, ırak, Filistin, İran Yunanistan, Arnavutluk, Endonezya, Sırbistan, Tacikistan'dır.

BÖLÜM 2: ALGI KAVRAMI VE SOSYAL PSİKOLOJİ

Algı, çevremiz hakkında bilgi toplamamızı sağlayan vasıtalar"dandır. Algı bize çevremizi tanıtır. Algı, çevremizi anlamlandırmamızı sağlar. Doğanın ve varlığın dışında olan her şey içinde bir algımız vardır. Fizik içinde ve fizik ötesi içinde bir algımız vardır. Fizik olarak hiç bulunmadığımız bir yer içinde algımız vardır. Tahayyüllerimizde algı vardır. Algının bireylerin toplumla ilişkilerinde etkili bir kavram olması nedeniyle yapılan araştırma bağlamında algı kavramı ele alınmıştır.

2.1. Algılamada Etkili Olan Faktörler

Algı, insanla dış dünya arasındaki bağın en önemli nüvesidir. Algılama olmaksızın düşünme gerçekleşmez. Algı, insanın kararlarında, tutum ve davranışlarının ne şekilde olacağı konusunda etkileyen önemli bir etkindir. Algılar zamana ve mekana göre değişmektedir. En önemlisi kişiden kişiye göre değişmektedir. Algı, her insanın aynı olmadığını aynı düşünmediğini açıklayan sebeplerdendir. Yağmur, üşüyen birisi için soğuk, üşümeyen için soğuk değildir.

TDK Türkçe sözlükte algı “*Bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma*” şeklinde tanımlanmıştır. Dikkatimizi yönelttiğimiz gerçekliğe duyular yoluyla bilincine varmadır. Algılama, psikolojinin önemli konularından bir tanesidir. Kişinin yaptığı gözlem sonucu zihinsel uyarınları alma ve öğrenme eğilimidir. Beş duyu organıda kişinin algılama sürecinde aktiftir. Kişinin bir olayı, nesneyi, kişiyi veya en genel anlamda dış dünyasında yaşanan her şeyi zihnimizdeki tecrübeler ve tutumlar üzerinden yorumlamasıdır (Silah, 2005: 52). Algılama, gerçeğin yorumlanmasıdır. Gerçeğin, doğrudan kaydedilmesi değil yorumlayarak, biraz daha değiştirerek kaydedilmesidir. Gerçek nesnel, algı öznel'dir. Gerçek insan zihninden bağımsız var olmaktadır. Algılanmayan herhangi bir şey gerçekliğini devam ettirmektedir. Algı sınırlı iken gerçek sınırsızdır (Tutar, 2013: 185). Gerçek durum aynı olsa da algılar insan sayısı kadar farklılaşır.

Algılar gerçek hakkında doğruyu tamda yansıtmaz. Algıya kişinin eğitim düzeyi, inançları ve kültürü yön verir. Nesnel gerçekliği insanlar ancak özelliklerine bağlı olarak algılamaktadırlar. (Tutar, 2013: 185) Algılama üzerinde ihtiyaçlar, tutumlar, dürtülerin etkisi vardır. Yani algılamanın bir fizyolojik bir de psikolojik boyutu vardır. Bu nedenle farklı kültürel değerlere ve sosyo-ekonomik imkânlarla sahip insanların

algıları farklı olmaktadır. Başlıca algılama süreçlerini; duyum, imgesel, duygusal olarak belirlemiştir (Silah, 2005: 52).

- a) Duyum Süreçleri:** Birey duyu organlarıyla çevrelerinden gelen her türlü uyarıcılara ulaşmaktadır. Duyu organından gelen uyarıcılar zihinde değerlendirilir ve algılama süreci oluşmuş olur. İnsanların duyu organları vasıtasıyla ışık, ses, baskı ve başka uyaranlara gösterdiği tepki bu aşamadır.
- b) Simgesel Süreçler:** İnsanların zihinlerinde her nesnenin simgesel bir yansıması mevcuttur. Simge bir obje ya da olayı temsil eden bir işarettir. Örneğin, limon resmi görülünce tadı algılanıp kişinin ağzı sulanabilir. Bulut resmi görünce gerçeğini algılamamız gibi.
- c) Duygusal Süreçler:** Algılama insan yaşadığı sürece her zaman vardır. Bireyin yaşadığı tüm olaylar ve tecrübeleri algıları üzerinde etkilidir. Algılarımız üzerine adeta duygusal montaj yaparız diyebiliriz. Bu aşamada beyin, bireyin beklentilerini, geçmiş yaşantılarını, toplumsal ve kültürel etkenlerin hepsini bir arada değerlendirir. Algılama süreci sürekli devam eder ve kendini yeniler değiştirir.

İnsanlar, sosyal yaşamlarında çevrelerinden gelen uyarıcılardan çok uyarıcıları algılama biçimlerine göre davranışlar sergilerler. Gerçek objektif olsa da algı sübjektiftir. Bu sübjektiflik gerçeklerin algılanmasında bireyden bireye farklı olmasına neden olmaktadır. Algılama sürecinde algının oluşmasını beklentileri, deneyimleri, ihtiyaçları, eğitim düzeyi, toplumsal ve kültürel etkiler etkilemektedir. Gelen duyular seçilir, bazıları ihmal edilir bazıları güçlendirilir (Güney, 2009: 90).

2.1.1. Algılama Yapanın Durumu

Algılama yapan insanların ihtiyaçları, beklentileri, mizacı, karakter, kişiliği, iç dünyası ile barışıklık derecesi, tutum ve ön yargıları algılamalarını etkileyen faktörlerdendir. Kişi algılama yaparken iç dünyasıyla dış dünyayı harmanlama halindedir. Algılama farklılıklarına da temel oluşturan şey bu harmanlamadır denilebilir (Güney, 2009: 91).

2.1.2. Algılamada Olumlu ya da Olumsuz Davranma Düşüncesi

Algılayacağımız kişi veya nesne hakkında zihnimizde daha önceden oluşturduğumuz kanaatler varsa bunların etkisiyle yanlı davranma meydana gelebilir. Kişi veya nesnenin

zihnimizde izlenimi olumlu ise davranışlarını (olumsuz olsa dahi) algılarken bu izlenimlerimiz üzerinden algılarız. Örneğin; sevdiğimiz bir arkadaşımızın olumsuz bir davranışını olumlu algılayabiliriz. Bunun tam tersi olumlu duygularımız, izlenimlerimiz olmayan birisi hakkında doğru bir davranışını olumsuz algılayabiliriz. Amerika'daki zencilere yönelik algı başka bir örnektir.

2.1.3. Yanlış Çıkarımda Bulunma

İnsanlar algılama yaparken parça hakkındaki olumlu ya da olumsuz algılarının bütünü temsil ettiğini düşünebilmektedir. Örneğin; bir kişiyi cesaretli olarak bilmek onun aynı zamanda başarılı, zorlukları göğüsleyici bir insan olarak; cesaretli olmayan birisini de güvenilmeyen, başarısız, takım çalışmasına uygun olmayan biri olarak algılamamız gibi. Özelliklere bakılarak yapılan çıkarımların gerçeği temsil etme oranı düşük olabilmektedir. Bazense temsil etme oranı hiç yoktur.

2.1.4. Benzerlik ya da Farklılık Eğilimi

İnsan zihni algılayacağı kişiyi kendine benzerlik ya da farklılık oranına göre algılayabilmektedir. Kendi özelliklerine yakınlık veya uzaklığa göre karşı tarafı değerlendirmektedir. Kişi ölçü olarak kendini ön plana çıkarmaktadır. Algılamadaki farklılıklar, alıcı ve gönderici arasındaki mesajların yorumlanmasının arasındaki farkın fazla olmasıdır. Alıcı ve gönderici arasındaki farklı algılamalar, iletişimin kopuk olmasına ve yanlış anlamalara yol açabilmektedir.

2.1.5. Algılanan Kişi ya da Nesneye İlişkin Sahip Olunan Bilgi

İnsanların kişiler ve nesneler hakkında önceden sahip oldukları veriler, algılamada etkiye sahiptir. Bilgi sahibi olmak algımızın doğru olacağı gibi anlaşılsa da tersi de olabilmektedir. Örneğin; uzun süredir tanıdığımız arkadaşımız hakkındaki algılarımız, onun hakkında bildiğimiz bilgilere dayalıdır.

2.1.6. Kişisel Beklentiler

Beklenti kavramı bireysel algılamada etkili bir faktördür. Kişisel beklentiler karşıdaki kişi veya nesneden bağımsız önceki algıların sonucudur. Örneğin; Sinirli bir müdürün özel yaşamında da sinirli bir insan olduğunu düşünmek gibi. Kişisel beklentilerimizi sosyoekonomik seviyemiz, kültür, ihtiyaçlarımız da belirlemektedir. Örneğin; Sizin yaşadığınız hayat, yaşam standardınız (çok da memnun kalınmayan) başkasının belki de

hayalidir sözü bu durumu özetlemektedir. Yine savaş ortamında yaşayan bir çocukla savaş ortamında yaşamayan bir çocuğun kişisel beklentileri çok farklı olmaktadır.

Algılamayı yapan kişinin bireysel ve yapısal özellikleri; ihtiyaçları, istekleri, beklentileri, ilgileri, tutumları, ön yargıları, öğrenme isteği, yetişme tarzı, kişisel özellikleri(karakteri ve mizacı) kişi veya nesnenin nasıl algılanacağı konusunda oldukça etkilidir. Algı farklılıklarının temelini oluşturmaktadır (Güney, 2009: 91-92).

2.2. Sosyal Algı

Psikolojik algıda insanlar nesnenin benzerlik veya farklılığı üzerine izlenimlerinden çıkarım yaparak algılama yaparlar. Daha çok nesne algısında bunu kullanırlar. Sosyal algıda da bu izlenimlerin rolü vardır. Sosyal algıda insanların diğer insanları, olguları, olayları, toplumsal değişimleri algılayıp yorumlamaları gerekmektedir. Bu yorumların önemliliği kişinin topluma uyum sağlamasının altındaki yapılar olmasıdır. Psikolojik algı ile sosyal algı yakın ilişki içerisinde. İnsanlar, nesneleri algılayıp yorumladıkları gibi sosyal algıda da olay, olgu, toplumsal değişim v.b. şeyleri de algılayıp yorumlamaktadır.

Sosyal algının temeli çevre temellidir. İnsan çevresinde gördükleri ve yaşadıkları ile ilintili olarak sosyal algısını oluşturabilmektedir. Yaşadığı toplum kültürü, değer yargıları, yetişme tarzı sosyal algıyı etkileyen etmenlerden bazılarıdır. Sosyal algımızda fiziksel algıda olduğu gibi değişime çok açıktır. Algı alanımızı dahi biz oluştururuz. İlgilendiğimiz şeyler bir algı oluşturmamıza fayda sağlayabilmektedir. Örneğin; hakkında az bilgiye sahip olduğumuz bir a ülkesi hakkındaki algımızla, araştırdığımız hatta gezip gördüğümüz aynı a ülkesi hakkında algımız aynı olmayacaktır. İnsanlar, olaylar hakkında da aynı şekilde algı değişimleri yaşayabilecektir. Sosyal algılamamız ihtiyaçlarımızdan, beklentilerimizden, hatta beklemediklerimizden, okuduklarımızdan, başka insanlardan edindiğimiz izlenimlerden etkilenir (Güney, 2009: 118).

Araştırma insan ilişkileri ve kültür üzerine olduğu için sonuç kısmında yer alacak bazı kavramları tanılamak fayda sağlayacaktır. Sosyal psikoloji, insanların sergilediği toplumsal davranış kalıplarını incelemektedir. Bireyin davranışlarında diğer insanların düşüncelerinden, duygularından nasıl bir etki oluşturduğunun incelenmesidir. İnsanlar başka insanlarla olan etki ilişkilerinin bilimsel olarak inceleyen alandır. Bireyin davranışlarının özelliklerini ve nedenlerini bilimsel olarak incelemektedir. Sosyal

psikoloji, insanı hem kültürel bir varlık hem de psikolojik etki altındaki bir varlık olarak ele alır (Akın, 2013: 43).

2.3. Sosyalleşme

Kağıtçıbaşı (2013: 360)'na göre; *“Sosyalleşme, insan yavrusunun toplumun bir üyesi haline gelmesidir, yani ailenin, akraba ve komşuluk çevresinin, kent ve köyünün ve nihayet ulusunun bir parçası olduğunu öğrenmesidir.”* Çocuklar büyürken etrafindakilerle sayesinde benzer davranışları öğrenecektir. Sosyalleşme, bireyin biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp, içinde yaşadığı toplum bütünleşmesi, içselleştirmesidir. Bu süreçte bir yandan birey benlik kazanırken bir yandan da topluma benzerliği de meydana gelmiş olacaktır.

Sosyalleşme, insanın başkalarıyla olan ilişkileriyle iyi-kötü, doğru-yanlış, toplumsal değer ve normların öğrenme sürecidir. İnsanın topluma uyumunu kolaylaştırır, insanların sosyal rollerini öğrenmesini, toplumsal düzenin devam etmesini sağlar. Sosyalleşme aile, arkadaş grubu, okul, kitle iletişim araçları ile sağlanır (Güney, 2013: 38-39).

“İnsanın sosyalleşmesi çok karmaşık bir süreçtir. İnsan, etrafında bulunanların, hergün karşılaştığı sayısız olayların ve kişilerin, içinde bulunduğu sosyo-ekonomik-kültürel koşulların, gelenek, töre ve yasaların, fiziksel çevrenin ve sayılmakla bitmeyen daha pek çok etkenin etkisindedir. Bu etkenlerin karmaşık etkileşimi sonunda insan bir kişi olarak belirir. Bu etkenlerin oluşturduğu karmaşık bütün hiçbir zaman iki ayrı insan için tıpatıp aynı olmayacağından, hiçbir kimse bir diğerrinin tıpatıp aynısı değildir” (Kağıtçıbaşı, 2013: 360).

Sosyalleşmenin işlevine bakıldığında kişilere kültürün aktarılması, toplumun devamlılığının sağlanmasıdır. Toplumun koymuş olduğu kural ve değerlere paralel olarak bireyin, toplumun yaşama şeklini benimseyerek, önceden hazır bulunan kural ve değerlere bürünmesi sağlanması çalışılmaktadır. Her insanın sosyalleşmesini sağlayan çevresindeki ilk insanlardır. Sosyalleşmeyi, ilk başlatan, ilk iletişime girilen kişiler olup, genellikle bu kişiler ailedir özellikle de annelerdir. Sosyalleşme, doğum öncesinden başlayıp, ölünceye kadar devam eden bir süreçtir (Gündoğdu, 2012: 231-232). Her toplumun yapısı farklı olduğu için sosyalleşme süreci de her toplum için farklıdır.

(Gündoğdu, 2012: 243). Sosyalleşme sürecine küreselleşme etkisi ile iş, pazarlama, tatil, eğitim gibi farklı ülkelere gidilerek yapılan eylemler sosyalleşmeye yeni faktörler eklemiştir. Farklı kültürlerin etkileşimi sosyal hayata yansiyarak sosyalleşme sürecine yeni etkiler katmıştır (Gündoğdu, 2012: 255).

Sosyalleşme, insan yavrusunun sosyal bir varlık haline gelişi, çocuğu toplumun bir üyesi haline getirmektir. Çocuğu yetiştirme günlük hayatta rastgele yapılan bir işlem gibi olsa da zaman içerisinde bir perspektife oturtulmaktadır. Her toplum kendi kültürel perspektifi içinde sosyalleşmeyi meydana getirdiğinden, kültürler arası farklılık gösterir (Kağıtçıbaşı, 2017: 81-82).

2.4. Sosyal Etki

Sosyal yaşamda insanlar birçok nedenden dolayı karşı karşıya gelirler. Bu karşılaşmalarda bazen uyum bazense çatışma meydana gelmektedir. Benzerlik toplumsal yaşamı bir arada tutan bir temeldir. Yeme- içme, giyim, törenler, serenomiler, folklor, müzik, gibi konularda birbirlerini insanlar etkilemektedir. İnsan toplumu etkileyen ve toplumdan etkilenen bir varlıktır. Bu etkilenme toplumsal dışavurumda da benzerliği doğurmaktadır. Kişinin, yalnızken ve insanlar arasında yaptığı aynı davranıştaki farklılıklar sosyal etkiyi göstermektedir. İnsanları tak başlarına ve toplum içinde değerlendirmek bize farklı sonuçlara ulaştıracaktır. İnsan sosyal etkiye açık bir yapıdadır. Örneğin kişi evinde çatal bıçak kullanmadan yemek yiyebilirken, iş arkadaşları ile katıldığı bir yemekte onlardan etkilenerek çatal ve bıçak kullanacaktır. Sosyal etki, bir kişinin başka bir insanın veya insanların yargı, tutum ve fikirlerinden etkilenmesi söz konusudur. Bu etkiye bağlı olarak kendi durumunda, alışkanlıklarında değişiklik yapmasıdır (Güney, 2009:160-161).

İnsan sosyal bir varlıktır. İnsan içinde bulunduğu toplumu etkiler ve toplumdan etkilenir. Yürüyen merdivende insanların merdivenin sağ tarafında durduğunu gören bir kişi merdivenin sağında durmaya başlar. Evimizde gürültülü müzik dinlemeyi sevsek dahi bu davranışlarımızı komşumuzu rahatsız etmeyecek bir seviyede tutarız. Sinemada sesli konuşmayız. Arkadaşlarımızla bir kıyafet hakkında konuşurken gruptakiler çok beğendiğini söylediğinde elbiseyi çok da beğenmeyen grup üyesi de beğendiğini ifade edebilir.

Davranışlarımız dış etki ile sosyal davranışlara döner. Sosyal davranışlar tutum ve davranışlarımıza başkalarının etki etmesiyle yani sosyal etki ile olur. Tutum ve davranışlarımızın kontrolü sadece bizim elimizde değildir. Başkalarının da etkisi vardır. Sosyal etki, kişilerin davranış ve tutumlarında benzeşmeyi ortaya çıkarmaktadır. Sosyal etki ile insanlar çatışan değil daha uyumlu davranışlar gösterme eğilimindedir (Kağıtçıbaşı, 2013: 102).

2.5. Uyma Davranışı

Etraftaki kişilerin davranışlarını sorgulamadan yaptığımız davranışlarda uyma davranışdır. Uyma davranışı, bireyin çeşitli etkilerle yaşadığı toplumun normlarına uygun biçimde davranmasıdır. Kişi davranışlarının toplumsal ilişkilere benzeşmesidir. Bireyin davranışlarına gerçek veya hayalide olsa bir baskı ile değiştirmesidir. Kişi fikirlerini bir sosyal gruptan bağımsız ayrı sosyal grup içerisinde farklı dile getirebilir ya da düşünebilir. Uyma davranışını sadece grup içerisinde iken gerçekleştiriyor da olabilir (Güney, 2009: 162). Uyumun itaat, benimseme, öğrenme mi olduğunu bireyin durumu nasıl içselleştirdiği ile bağlantılıdır.

İnsanların nasıl karar verdiğini bilmek her zaman sosyal bilimlerin ilgilendiği bir konudur. Birey toplumu hem etkiler hemde toplumdan etkilenir. Fakat bireyin etkisinin ve etkilenmesinin nasıl başladığı konusunu tam açıklamak mümkün olamamaktadır. Grubun insan davranışına etkisini gösteren deneylerden biri Asch deneyidir. Birey doğru bildiği bilgiyi grup etkisinde kalarak değiştirmiş farklı cevap vermiştir. Uyma davranışında çevrenin birey üzerine etkisi görülmüştür (Silah, 2005:171).

2.6. Uyma Davranışını Etkileyen Kültürel Faktörler

“İnsanların farklı kültürlerden geliyor olmaları acaba onların uyma davranışını etkiler mi?”(Kağıtçıbaşı,2013: 97). 80’li yıllar itibariyle toplumlar arası araştırmalar ile uyma davranışının bireyci ve toplulukçu kültürler arasında farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Bireyci kültürlerde kişinin çıkarları topluluğun çıkarlarından daha önemliken, toplulukçu kültürler kişinin tutum ve davranışlarına yön verir. Kağıtçıbaşı da ‘toplulukçu kültürleri “beraberlik kültürü”, bireyci kültürleri de “ayrışıklık kültürü” olarak belirlemiştir. Toplulukçu kültür insanları, grubun onayını almaya ihtiyaç duyarlar. Bireyci toplumlarda kişinin fikirlerini oluşturması gruptan bağımsız hatta

benliğini kanıtlayıcı olabilmektedir. Bu farklılık da bireyci kültürlere oranla toplulukçu kültürlerde uyma davranış  daha fazla olmasına etki eder (Kağıt başı, 2013: 97).

2.7.  nyargı

İnsanlar dış dünyayı olduğu gibi değil de olmasını istediği gibi görmek eğilimindedir.  nyargı kavramı da belli bir durum karşısında önceden yargıya varmış olarak tanımlanır. Nötr bir anlama sahip gibi olsa da davranış bilimlerine göre olumsuz bir anlam taşımaktadır. Kişinin karşısında bulunan kişi, grup, toplum veya kültüre karşı takınılan bir tutum durumudur (Güney, 2009: 152).  nyargı da düşsel kanıt vardır. Gerçekte olmayan ama kişinin kendisine göre doğru olduğunu düşündüğü fikirler ve düşünceler vardır.  nyargılar daha çok g  lerin olduğu ülkelerde yaygındır (Güney, 2009: 153).

2.8. Önyargıların Azaltılması

Önyargıların azaltılması ile ilgili  alışmaları Allport ve Amir Amerika'da ırk ilişkileri üzerine yapmıştır. Önyargıların azaltılması için insanlar ve toplular için öneri niteliğinde bazı öneriler bulmuşlardır. İki grup eşit sosyal statüde, ortak bir amaç da, uzmanlardan destek alınabilen, ortak kabul edilen ilgilerinin oluğunun kabul görülmesi şeklinde özetlemişlerdir. İki gurubun birbirlerini algıları dışında var olan gerçekler üzerinden algılayabilmeleri için öneriler oluşturmuşlardır.

Önyargıların azaltılmasında eğitim önemli bir etkindir. Toplumsal yaşamda  n yargılar olumsuz etki yapmaktadır. Ayrımlara sebep olmaktadır.  nyargı yüksek olduğunda insanlar birbirlerine yaklaşmak istemez. Ayrı ayrı sosyalleşmek isterler. Toplumsal dayanışma ve bütünleşmeden uzaklaşılır. Toplum içindeki gruplar kendine yakın hissettiği çevrenin dışına çıkmak istemez. İnsanlar ve gruplar birbirinden uzaklaştıkça nefret ve düşmanlık duyguları filizlenmeye başlar.  nyargılar şiddetlendiğinde toplumsal çatışma kaçınılmaz olabilmektedir (Güney, 2013: 251).

BÖLÜM 3: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ'NDE OKUYAN TÜRK VE YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN KARŞILIKLI ALGILARINA İLİŞKİN BULGULAR

3.1. Yabancı Uyruklu Öğrencilerle İlgili Bulgular

Bu bölümde öncelikle araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin niceliksel bilgileri verilmiş olup daha sonra yabancı öğrencilerin eğitim algıları, yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşlık algıları, yabancı uyruklu öğrencilerin toplum algıları ile ilgili mülakatlar analiz edilmiştir. Bulgular yorumlanmıştır.

3.1.1. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya katılan 20 yabancı uyruklu öğrenciye ait demografik veriler bulunmaktadır. Tabloda, katılımcılara ait demografik bilgiler cinsiyet, ülke, okuduğu bölüm ve sınıfı hakkında bilgilere yer verilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu bekar olduğu için medeni durum sorusu sorulmamıştır. Fakat görüşmelerde bilgi alınmıştır. Kız ve erkek doktora öğrencisi evlidir. Evli erkek doktora öğrencisinin eşi, kendi ülkesindendir. Türkiye de birlikte yaşamaktadırlar. 1 çocukları vardır. Kız doktora öğrencisinin eşi kendi ülkesi olan Etiyopya'dadır.

Araştırmada 20 yabancı uyruklu öğrenci ile görüşme yapılmıştır. 10 kız ve 10 erkek öğrenciden oluşmaktadır. 17 farklı ülkeden öğrenci ile görüşme yapılmıştır. 15 farklı bölümden öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Öğrencilerin farklı sınıf düzeyinden öğrenciler olması sağlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 2
Yabancı Uyruklu Mülakat Katılımcılarının Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Ülke	Bölüm	Sınıf
Katılımcı 1 YK	Kız	Çin	Sosyoloji	Yüksek Lisans Tez Dönemi
Katılımcı 2 YK	Kız	Rusya	İlahiyat	3.Sınıf
Katılımcı 3 YK	Kız	Karadağ	Tarih	4.Sınıf
Katılımcı 4 YK	Kız	Yemen	Yabancılar Türkçe Öğretimi	Yüksek Lisans Tez Dönemi
Katılımcı 5 YK	Kız	Kosova	Tıp	3.Sınıf
Katılımcı 6 YK	Kız	Gürcistan	Yabancılar Türkçe Öğretimi	Yüksek Lisans 2.Sınıf
Katılımcı 7 YK	Kız	Azerbaycan	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık	3.Sınıf
Katılımcı 8 YK	Kız	Arnavutluk	İktisat	6.Sınıf
Katılımcı 9 YK	Kız	Etiyopya	Bilgisayar Mühendisliği	Doktora 4.Sınıf
Katılımcı 10 YK	Kız	Tunus	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	1.Sınıf
Katılımcı 11 YE	Erkek	Somali	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	2. Sınıf
Katılımcı 12 YE	Erkek	Kazakistan	İlahiyat	3.Sınıf
Katılımcı 13 YE	Erkek	Kenya	İktisat	4.Sınıf
Katılımcı 14 YE	Erkek	Bangladeş	Bilgisayar Mühendisliği	Doktora 4.Sınıf
Katılımcı 15 YE	Erkek	Yemen	İslam Ekonomisi ve Finansı	Yüksek Lisans 1.Sınıf
Katılımcı 16 YE	Erkek	Gürcistan	İnşaat Mühendisliği	Yüksek Lisans 1.Sınıf
Katılımcı 17 YE	Erkek	Rusya	Uluslararası İlişkiler	2.Sınıf
Katılımcı 18 YE	Erkek	Filistin	Makine Mühendisliği	3.Sınıf
Katılımcı 19 YE	Erkek	Suudi Arabistan	İşletme	1. Sınıf
Katılımcı 20 YE	Erkek	Moldova	İşletme	3.Sınıf

3.1.2. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim İle İlgili Algıları

Araştırmanın yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili görüşmenin ilk 3 sorusu demografik sorular içermektedir. 4. soru Türkiye’de eğitim almayı neden seçtikleri, Türkiye’deki eğitimden nasıl haberdar oldukları ile ilgilidir. 5, 6, 7, 8, 9 numaralı sorular Türk öğrencilerle sınıf içi ilişkilerini, eğitim algılarını, Türk öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarını, çalışkanlıklarını nasıl algıladıklarını, sınavlara birlikte hazırlanıp hazırlanmadıklarını, sınıftaki kültür ilişkilerini ölçmeye yönelik sorulardır.

3.1.2.1. Öğrencilerin Eğitim İçin Türkiye’yi Seçme Nedenleri

Araştırmada öncelikle yabancı uyruklu öğrencilerin ülkelerinden eğitim için ülkemize gelme süreci belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilere eğitim almak için ülkelerini değil de Türkiye’yi seçme sebepleri sorulmuştur. Özendirici bir unsurun olup olmadığı ve Türkiye de eğitim alma imkânından nasıl haberdar oldukları sorulmuştur.

Öğrencilerin ülkemiz okullarında eğitim almayı seçmesinde arkadaş etkisinin ön planda olduğu görülmüştür. 8 öğrenci arkadaşlarından aldıkları tavsiye ile Türkiye de okumayı seçtiklerini belirtmiştir. Türkiye’de eğitim almış veya halen eğitim almaya devam eden öğrenci arkadaşlarından öneri aldıklarını belirtmiştir.

“Arkadaşım Türkiye’de okuyordu o önerdi. Rusya’da ve Kazakistan’da da okul kazanmıştım. Arkadaşım Türkiye’deki eğitimin iyi olduğundan bahsetti. Burslar burada daha yüksekti. Türkiye’yi seçtim” (20 YE).

“Filistin’deki karışıklıklar nedeniyle lisede yurtdışında okumaya karar verdim. Türkiye’yi ekonomik bir ülke olarak buldum. Türkiye’yi seçtim. Türkiye’de okuyan arkadaşlarım çok fazla, onlardan haberdar oldum” (18 YE).

“Okulumu bitirdiğimde farklı bir ülkede okumak istedim. Arkadaşım sayesinde YTB’yi öğrendim. Sonra kazandım”(13YE).

“YTB projesinden arkadaşlarım sayesinde haberim oldu. Kültürel çalışma yapmak için çok iyi bir ülke olduğuna ailemle karar verdik. Kültürel bir konuda çalışmak, farklı bir ülkede çalışma yapmak, benim bakış açımı zenginleştireceğini düşündüm. Hem de Müslüman bir ülke olduğu için ailem gelmemi destekledi”(1YK).

“Tunus eğitimi kötü değil iyi. Ben başka bir ülke de okumak istiyordum. Yeni şeyler denemek ve keşfetmek istiyordum. Türkiye Müslüman olduğu için rahat yaşayabileceğim bir ülke. Her yer böyle olamaz. Eğitimi güzel ve gelişmiş bir ülke aynı zamanda. Türkiye’de okuma fırsatı olduğunu arkadaşımından öğrendim”(10YK).

“Burada doktora yapmak ülkemden daha iyi. Teknoloji olarak gelişmiş olarak düşündüm. Arkadaşım tavsiye etti”(14YE).

Yurtdışındaki okullarda çalışan Türk kökenli hocaların veya Türk kökenli olmayan okuldaki hocalarının tavsiyesi ile gelen 5 öğrenci vardır. Lise hocalarının Türkiye’deki eğitim imkânından haberdar olması öğrencilerin ülke seçiminde etkili olmuştur.

“Lisans olarak Türklük Bilimi diye bir bölüm okudum. Türkçe ile ilgili eğitim alacağım en iyi yerin Türkiye olacağını düşündüm. Ülkemde pahalı eğitim. YTB sayesinde burada eğitim ücretsiz. Hocam YTB’yi söylemişti”(6YK).

“Liseden beri ülkemin dışında bir ülkede okumayı düşündüm. İngiltere’yi araştırdım. Kapalı olduğum için sıkıntı yaşayabileceğimi düşünerek vazgeçtim. Ailem ülke dışında okumamı istemiyordu. Türk hocam ailemi ikna etti. YTB’ye başvuru yapmamı sağladı”(3YK).

“Yemen de Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü okuduğum için yüksek lisans da buraya gelmem daha uygundu. Türkçeyi daha iyi öğrenmek için hocalarım fikir verdi”(4YK).

“Lise son sınıfta yurt dışında okumaya karar vermiştim. Hocam anlatmıştı. Okula da YTB afiş asmıştı. Haberim oldu. Diğer başka ülke programları bana pahalı geldi. Türkiye’yi uygun buldum”(5YK).

Ülkemizin kurumları aracılığıyla yurtdışındaki konsolosluk ve eğitim binalarına astığı afişlerde öğrencilerin haberdar olmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin yayınlanan afişleri görmesi öğrencilerin haberdar olmasını sağlamaktadır. Kendi yaptığı araştırmalar sayesinde Türkiye’deki eğitim imkânlarından haberdar olan öğrencilerde bulunmaktadır. Okulda afiş görerek araştırma yapan ya da kendisi burs araştırırken Türkiye’de eğitim alma imkânlarını öğrenen 4 öğrenci vardır.

“Liseyi Rusya’da okudum. Çeçenistan’da Eğitim Bakanlığında YTB afişini gördüm. Türkiye Rusya’ya göre daha gelişmiş bir ülke. Türkiye’de eğitim almak daha avantajlı. Rusya’da çok gelişmiş bir rüşvet sistemi var. Bu aynı şekilde üniversitelerde de var. Hocaya para vermedikten sonra ne kadar dersleri iyi bilsen de geçemezsin. Çok açık bir şekilde para ver deniliyor”(17YE).

“Üniversiteyi ülkemde okumak istemiyordum. Farklı bir ülkede okumak istemiştim. Farklı kültürlerle karşı ilgim ve merakım var. Amerika ve İtalya’da da okullara kabul edilmişim. İtalyan kültürünü bildiğim ve Amerika’da bir kültürle karşılaşabileceğimi düşünmediğim için Türkiye’yi seçtim. Bursları araştırırken YTB’den haberim oldu” (8YK).

Türkiye’yi seçmede diğer bir etken ailedir. Çekirdek aile içerisinde Türkiye’ye gelen bireyler olması ve yakın akraba veya uzak akrabalarından birisinin Türkiye’de yaşıyor olması da seçimde başka bir etken olmuştur.

Katılımcı öğrenciler liseyi tamamlarken yurt dışında okuma isteği ve merakında olduklarını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin genel eğilimi lise eğitimini tamamladıktan sonra yurt dışında okuma hayali kurmalarındır. Başka ülkeleri ve kültürleri tanıma deneyiminin önemli olduğunu düşünmektedirler. Bu hayallerin üzerine kolaylaştırıcı etkenler (burs imkânı, kültür ve din benzerliği) eklendiğinde geline ülke Türkiye olmuştur. Öğrenciler arasında başka ülkelerde eğitim almaya kabul edilmiş yine de Türkiye’yi seçen öğrencilerde bulunmaktadır.

“..Amerika ve İtalya’da da okullara kabul edildim. Kültürel zenginliği nedeniyle Türkiye’yi seçtim” (8YK).

“Endonezya’da da okul kazanmışım. Kültürümüz daha yakın diye Türkiye’yi seçmemi tavsiye etti annem.” (12YE).

Müslüman öğrencilerin okumak için Türkiye’yi seçmelerinde ülkenin Müslüman olması önemli bir etkidir. Kapalı öğrencilerin başvurduğu Batı ülkelerinde (Rusya) kapalı eğitim alamamaları, tercihlerini Türkiye olarak belirlemelerinde bir etken olmuştur.

“Liseyi bitirmeden önce İslam’ı araştırmaya başladım. Aileden öyle bir eğitim almadım. Kendi ülkedeki okullar iyi değildi, birde orada İslam eğitimi alırsam polis beni takip edecekti. İslam üzerine okuyanları devlet

takip ediyordu. Bizim orada okumak istemedim. Doğuyu araştırmak ve İslam okumak düşünüyordum. Arap ülkelerini (Mısır, Ürdün, Suudi Arabistan v.b.)ve Türkiye'yi araştırmaya başladım. Okulumuzdaki Türk hocada YTB'yi önerdi. Babam daha önce Türkiye'ye gelmişti. Burayı seçmemi önerdi. Rusya'nın en iyi Doğu araştırmaları okuluna ve Türkiye'ye aynı anda kabul oldum. İkisi arasında kaldım. Türkiye'yi seçtim. Çünkü Türkiye'de okursam avantajlı olacaktı. Tarih, kültür, siyaset, doğu herşey burada vardı. Birde oradaki okuldaki rektörle konuştuk kapalı okula gelmeme izin vermeyeceklerdi”(2YK).

“İngiltere'yi araştırdım. Kapalı olduğum için sıkıntı yaşayabileceğimi düşünerek vazgeçtim”(3YK).

Müslümanlık kültürel olarak kolay uyum sağlama ve zorluk çekmeme anlamına gelmektedir.

“Türkiye Müslüman olduğu için rahat yaşayabileceğim bir ülke. Her yer böyle olamaz”(10YK).

Öğrencilerin farklı kültürleri merak etmesi Türkiye'yi zengin bir kültüre sahip gördüklerini de verdikleri cevaplardan çıkarmaktayız.

“Kültürel çalışma yapmak için çok iyi bir ülke olduğuna ailemle karar verdik. Bakış açımı zenginleştireceğini düşünerek Türkiye'yi seçtim (1YK).

Öğrencilerin eğitim almak için Türkiye'yi seçmesinde diğer bir etken ülkeyi gelişmiş bulmaları ve eğitim olarak da iyi bir eğitim alacaklarını düşünmeleridir.

“Ülkemden daha iyi, teknolojik olarak gelişmiş...” (14YE).

“Rusya'da ve Kazakistan'da da okul kazanmıştım. Arkadaşım Türkiye'deki eğitimin iyi olduğundan bahsetti”(18YE).

Türkiye'deki eğitimin kalitesini arkadaşlarının tavsiyeleri ile öğrenmişlerdir.

“Arkadaşım anlattı, eğitim olarak etkilendim Türkiye'den” (7YK).

Öğrenciler Türkiye'yi ekonomik olarak yaşanabilir ve sağlanan bursun yüksek olduğunu dile getirmişlerdir. Avrupa da ve Amerika'da burs kazanan öğrenciler dahi sağlanan bursun geçimlerini sağlayamayacağını düşünerek Türkiye'yi seçmişlerdir.

“Burslar burada daha yüksekti. Türkiye’yi seçtim ” (20 YE).

“Ülkemde eğitim pahalı. YTB sayesinde burada eğitim ücretsiz ” (6 YK).

“Türkiye’yi ekonomik bir ülke olarak buldum ” (18YE).

Ülkelerinde Türkçe öğretimi ile ilgili bölüm okuyan iki öğrenci, Türkçeyi en iyi öğrenebilecekleri ve tanıyabilecekleri ülkenin Türkiye olduğunu düşünerek eğitim için gelmiştir.

“Yemen de Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü okuduğum için yüksek lisans da buraya gelmem daha uygundu. Türkçeyi daha iyi öğrenmek için geldim”(4YK).

“Lisans olarak Türklük Bilimi diye bir bölüm okudum. Türkçe ile ilgili eğitim alacağım en iyi yerin Türkiye olacağını düşündüm”(6YK).

Öğrencinin bir tanesi ülkesindeki Türk firmalarda çalışmak için Türkçe öğrenmeyi düşünürken, yüksek lisansı Türkiye’de yapmaya karar vermiştir.

“Gürcistan da Türk inşaat firmaları var. Düşündüm Türkçe öğrenirsem daha rahat bu Türk şirketlerinde iş bulabilir iyi maaş alabilirim “(16YE).

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’yi eğitim almak için seçmelerinde nedenlerin çeşitlendiği, bazen güçlü bir neden bazen de birkaç nedenin bir arada olduğu görülmüştür. Ekonomi, din, kültür öğrencilerin okumayı seçecekleri ülke için seçimin belirlenmesinde temel oluşturmaktadır.

3.1.2.2. Türk Öğrencilerin Ders Çalışma Alışkanlıkları

Araştırmanın 5.sorusunda yabancı uyruklu öğrencilere Türk öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları sorulmuştur. Yabancı uyruklu öğrencilerin gözünden Türk öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları şu şekilde özetlenmiştir.

Görüşme yapılan 20 öğrenciden 18’i Türk öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarının sınavlara yakın ders çalışma ve ezber yapma olduğunu belirtmiştir. Türk öğrencilerin sınava çok yakın günlerde ders çalışmaya başladığını, bu tarz bir ders çalışma ile ilk kez karşılaştıklarını, ülkelerinde böyle olmadığına değinmişlerdir.

“Sürekli ders çalışmamalarına şaşıyorum, biz ülkemizde de burada da sürekli ders çalışma halinde bulunuyoruz. Sadece vize ve final zamanında öğrenci kimliğini taşıyorlar. KYK yurdunda kalıyorum. Ders çalışmalarımı etütte yapıyorum. Her gün iniyorum. Vize ve final harici dönemlerde etüt boş oluyor, Sınav zamanı oturacak yer bulunmuyor. Bütün gün ders çalışıyor. Sınav odaklı ders çalışıyorlar. Sosyal bilimlerdeki öğrenciler mantıksal düşünce, analiz şeklinde değil, ezber yaparak ders çalışıyorlar”(1 YK).

“Her zaman sınava yönelik çalışıyorlar. Ders kitabının sınavda çıkacak yerlerini okuyorlar, sınavda çıkmayacaksa okumuyorlar. Sınıf arkadaşlarım sınavdan sonra her şeyi unutuyor”(2 YK).

“Ezberciler. Her şeyi ezberlemeye çalışıyorlar. Hoca bir şey anlattığında hocaya soruyorlar ki bunu bilmemiz gerekir mi, yoksa bunu ezberleyecek miyiz hocam diye. Tıp öğrencisi olmamıza rağmen sınava yönelik çalışıyorlar”(5YK).

“Sadece sınav zamanı ders çalışıyorlar. Ülkemde sürekli ders çalışma var. Burada öğrenci not hazırlıyor sınava bir gün kalıyor hep o notu okuyor. Bu biraz değişik”(6 YK).

“Ezberci bir sistem, mantık yok. Çalışma sisteminde mantık bulamıyorum. Ezberci bir sistem. Güzel not tutuyorlar, bunu ezberliyorlar. Sınavdan sonra unutuyorlar”(8YK).

“Öğrenmek için eğitim alınmadığını hissediyorum. Sınavlara yakın günlerde çalışıyorlar. Sınava birkaç gün kala çalışıp kalite sonuç almayı bekliyorlar” (7YK).

“Çoğu genelde ders çalışmıyorlar. Sınava çok az zaman kalınca ders çalışıyorlar. Sınav zamanı kütüphane dolu oluyor. Aileden uzak başka işleri de yok, neden çalışmıyorlar anlamıyorum” (16 YE).

“Sınav yaklaşınca çok çalışıyorlar. Bizde öğrenci başarılı olmasa bile düzenli her zaman çalışıyorlar. Ders bitince okulda kalınır. Dersler tekrar edilir” (9YK).

“Ders diye bir şey yok onlar için. Son gece sınava çalışıyorlar. Sadece dersten geçme kaygısı var. Kendi bölümümde böyle gördüm” (20YE).

1 doktora ve 1 yüksek lisans öğrencisi sınıflarındaki arkadaşlarının işte çalıştığı için sadece derste gördüklerini, ders çalışma alışkanlıklarını pek bilmediklerini fakat Türk öğrencilerin derslere iyi hazırlanarak gelmediklerini gözlemlediklerini belirtmiştir.

Öğrenciler, ders konularının mantığının öğrenilmeye çalışılmadığı, ezber yapıldığı ve sınavdan sonra bilgilerin unutulduğunu belirtmiştir. Öğrenmek için eğitim alınmadığını, dersleri geçmeye yönelik ezber yapıldığını belirtmişlerdir. Tüm öğrencilerden edinilen izlenim Türk öğrencilerin ders çalışma sistemlerini yadırgadıklarıdır. İlk kez burada derslerden not çıkarıp çıkarılan notların ezberlenerek sınava hazırlanıldığını gördükleri anlaşılmıştır. 17 farklı ülkeden gelen öğrenciler, Türk öğrencilerin ders çalışma sistemini ezberci bularak eleştirmişlerdir. Bu eleştiri gelen öğrencilerin ülkelerinde bu şekilde bir ders çalışma sisteminin olmadığını göstermektedir.

3.1.2.3. Sınıf Ortamında Kültürel Farklılık

Araştırma da 6. soru ile yabancı öğrencilerin sınıf ortamında Türk öğrencilerle kültürel farklılıklar nedeniyle sorun yaşayıp yaşamadıkları konusundaki veriler analiz edilmiştir.

Görüşülen katılımcıların 11’i sınıf ortamında kültür farklılığından kaynaklı sorun yaşamadığını belirtmiştir. Müslümanlık, kültürel benzerlik ve sınıfta sorun yaşayabilecek kadar öğrencilerin iletişim seviyesinin yüksek olmaması bunda etkindir. Kültürel farklılıktan kaynaklı sorun yaşamayan öğrencilerden 5’i doğrudan din ve kültürel benzerliğe bağlı olarak sorun yaşamadıklarını beyan etmişlerdir.

“Bizde Müslüman ülkeyiz, sizde. Çok fark yok” (14YE).

“Coğrafi yakınlık nedeniyle ben iki ülkeyi birbirine benzetiyorum. Kültürel farklılık sorunu yaşamadım”(11YE).

“Yaşamadım. Ülkemin kültürü buraya benzer olduğu için” (7YK).

“Sınıf ortamında kültürel farklılıktan kaynaklı sorun yaşamadım” (16YE).

“Tunus Türkiye’ye benzediği için kültürel olarak bir sıkıntı yaşamadım” (10YK).

Öğrencilerin aralarında iletişimin az olması da sorun yaşanması için bir ortam oluşmasını engelleyebilmektedir.

“Yüksek lisansta sınıf arkadaşları ile bağlar sıkı olmadığı için çok belli sorunlarda ortaya çıkamıyor. Kültür olarak yaşadığım sorun olmadı” (1YK).

“Yok. Sınıf ortamında zaten çok ilişkimiz olmadığı için sorun da yok” (15YE).

Öğrencilerden 2’si dini farklılık (Hristiyan) nedeniyle sınıfta sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

“Din farklılığından dolayı biraz sorunlar yaşıyorum. Türk öğrencilerin ben bayramını kutluyorum saygı gösteriyorum. İlk Hristiyan olduğumu öğrendiğinde bir Türk öğrenci ‘aaaa....., o ney ‘diyebiliyor. Mesela bizde içki normal. Aaaa içki mi içiyorsun! çok günah diyorlar. Hristiyan olduğumu bilmesine rağmen bunu söylüyorlar. Tamam, günahsa günah bu benim için günah senin için değil. Bizde de çok fazla ve insanları rahatsız ederek içmek günah. Ben en çok din konusunda sıkıntı yaşadım”(6YK).

“Din konusunda diyebilirim. Hristiyanlıktan örnekler veriliyor, bu örnekler olumsuz olabiliyor. Ben Hristiyanım. Bazı olumsuz şeyler duyabiliyorum”(20YE).

3 Müslüman öğrenci dini hassasiyetleri nedeniyle kadın ve erkek ilişkilerindeki ülkelerine göre olan farklılık nedeniyle sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

“Burada kız erkek daha rahat bizde öyle değil. Tokalaşmak istediler. Ben tokalaşmam. Sonra anladılar” (4YK).

“Kız-erkek ilişkilerinde farklılık var. Biz kızlarla el sıkışmayız. Burada kızlar el uzatıyor. Çok zorlanıyorum. Uzatmamalıyım ama uzatmadığımda da iletişim olarak yanlış anlaşılıyorum” (18YE).

1 öğrenci dini yaşayış tercihlerinin, kültürel bir sorun olduğunu ifade etmiştir.

“Din olarak ön yargı var. Bizde herkes dinini istediği gibi uyguluyor. Karışma olmuyor. Sınıf da giyimime bile yüz ifadesinden karışıldığını hissediyorum”(5YK).

1 öğrenci Türk öğrencilerin kültürel farklılığa açık olmadığını,

“Burada kendi kültüründen başka kültürlere kapalı olmak var. Mesela ben ülkemden yemek getirdim. Alması için sınıf arkadaşlarıma ikram ettim. Teşekkürler, ben tokum diyor. Tatmak istemiyor. Helal, bizde Müslümanız diyorum yine de tatmak istemiyor. İletişimde sıkıntı yaşamadım da, bu konuda dışa açık değil” (12 YE).

1 öğrenci Türk milletinin duygusal yapısı nedeniyle başta anlaşmakta zorluk çektiğini ifade etmiştir.

“Arnavutlar o kadar duygusal değil. Türkler çok duygusal. Buna alışmam gerekti” (8YK).

Öğrencilerin cevapları incelendiğinde farklılık kaynaklı sorun yaşamayanlar olduğu gibi kültürel farklılıkların bir sonucu olarak sorun yaşayan öğrencide bulunmaktadır.

3.1.2.4. Türk Öğrencilerle Ortak Çalışmaları Yapılma Durumu

Araştırmanın 7. sorusu ödev, vize, ara sınav ve finallere yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerle mi hazırlandığı, aralarındaki yardımlaşma olup olmadığı ve varsa yaşadığı sorunlar öğrenilmeye çalışılmıştır. Soru üzerinden öğrencilerin sınıf ortamındaki iletişimin nasıl olduğunu öğrenmek hedeflenmiştir.

Öğrencilerin 6'sı Türk öğrencilerle birlikte çalışmakta ders çalışmakta veya sınav hazırlığı yapmaktadır.

“Türk öğrenciler bu konuda çok yardımsever. Sınava Somalili bir öğrenciyle hazırlanmak istemem, Türk öğrencilerle hazırlanmak daha avantajlı. Buradaki yerli kardeşimle ders çalışmak dil olarak da çok avantajlı” (11 YE).

“Türk öğrencilerle birlikte çalışıyorum. Vize, final, ödevlerde yardımcı oluyorlar. Türkçe çok iyi bilmediğim zamanlarda yardımcı oldular. Zorluk yaşamadım. Birlikte sınav öncesi çalıştık” (1YK).

“Sınavlara Türk öğrencilerle hazırlanıyorum. Ödevi kendim yaparım. Zorlandığı zaman soruyorum. Yardımcı oluyorlar. Sıkıntı yok” (17YE).

Öğrenciler dil nedeniyle Türk öğrencilerle çalışmayı avantajlı bulmaktadır.

“Zorluklar hep dil yüzünden oluyor. Derslerimi hep Türklerle çalışıyorum” (3YK).

Bilgisayar mühendisliği doktora öğrencisi İngilizceyi daha iyi bildiği için Türk öğrenciler öğrenci ile ders çalışmaktadır.

“Ben normalde kendi kendime çalışıyorum. Çok zaman oldu sınav zamanı genelde ben anlattım. Çünkü iyi İngilizce bildiğim bilgisayar alanında benim bilgim daha ileri olduğu için, Türk öğrencilere ben anlatıyorum”(14YE).

13 öğrenci tek başına ders çalışmaktadır.

“1.sınıfta dersler çok zor geliyordu. Türk bir arkadaşımla çalıştım. Sadece çıkardığı notları okumuştuk. Başka bir şey araştırmamıştım. Hem onun hem de benim notum düşük geldi. Sonra hep kendim tek çalıştım. Türklerle ders çalışmadım. Birde ders çalışırken çok mola veriyorlar. Sigara molası, sonra yemek, sonra tekrar sigara, sonra telefon molası veriyorlar. Sürekli ders çalışmıyorlar. Ben ders çalışmaya başladığımda uzun süre çalışıyorum. Bu nedenle de ders birlikte çalışmıyorum. Kendim çalışıyorum”(20YE).

“Kendi kendime ders çalışıyorum. Takıldığım konuları sorarım. Yakın arkadaşlarım sürekli sorar ne yaptın, derslerini çalışabildin mi, ödevini yapabildin mi diye sorarlar”(18YE).

“Herkesin kendi yöntemleri var. Ben kendim çalışıyorum”(13YE).

Türk öğrencilerle ders çalışmayan öğrenciler, Türk öğrencilerin derslerde zorlanıldığında yardım ettiğini belirtmiştir.

“Sınavlara Türk öğrencilerle hazırlanıyorum. Ödevi kendim yaparım. Zorlandığı zaman soruyorum. Yardımcı oluyorlar. Sıkıntı yok” (17YE).

“Yardımcı oluyorlar. Zaten genel olarak Türk milleti bence yardımsever zaten” (8YK).

“Grup çalışmalarında yardımcı oluyorlar. Bazıları bilgilerini paylaşıyor, bazıları paylaşmıyor” (7YK).

“Dersin birinde Türk arkadaş sınavlarda çok yardımcı olmuştu. Yardım eden de var etmeyende var” (16YE).

1 öğrenci yabancı uyruklu arkadaşı ile ders çalışmaktadır.

“Ben tek başıma ders çalışırım. Ama 3. sınıfta dersler çok zor, sınıf arkadaşım yardımcı olmuyor. Yabancı olduğum için çok da anlatmak istemiyorlar. Çünkü bazen anlamam daha uzun sürebiliyor” (2YK).

Öğrencilerin 17’si Türk öğrencilerin kendilerine yardım ettiğini belirtmiştir. 1 öğrenci kendisinin Türk öğrencilere yardım ettiğini, 2 öğrenci arkadaşlarını çok göremedikleri için yardım konusunda fikir belirtmemişlerdir. Yabancı uyruklu öğrenciler Türk öğrencilerin not ve bilgi paylaşımı yaptıklarını ama derslere ve sınavlara hazırlanmayı kendi kendilerine yaptıklarını belirtmiştir. Bireysel ders çalışmayı tercih ettiklerini, Türk öğrencilerle ders çalışmanın verimli olmadığını düşünmektedir.

3.1.2.5. Türk Öğrenciler Çalışkan Bulunuyor Mu?

Araştırmanın 8. Sorusunda yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencileri çalışkan bulup bulmadıkları analiz edilmiştir.

Öğrencilerden 13’ü Türk öğrencileri çalışkan bulmamaktadır.

“Çok çalışkan bulmuyorum. Sınıfta çalışkan öğrenci çok az. Sınav odaklı çalışıyorlar” (11YE).

“Çok çalışkan değiller. Olması gerekeni yapmıyorlar. Notlar için değilde, verimli olması için sürekli çalışması lazım” (13YE).

“Genel olarak çalışkan bulmuyorum. Çünkü biz sürekli çalışıyoruz. Belki biz yabancı olduğumuz için dilden dolayı çok çalışmamız gerekiyor. Bir Türk arkadaşım var mühendislik okuyor. Etüde çalışmaya gidiyoruz. O hep telefonuna bakıyor, napıyosun diyor, sıkıldım diyor. Ben konumu bitirmeye çalışıyorum”(6YK).

“Çalışkan olmayan daha fazla. Buradaki öğrenciler kolay büyümüş. Ailesi çok yardımcı olmuş. Buradaki fırsatların çokluğundan bence Türk öğrenciler rahat. Öğrenmeye çalışmıyorlar. Notlar için çalışıyorlar”(7YK).

“Hayır. Sınıf notlarımız çok düşük. Herkes dersi geçecek kadar ders çalışıyor. Araştırmıyorlar” (18YE).

5 öğrenci iki gruba bölmüş olup çalışan öğrenci de var, çalışmayan öğrenci de var şeklinde ifade etmiştir.

“İki grup var. Sürekli ortalamasını yükseltmek için her zaman çalışanlar. Birde sınav için son hafta çalışanlar var” (2YK).

“İnsana göre değişiyor. Çalışanda var çalışmayanda var” (12YE).

1 öğrenci Türk öğrencileri çalışkan bulmaktadır.

“Evet çalışkan buluyorum. Kütüphanede öğrenciler var. %60 çalışanlar bence” (17YE).

Doktora öğrencisi 14 YE sınıf arkadaşlarını çok tanımadığı için bilmediğini beyan etmiştir.

“Ben hocaları ve araştırma görevlilerini görüyorum. Onlar çalışkanlar. Kendi sınıf arkadaşlarımı çok tanıyamadım” (14 YE).

Türk öğrencileri çalışkan bulmayan 13 öğrenci Türk öğrencilerin öğrenmelerini kendime ne katkı sağlar kaygısı ile değil de ezberci gördükleri için, sınav odaklı çalıştıkları için, not kaygısı ile çalıştıkları için, verimli çalışmadıklarını düşündükleri için, ders çalışma alışkanlıklarını disiplinsiz buldukları için, hedef ve hayallerine yönelik çalışmadıklarını düşündükleri için eleştiri getirmiş ve çalışkan olmadıklarını beyan etmiştir.

3.1.2.6. Eğitimde Eşitlik Konusu

Araştırmanın 9. sorusu ile öğrencilerin sınıf ortamında Türk öğrencilerle kendilerini eşit olmadıklarını düşündürecek tutum ya da uygulamalar ile karşılaşp karşılaşmadıkları ölçmek hedeflenmiştir.

Görüşme yapılan 20 yabancı öğrenci, fırsat ve imkânlarda Türk öğrencilerle eşit olduğunu beyan etmiştir.

“Eşitiz. Çok demokratik bir ortam var. Hatta daha fazlası var. Yabancı olduğumuz için hatta daha çok yardım görüyorum” (11YE).

“Hiç sıkıntı yaşamadım. Hatta daha yardımcı oluyorlar. Hocalar çok iyiler. Yabancılar anlamadı iseniz odamda İngilizce anlatayım diyor” (5YK).

“Eşitiz”(18YE).

“Eşitiz. Hocalarımız oldukça yardımcı oluyorlar” (19 YE).

Değişim programlarında yabancı öğrencilerin haklarının alınması konusunda rahatsızlık hissettiğini ifade etmiştir.

“Eşitiz ama erasmusa gidemiyoruz. Yabancılar daha çok ilgi gösteriyorlar. Hocalarda çok ilgi gösteriyor” (3YK).

Dersleri anlamada dil nedeniyle dezavantajlı olduklarını ama hocaların anlamadıkları yerleri tekrar anlattığını, İngilizce cevaplayabilme hakkı verdiklerini, kendilerinin durumları hakkında sohbet ettiklerini, ilgilendiklerini söylemişlerdir. Hatta hocaların yabancılar öğrencilerden daha yakın davrandığını düşünmektedirler.

3.1.3. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal İlişkileri

Araştırmanın bu bölümünde yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf dışında Türk öğrencilerle sosyal hayattaki ilişkileri analiz edilmiştir. Öğrencilerin sosyal hayatta birbirleri ile ilgili algıları belirlenmiştir.

3.1.3.1. Yalnızlık-Hastalık-Maddi Konular

Araştırmanın 10. sorusu ile psikolojik yalnızlıktan ziyade yalnızlığın istenmeyen, çevre ile arasında aşılmaz duvarlar gören, toplumdan uzaklaştıran etki halindeki bir yalnızlık duygusu yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Yalnızlıkla ilgili olarak öğrencileri etkileyen durumlardan olan maddi ve hastalık zorluk durumunda Türk öğrencilerle ilişkileri anlaşılmaya çalışılmıştır.

Görüşme yapılan 20 öğrencide yalnızlık hissetmediklerini ifade etmiştir. Öğrenciler arkadaş çevresine bağlı olarak yalnızlık hissetmemektedir.

“Ara sıra hissediyorum. Yüksek lisanstan bazı arkadaşlarım bana çok yakın davranıyor. Psikolojik olarak bazen hissediyorum. Çevrem yalnız bırakmıyor”(1YK).

“Yalnızlık hissetmiyorum. Kendi evimde vatanımdaymış gibi hissediyorum. Ülkeme 1-2 yılda bir gidiyorum” (11YE).

“Yalnız kaldım mı acaba? Hiç hissetmiyorum, hiç yalnız kalmadım. Hocalarım ülkenize gidemediniz diye bayramlarda yurda kadar yemek getiriyorlar”(12YE).

Öğrenciler arasına psikolojik yalnızlık, ülkesinin özel gününde özlem ve hasrete bağlı dönem dönem var olan kısa yalnızlıklar hissetmektedir.

“Genel olarak yalnızlık hissetmiyorum. Bazı bayramlarda hissediyorum” (8YK). “Ailemizden uzak olduğumuz için hissediyorum. Özel günlerde kendimi yalnız hissediyorum” (4YK).

Yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır ki yabancı uyruklu öğrenciler genelde ülkelerine yılda bir kez bile gidememektedir. Ekonomik sebepler bunda en büyük etkidir. Dahası ülkesinde savaş veya iç karışıklıklar olan öğrenciler uzun yıllarca ülkelerine gidememektedir. Ailelerinin can güvenliğinden şüphe duymaktadır. Ailesinden can kaybı yaşayan öğrencide olmuştur. Öğrencinin (Yemen) kardeşi sivil olmasına rağmen düşen roket nedeniyle vefat etmiştir. Ülke havaalanları uçuş için kapalı olduğu için öğrenci kardeşinin cenazesine gidememiştir. Ülkeleri ile ilgili medyada yayınlanan olumsuz her haber psikolojik birçok sıkıntı yaşamalarına neden olmaktadır. Bu psikolojik sıkıntılar bedenlerine etki etmekte bünyelerinde hastalık oluşmakta ve tedavi görmektedirler. Çin vatandaşı Uygur Türkü öğrenciler ülkelerine dönememekte, aileleriyle hiçbir şekilde iletişim kuramamakta (telefon, internet v.b), aile ekonomik destek gönderememektedir. Öğrencilerin burs süresi dolduğunda, ekonomik olarak da sıkıntıları başlamaktadır. Yalnızlık hissetmemeleri önemli bir olgudur.

15 öğrenci Türk öğrencilerden borç alma durumunu oluşturacak bir ihtiyaçları doğmadığını belirtmiştir.

“Hiç borç alma durumum oluşmadı. İhtiyacım olsa kesinlikle yardım ederlerdi”(5YK).

Şimdiye kadar olmadı, ama komşularım var. Düşünüyorum ki zor duruma düşsem yardımcı olurlar. Hiç hasta olmadım. Hasta olsam merak ederlerdi”(14YE).

Borç alma durumum olmadı. Yardım istesem yardım ederlerdi” (16 YE).

5 öğrenci ufak çaplı borç alıp vermeler yaptığını belirtmiştir. Öğrenciler maddi olarak zorluğa düştüklerinde Türk öğrenciler tarafından yardım edileceğini düşünmektedir. Öğrenciler sınıf arkadaşlarının yurtta oda arkadaşlarının ara ara maddi durumlarını sorduklarını, ülkenin uzak, ailenin burada değil ihtiyacın varsa söyle dediklerini ifade etmiştir.

Öğrenciler içinde hastalananlar Türk öğrencilerden ilgi gördüklerini belirtmiş. Türk öğrenciler ameliyat olan, hastahane de tedavi gören yabancı uyruklu öğrencilerin yanında bulunmuş, yardım etmiştir.

“Geçen yıl ameliyat oldum. Benimle çok ilgilendiler. Odam her zaman kalabalıktı. Yardım ettiler” (9YK).

Hasta olduğumda Türk bir arkadaşım yanımdan hiç ayrılmadı” (3YK).

Bir kere çok hastalandım. Oda arkadaşım Türk ilgilendi. Ambulans çağırdı. 2 günde benimle hastahane de kaldı.” (17YE).

Şimdiye kadar hastalık geçirmeyen yabancı uyruklu öğrenciler ise hasta oldukları da Türk öğrencilerin kendileri ile ilgileneceklerini düşünmektedir.

3.1.3.2. Sosyal Etkinliklerde Arkadaş Seçimi

Araştırmanın 11. sorusu ile öğrencilerin okul dışında sosyal yaşamlarındaki öğrenci tercihinin Türk öğrenciler mi yabancı uyruklu öğrenciler mi olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır.

Görüşme yapılan öğrencilerimizin 12’si sosyal planlarda özel bir Türk veya yabancı uyruklu öğrenci ayrımı olmadığını iki grup arasında fark olmadığını belirtmiştir. Müsait kimse onunla, planı kim yaptıysa onunla, karışık gruplar şeklinde planlar yapabildiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin kültürleşmenin olacağı sosyal ortamlar oluşturduğu görülmüştür.

“Sosyallikte kim olduğu fark etmiyor. Yabancı öğrencilerle de Türk öğrencilerle de planlarım oluyor” (18YE).

“Türkler, yabancılar fark etmiyor. Kendi ülkemden gelenlerle de pek çok plan yapıyorum. Ama herkesle plan yapıyorum” (3YK).

4 öğrenci Türk öğrencilerle daha çok plan yaptıklarını belirtmiştir.

“Türklerle. Dil için faydalı oluyor onlarla sosyalleşmek” (15YE).

“Şimdi Türk.5.yılda artık Türk arkadaşlar ilk aklıma geliyor. İlk yıllarda öyle değildi. Konferansa Türklerle gidiyorum” (2YK).

1 öğrenci dil öğrenmek için Türk öğrencilerle sosyalleşmeyi faydalı bulmak da diğer 3 öğrenci en az 4 yıldır Türkiye’de olduğu için arkadaş çevresini Türklerle geliştirdikleri anlaşılmıştır. 3 öğrenci yabancı öğrencilerle sosyalleştiğini belirtmiştir.

“Sosyal ve eğlence konuları yabancı öğrencilerle daha çok”(12YE).

Öğrenciler incelendiğinde 1 öğrenci, yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili kültürel bir platformda görev yaptığı için sürekli yabancı uyruklu öğrencilerle birlikte. 2 öğrenci, birinci sınıf öğrencisi oldukları henüz yabancı uyruklu öğrencilerle çok iletişim geliştirmedikleri görülmüştür. 1 doktora öğrencisi kendi ülkesinden öğrencilerle sosyalleştiğini ifade etmiştir. Öğrenci kendi ülkesinden bir bayanla evlidir ailesiyle burada yaşamaktadır. Evlerine kendi ülke öğrencilerini davet ettiğini ülke yemeklerini yaptıklarını belirtmiştir.

3.1.3.3. Seyahat Arkadaşlığı

Araştırmanın 12.sorusu öğrencilerin Türkiye’nin şehirlerini gezip gezmediklerinin ve gezi tercihlerini hangi öğrencilerle planladıkları ve gerçekleştirdikleriyle ilgili açıklama yer alacaktır.

Öğrencilerin hepsi Sakarya dışında en az bir şehire gitmiştir. Öğrencilerin seyahatlerinin çok sık olmadığı, genelde en fazla 3 şehir gezdikleri gözlemlenmiştir.

Katılımcı öğrencilerin 11’i Türk arkadaşı ile seyahat ettiğini belirtmiş.

“Arkadaşlarımla gidiyorum. Şimdiye kadar çoğunlukla Türk öğrencilerle gezdim. Çünkü Türkler ülkesini daha iyi biliyor” (12YE).

“Çok şehir gitmedim. Türk ile de gittim yabancı ile de. Seyahat de Türkü tercih ederim. Onlar burayı daha iyi biliyor” (14YE).

Bu öğrenciler içerisinde başka gezilere Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin de bulunduğu seyahatler yapmıştır.

“Bireysel çok az. Organizasyonlara katılmışım. Hem Türklerle hem de yabancı öğrencilerle başka şehirlere gittim” (7YK).

1 öğrenci yurt gezi programı ile şehirlere gittiğini söylemiştir. Yabancı öğrenciler arasında Türk arkadaşının evine gidip ailesiyle tanışarlarda bulunmaktadır.

“Odamdaki Türk arkadaşlarım davet etti. Evlerine gittim. Kaldım. İstanbul, Düzce”(9YK).

6 öğrenci şehir gezisini yabancı uyruklu olan başka ülke öğrencileri ile gerçekleştirmiştir.

“Arkadaş grubumla gezdim. Hep yabancı öğrencilerle seyahat ettim.”(6YK).

2 öğrenci de kendi ülkesinden öğrencilerle gezi yapmıştır.

“Kendi ülkemden öğrencileri ile gittim”(16YE).

3.1.3.4. Empati Konusu

Araştırmanın 13. sorusu Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerle empati kurup kuramadığını öğrenmek üzerinedir. Empati, en bilinen tanımıyla kişinin kendisini başka birisinin yerine koymasısıdır. Empati kişiler arasında problemlerin doğmasına engel olmaktadır. Engel olamadığı zamanlarda dahi durumun çözümünü kolaylaştırmaktadır. Çünkü karşımızdaki kişiyi anlamamızı sağlamaktadır. Öğrencilerden alınan cevaplarda bu tanım kapsamında incelenmiştir.

Görüşülen öğrencilerin 12’si Türk öğrencilerin empati kurabildiklerini ifade etmiştir.

“Değişiyor ama genelde kuruyorlar. Ben eve sık gidemiyorum diye evlerinden gelirken yemek getiriyorlar. İstedğin bir şey var mı diye soruyorlar. Sen buraya geldin tüm sıkıntıları göze almalısın diyende var” (5YK).

“Empati kuruyorlar. Anlıyorlar. Anlayışlılar. Yardım etmeyi çok seviyorlar. Çok olumlu bir özellik” (8YK).

“Kültürel farklılıkları anlatınca anlıyorlar. Empati kuruyorlar”(16YE).

“Kesinlikle evet. Ben evliyim. Eşim ülkemde diye söylediğimde, aaa uzakta, v.s deyip üzülüyorlar”(9YK).

“Genelde empati kuruyorlar”(20YE).

“Yakın arkadaşlarım empati kuruyor. Türkçeyi yanlış telaffuz ettiğimde hoşgörülü davranıyorlar. Yakın iletişimim olmayanlar kuramayabiliyor” (18YE).

3 öğrenci kişiye göre değiştiğini, kendisini tanıyan öğrencilerin empati kurabildiğini, tanımayan öğrencilerin empati kurmadığını belirtmiştir.

“Beni tanıyanlar empati kurabiliyor. Benim bir Türk arkadaşım başka bir ülkeden gelmiş olmamı çok iyi anlıyor. Empati kuruyor. Bana yabancılık çekmemem için çok yardımcı oluyor”(6YK).

“Ülkeden hiç çıkmayan öğrencide tecrübe az, kendi suçu değil ama beni daha az anlıyor. Yurt dışına çıkmış öğrenciler beni daha iyi anlıyor. Hocalarda da bile aynı dışarda kalan hoca ile hep burada kalan hoca aynı değil. Dış ülkeye giden hoca farklı olmanın problemini daha iyi anlıyor”(13YE).

5 öğrenci Türk öğrencilerin empati kuramadıklarını ifade etmiştir. Öğrenciler Türk öğrencilerin kültürel farklılık konusunda empati eksikliği olduğunu ifade etmiştir.

“Türkiye de büyüdüğü için herşey burada gibi düşünüyorlar. Pek değil. Mesela ben ülkemden bir adet anlatıyorum, çok saçma diyor Türk arkadaş, ben üzülüyorum, saygı göstermiyor. Anlamaya çalışmıyor. Kendini benim yerime koymuyor. Hep doğru olan Türkler öyle görüyor” (2 YK).

“Türklerin kültüründen farklı bir şey (yemek, giyim, davranış v.b) yaptığın süreçte yanlış buluyorlar” (3YK).

“Bazıları anlıyor, bazıları anlamıyor. Almanya’ya giden Türk sınıf arkadaşım sizi çok iyi anlıyorum, gurbet zor diyor. Bir gün bir Türk

öğrenciye sorunumu anlattığımda bana buraya geldiysen bunları göze alıp gelmiş olman gerekirdi, problemlerle karşılaşacağını tahmin etmen gerekiyordu dedi”(4YK).

“Bazen hayır. Yabancılar beni daha iyi anlıyor. Türkler ne anlattığımı soruyor tekrar, baştan anlatmam gerekiyor. Anlamıyorlar. Kolay sanıyorlar. Yabancı ülkeden gelmek kolay sanıyorlar. Onlar hafta sonu gidiyor, biz gidemiyoruz. Valiz görmek bazen beni üziyor. Sen de git gel diyor. Ama gidemiyorum. Keşke böyle demeseler” (12YE).

“Ülkeden hiç çıkmayan öğrencide tecrübe az, kendi suçu değil ama beni daha az anlıyor. Yurtdışına çıkış öğrenciler beni daha iyi anlıyor. Hocalarda da bile aynı yurtdışına çıkan hoca ile yurtdışına hiç gitmeyen hoca aynı değil. Dış ülkeye giden hoca, farklı olmanın problemini daha iyi anlıyor”(13YE)

Cevaplar incelendiğinde Türk öğrencilerin empati kurmasını yetersiz gören yabancı uyruklu öğrencilerin eleştirdikleri konunun ‘*kültürel farklılıkları anlama*’ boyutunda empati gösteremedikleri durumudur. Öğrenciler kültürel yaşayış veya alışkanlıkları anlattıklarında veya uyguladıklarında alınan tepkilerin anlamadan uzak olduğunu düşünmektedirler.

3.1.4. Yabancı Uyruklu Öğrencilerde Toplumsal ve Kültürel Algılar

Araştırmanın üçüncü kısmı olan yabancı uyruklu öğrencilerin toplumsal ve kültürel algıları kısmı 4 sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde sınıf ve kampüs ortamının dışına çıkılarak Türkiye ve Türk kültürüne ilişkin yabancı uyruklu öğrencilerin algılarını analiz etmek amaçlanmıştır. Öğrencilerin günlük hayatını geçirdiği ve iletişimde olduğu kişiler büyük oranda üniversite öğrencileri olduğu için bu bölüm cevaplarının da etkileyen temel unsur öğrenci arkadaşlarıdır.

3.1.4.1. Kültürel Ortaklıklar

Soru 14 ile öğrencilerin kendi kültürü ile Türkiye kültürü arasında ortak yönler bulup bulmadıkları anlaşılmaya çalışılmıştır.

Öğrenciler yapılan görüşmelerde öğrencilerin hepsi kendi kültürleri ile ülkemiz kültürü arasında ortaklıklar, benzerlikler bulmaktadır. Öğrenciler çok farklı coğrafyalardan gelmiş olsa da Müslümanlığı en büyük ortak yön olarak görmektedir.

“Evlilik adetlerimizin olması benziyor. Bence İslamiyetten kaynaklanıyor. Osmanlı döneminden kalan kültürler var”(2YK).

“Müslüman ülkeler olduğumuz için hiç zorlanmadım. Yakınlık var. Büyüklere saygı göstermek bizde ortak. Dolma, revani ortak. Misafir kültürü benzer çay, kahve var”(4YK)

“Bazı şeylerde, çok değil. Müslümanlık”(12YE).

“Müslümanlık çok büyük bir ortak bağ”(13YE).

“İslam kültürü ve buna bağlı gelişen adetler. Bizim dilimizde de Türkçe kelimeler var” (17YE).

“İslam dini ve kültürü ortak yönümüz olduğu için herşey ortak gibi geliyor”(10YK).

“Benim ülkem Hristiyan ve Müslüman vatandaşların bir arada yaşadığı bir ülke. Müslümanlığa olan hassasiyet sahip çıkma sizde olduğu gibi bizde de var”(9 YK).

Araştırmacı araştırmaya katılan öğrenciler ve araştırmadaki haricindeki görüştüğü yabancı uyruklu öğrencilerde de ‘iki ülke de Müslüman ülke’ cümlesiyle tanımlanan ortak kültür söylemi tespit etmiştir. Kültürel benzerlikler öğrencilerin farklı bir ülke ortamında olsa dahi iletişimi kolaylaştırmaktadır. Alıcı ve gönderici arasındaki mesaj yorumu birbirine yakın olmaktadır. Kültürel yorum farklarını azaltmaktadır.

Ortak yönde diğer unsurlar misafirperverlik, adetler, aile içi ilişkiler gibi kültürel durumlardır.

“Dil açısından Yemenle benzerlik var. Arapçadan geçen çok kelime var. Türkçenin cümle kurulumu mantığı da bizle ortak bence. Misafirperverlik”(15 YE).

“Gelmeden önce bilmiyordum gelince öğrendim ortak yönümüz varmış. Örf konusunda (büyüklerle saygı), aile yapısında(kız çocuklar anneye daha yakın)”(1YK).

“ Hoşgörülü olmak, misafirperver olmak, pek çok adet ve gelenek”(7YK).

Din ortaklığı olmayan öğrencilerden (Hristiyan)bir tanesi çok az ortak kültürümüz olduğunu belirtmiş, diğer iki öğrenci misafirlik ve yemek kültüründe ortaklıklar olduğunu söylemiştir.

“Yemeklerimizde benzerlikler var. Ara ara keşfediyorum”(20YE).

“Kendi evimiz de bizde ayakkabı çıkarıyoruz. Misafir gittiğimizde çıkarmıyoruz. Sizde ki gibi bizde de misafir önemli. ‘Misafir Allah’dan’ diye sözümüz var. Bizde de çay var. Sadece kahvaltı da çay içiyoruz. Büyüklerle saygı da ortak.”(6YK).

3.1.4.2. Kültürel Etkileşim

Araştırmanın 15. sorusu ile kültürlenme ve kültürleşme kavramları ile tanımlanan kültürler arası alışveriş olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Görüşme yapılan öğrenciden 16 öğrenci Türk kültürüne özgü davranış ve alışkanlıklar edindiğini ve öğrendiğini ifade etmiştir.

“Çay içmeyi burada öğrendim. Sürekli çay içmek istiyorum. Tatlı yemeyen biriydim ama artık canım baklava çekiyor. Benim toplumum daha bireysel ve soğuk toplum. Türk toplumu çok misafir sever, çok hoş davranıyor. Burada hemen sıcak davranılıyor, sorular soruluyor. Ben çok soğuk kalıyorum; ama değiştim. Artık gördüğüm arkadaşımınla çok sohbet ediyorum, önceden böyle değildim. Bunu öğrendim. Benim için büyük bir değişimdir”(1YK).

“Misafirperverliğinizden çok etkilendim. Somali’ye gittiğimde de böyle davranacağım. Misafirperverliği çok benimsedim”(11YE).

“Çok tepki vermeyi öğrendim. Birşeyi beğenince bizde bir kelime söylenir geçilir, burada çok kelime kullanılıyor beğendiğini söylerken. Bende buradaki gibi olmuşum ülkemde şaşırdılar bana. Teyzem çanta almıştı, aaa

çok güzel, harika çok yakışmış beğendim dedim, Jest mimikle bunları gösterdim. Teyzem abartma bir çanta sadece o dedi. Burada insanlara selam vermeyi öğrendim, günaydın, kolay gelsin demeyi çok kibarlaştım. Annemle markete gittim ülkede selam verdim, kolay gelsin dedim. Marketteki adam hiç tepki vermedi, annem ne diyosun dedi, şaşırdı. Burada kibar olmayı, sıcakkanlı olmayı öğrendim. Kendi kültürüme ve tarihime önem vermeyi burada öğrendim. Siz bizi eski Osmanlı'dan kalan yerler diye sahipleniyorsunuz, Balkanları, Türki Devletleri sahipleniyorsunuz. Birleştiricisiniz. Bizim orada tam tersine ayrıştırma var. Kafkasyalıyım deyince 'ooyy siz benim torunlar 'diyip insanlar beni seviyorlar. Bizim orada Müslüman olsa bile farklı milletler birbirini sevmiyor. Ana dilimi bilmesem ne olur Rusça biliyorum, kendi adetlerimi bilmesem ne olur diyordum. Ama şimdi burada gördüm benimseme, kaybetmeme kültürünü şimdi bunları ülkeme gidince uyguluyorum. Akrabalarımınla oyun oynuyorum. Rusça kelime kullanılmadan kendi dilimizin kelimeleri kullanacağız diyorum. Rusça kullanana vuruyorum. Yapamıyorlar, herkes Rusça kelime söylüyor. O kadar asimile olduk yani. Kültürü saklama çabasını öğrendim. Diyorlar bırak zaten asimile oluyorsun, uğraşma. Burada vatan, millet, bayrak, kültür sevgisi öğrendim. Bu duyguları öğrendim. Bizde bu duygular yok. Keşke Türkiye'ye gelip öğrenseniz diyorum. Hristiyanlarla kültür olarak aynıyız. Kültürümüz o kadar karışmış ki. Bir gelinimiz Hristiyan, bir damadımız Müslüman. Dine çok önem vermiyorlar. Karışmış. Mesela bir Hristiyan yemek yemeye başlamadan önce Bismillah der. Düşünüyor ki adetten bir şey dinle alakası olduğunu bilmiyor. Bir kuzenim var Hristiyan adı Fatma. Diğeri Müslüman ama Hristiyan ismi var”(2YE).

“Ülkemde ramazan programları yapmaya çalışacağım. Kampüste camii de ücretsiz çay var, bizim orada böyle bir şey yok. Çok birleştirici şeyler. Bizim orada çayın böyle bir birleştiriciliği yok. Burada insana saygı daha yüksek. Bizim orada daha az”(13YE).

“Ülkeme gittiğimde konuşurken fark etmeden Türkçe kelimeler kullanıyorum. Karşımdaki kişi diyor ne diyorsun? Kolay gelsin demek bizim orada yok. Ama ülkeme gittiğimde kullanmaya başladı”(20YE).

“Ben kendi ülkemde saçımı bile taramazdım. Burada erkekler kendine bakıyorlar. Bende kendimle artık daha çok ilgileniyorum. Kıyafetlerime önem veriyorum”(18YE).

4 öğrenci kültürel bir davranış öğrenmediğini belirtmiştir. Öğrencilerin cevapları incelendiğinde öğrencinin biri komünist düzende yetiştim, okullarda eğitim aldım, değişemiyorum demiştir. Bir diğer öğrenci Azerbaycan’dan geldiği için kültürlerimiz aynı fark göremedim demiştir. Diğer iki öğrenci birinci sınıf öğrencileri oldukları için henüz bir değişim veya davranış öğrenmediklerini söylemişlerdir.

3.1.4.3. Kültürel Farklılık Konusu

Araştırmanın 16. sorusun da ise öğrencilerin kendi kültürü ile Türk kültürü arasında en çok zorlandıkları kültürel farklılık sorulmuştur. Öğrenciler farklılıkları çeşitlendirmiştir.

5 öğrenci en zorlayıcı farkın yemek kültürü olduğunu ifade etmiştir.

“Türkiye’de yemek kaşıkla yeniliyor, bizim orada elle yeniliyor. İlk Türkiye’de yemek yemeye çalıştığımda elle yemeğe daldım, napıyosun burada kaşıkla yeniliyor dedi. Somali’de Avrupa nefreti var. Kaşık kültürü de Avrupa kültürü olarak kabul edildiği için, ülkemde hiç hoş karşılanmıyor. Ülkeme gittiğimde yine elimle yiyorum” (11YE).

“Yemek.% 90 farklı. Burada kuru meyve/sebze kullanıyorsunuz. Bizde her şey taze kullanılıyor. Kuru hiçbir şey yok. Her şey mevsim. Bizde 2 ayda bir mevsim değişiyor. Her iki ayda meyveler, sebzeler değişiyor. Bakliyatın tazesı var. Burada çeşit az bizde çok çeşit var. Biz birde elle yiyoruz. Evimde kendi kültür yemeğimizi yapıyoruz. Bizde ısıpanağım 15çeşidi var. Türk tatlıları çok tatlı geliyor” (14YE).

“Yemek kültürü. Suudi Arabistan’ın yemek kültürü çok farklı”(19YE).

Yemen, Filistin ve Etiyopya’dan gelen öğrenciler kendi ülkelerine (İslami kurallara göre yaşanmaktadır) göre buradaki kadın-erkek ilişkilerinin farklı olduğu için ve toplumda kadının yerinin farklılık gösterdiğinden en çok bu konuda zorlandıklarını belirtmişlerdir.

“Kadın erkek ilişkilerindeki farklılık zor geldi. Bizde otobüste kadın erkek yanyana oturmaz. Burada oturuluyor. İlk geldiğimde çok zorlandım. Beni

en zorlayan bu oldu. Kadınlar dışarıda bile sigara içiyorlar. Bizde olmaz. Çok şaşırmıştım”(4YK).

“Bizim ülkemizde Müslüman bir kızın sokakta sigara içmesi çok ayıptır. İçmez de. Burada sokakta, okulda görüyorum. Kapalı kızlar sigara içiyor. Bu bizim topluma uzak bir şey. Türkiye’ye geldim. Havaalanında sigara içen kadın gördüm. Ne kadar şaşırdım anlatamam. Çok yasak bir şeyi buradaki bayanlar yapıyormuş gibi hissettiriyor. Hem de burada herkes çok sigara tüketiyor”(9YK).

“Kız-erkek ilişkileri. Halen bir kızla tokalaştığımda yanlış bir şey yapıyorum hissediyorum” (18YE).

Araştırmadaki 3 Hristiyan öğrenci en çok zorlayan kültürel farklılığın dini farklılık olduğunu söylemiştir.

“Dini açıdan olabilir. Ben Hristiyanım burası Müslüman bir ülke. En büyük fark ve zorluk buydu. Hristiyan olduğumu öğrendiklerinde uzaklaşmalar oluyor. Kız arkadaşım benden ayrıldı mesela. Yine de zorlama yaşamadım”(20YE).

“Din sıkıntısı var. Din problemi var. Bir programa Karasu’ya denize gitmiştik. Deniz de boynumda haç vardı. Bana herkesin içinde birisi niye takıyorsun onu, çıkar cebine koy gibi sözler etti. Anlattım ama halen aynı şeyleri söyledi. Uzaklaştım oradan. Birde doktora gitmiştim, Gürcistanlı olduğumu öğrenince doktor dinimi sordu. Önemsemedim. Sonra tekrar sordu, söyledim. Hristiyanım dedim. Kafasını aniden çevirdi çok garip bana baktı. Bana bu arada reçete yazıyordu. Sonra bilgisayardan facebook açtı. Gösterdiği kişi için iki gün önce öldü bu adam dedi. O adamda Hristiyandı dedi. Odadan çıktım ve yazdığı reçeteyi yırttım. Çöpe attım. Çünkü güvenemezdim. Hristiyanım dediğimde bana çok tuhaf bakmıştı. Başka bir doktora gittim. Reçete yazdırdım. Onu kullandım. Böyle şeyler oldu”(16 YE).

“Din farklılığı. Gürcü kültürü ile ilgili sorun yaşamadım. Zorluk olarak değilde, farklılık olarak, kapalı bayan burada ilk kez gördüm. Bizde olmadığı için farklı gelmişti”(6YK).

3 kız öğrenci kişisel hayata müdahale ve merak kavramının en zorlayan kültürel farklılık olduğunu belirtmiştir.

“Beni merak çok zorladı. Yakın tanımayan kişilerin çok soru sorması beni çok zorladı. Alışkın değilim”(2YK).

“İstediği kıyafeti giyememek. Bana yakın olmayan birisinin bana özel sorular sorması. Çok büyük şeyler yok ama bunlar. Genel olarak memnunum. Arkadaşlarımla genelde iyi”(5YK).

3 öğrenci sigara içme oranını yüksek bularak bu duruma alışmanın en çok zorladığını belirtmiştir.

“Zorlandığım konu çok yok. Sigara dumanına alışmak çok zor oldu. Sürekli içimden soruyorum, neden bu kadar sigara içiyorlar. Ülkemden geldiğim ilk iki gün nefes alamıyorum. Sonra adapte oluyorum”(7YK).

Öğrencilerden bir tanesi buradaki saygının kendi toplumuna göre az olduğunu söylerken başka bir öğrenci saygı anlayışının burada yüksek olduğunu söylemiştir. Konular hakkında görecelilikler bulunmaktadır.

3.1.4.4. Türk Toplumunu ve Türkiye Algıları

Soru 17 ile öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önceki Türkiye algıları ile ülkede yaşadıkları sonraki Türkiye ve Türk toplumu algılarının ne olduğu sorulmuştur.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önce ülke hakkındaki algılarına bakıldığında; etkilerden birinin ülkelerinde tanıdığı Türklerin etkisi olduğu görülmüştür.

“Gelmeden önce düşüncem çok modern, merhametli, özgür bir toplum olduğunu düşünüyordum. Bunda biraz fark görüyorum. Çin’de çalışan tanıdığım Türk hocalara göre kıyas yapabiliyorum. Eğitim seviyeleri yüksekti o kişiler. Türkiye’yi de öyle sanıyordum. Burada profesör hocam diyor benim annem ortaokul mezunu ya da okumamış diyor çok şaşırtıyorum. Bizde ortaokulu okumuş seviyede olanlar nenelerimizin annesidir ancak. Annem, babam üniversite mezunu. Birde Çin’de tanıştığım Türkler gayet iyi İngilizce konuşuyorlardı, bende diyordum Avrupa’ya yakın bir ülke tabiki hepsi İngilizce çok iyi biliyorlardır. Gelirken bu sebeple hiç korkmadım. Türkçe öğrenirim gelmeden, hazırlanayım diye bile düşünmedim.

Geldiğimde hiç de öyle olmadığını gördüm. Onun dışında Türkiye'ye hiç odaklanmamışım. Birde tarih dersinde Atatürk'den ve Kurtuluş savaşından bahsedilmişti”(1YK).

“Kazakistan'daki Türkler çok kaba, kavgacı ve kokuyor. Gelmeden önce Türkiye'yide böyle tahmin ediyordum. Hatta arkadaşları orada nasıl yaşayacaksınız diyordu? Çok kaba ve pis bir toplum bekliyordum. İlk havaalanında indiğimizde bile gülerek karşıladılar. Çok samimi davrandılar. Yurtlar çok temiz. Erkek öğrenciler her sabah aynanın karşısında 1 saat zaman geçiriyor, kendilerine bakıyorlar. Anladım ki Kazakistan da yaşayan Türkler ile Türkiye Türkleri ayrı. Ülkeme gidince bunu anlatacağım. Bu fikrimi değiştirdim. Gittiğim de diyorlar kokan Türklerle nasıl yaşıyorsun? Diyorum öyle değil. Gelmeden önce hiç araştırmamıştım. Gelişmiş ama insanları kaba bir ülke bekliyordum. Geldim insanları da kendi de gelişmiş bir ülke. Kalmayı düşünüyorum. Hatta arkadaşlarıma Kazakistan'da çürüyüp gitmeyin gelin gelişmiş ülke ve insanlar görün diyorum. Kendimi burada evim de gibi hissediyorum. Kazakistan'a gidince özliyorum. Türkiye'den örnek alınacak çok şey var” (12YE).

“Gelişmemiş bir ülke ve kafaları geri düşünceye sahip insanlar diye düşünüyordum. Sınırdan ülkemize gelen insanlar bende öyle bir izlenim bıraktı. Eğitim mi almamışlar ondan mı acaba? Hiç de öyle değilmiş. Geldiğimde çok şaşırdım. Burası çok gelişmiş ülke. Fikirlerim, düşüncelerim çok değişti. Türkiye'yi gelip görünce. Okulda tarih olarak da olumsuz bir anlatım var. Eskiden çok sevmiyordum. Tarih de savaşlar var. Bizim insanlarda sevmiyor sanki. Sizde orada öyle büyürseniz olumsuz düşünürsünüz. Şimdi çok fark var. İyiki gelmişim. İyi gördüm buraları, insanları tanıdım. Her ülkede iyi ve kötü var. Bizde de var. Tanımış olmaktan çok memnunum. Artık yabancılik çekmiyorum. Gidince çok özleyeceğim. Kesinlikle gelişmiş bir ülke. İzmir'i çok beğendim”(6YK).

Ülkelerinde okullarında aldıkları eğitimin fikirleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

“Çocukken ilk İstanbul hakkında bir program vardı. Onu izledim. Çok güzel bir tarih vardı. Her yerde camii vardır. Çeçenistan da herkes dindar.

Türkiye Çeçenistan'dan daha dindar diye algı oluştu bende. Sonra Türkiye hakkında araştırma yapmadım. Lise de okurken Atatürk hakkında bir bölüm vardı. Küçük bir askerlikten Cumhurbaşkanlığına uzanan yol ve işgalci ülkelere karşı zaferini okudum. Çok büyük bir kahraman olarak gördüm. Türkiye'yi kazanınca çok mutlu oldum. Burayı da çok beğeniyorum”(17YE).

Ülkelerindeki medya ve haberlerin fikirlerinde etkili olduğu görülmüştür.

“Türkiye'nin Osmanlı'nın torunu olduğunu ben çok geç öğrendim. Çünkü bize tarih dersinde anlatılmadı. Ortaokuldan itibaren 6 yıl boyunca tarih dersi aldım. Bize Rus tarihini, Avrupa tarihini ezberlettiler.6 yıl içinde Osmanlı'yı 2 saatte anlattılar. Anlatırken de Rusya Osmanlı'yı sevmiyor duygusuyla anlattılar ve karanlık çağ olarak anlattılar. Osmanlı Türkiye'de diye söylemedi bize hoca. Osmanlıların Türk olduğunu bilmiyordum. Söylememişti. Osmanlı'yı Arapların eski bir devleti sanıştım. Başkentinin Türkiye'nin bulunduğu yer olduğunu bilmiyordum. Gelmeden önce TV'den tek gördüğüm Türkiye ile ilgili yer Antalya idi. Diziler vardı Rusya'da çekilen Türk erkekleri Rus kızlara çok ilgili sonra onlarla evlenir, çocukları alır, kadını Rusya'ya geri gönderir şeklinde olumsuz bir algı vardı. Bana göre Türkiye Antalya idi. Geline gördüm daha gelenekselci bir ülke”(2YK).

“Bizim TV'lerde sürekli Türkiye ile ilgili çok program var. Çok güzel anlatılıyor. Ülke insanları Türkiye'yi çok seviyor. Güçlü bir ülke olarak görüyorlar. Şuanda da mutluyum. Herşey yolunda”(7YK).

Öğrencilerin ülkelerinde yayınlanan Türk dizilerinin fikirlerinde etkili olduğu görülmüştür.

“Medya Türkiye'yi batı bir ülke gibi gösteriyor. Siyasi sorunların olduğu bir ülke gibi gösteriyor. Abimle geldim ilk o bile korkuyordu. Amerika gibi bir yere gelecektik sanki. Kapalı olduğum için sıkıntı yaşayacağım sanıyordum. Sonra diziler kötü gösteriyor. Aşk-ı memnu vardı. Herkes sanıyor Türkiye o dizi gibi. Aileler korkmuşlar. Çocuklarını Türkiye'ye göndermek istememişler. Geldiğimde öyle olmadığını gördüm. Benim için

burası 2. vatan gibi. Yaşamayı düşünmem ama çok sık gelirim. Gidince gerçek Türkiye'yi anlatacağım”(4YK).

“Türkiye'yi dizilerden öğrendim. Acı hayat, Ezel. Okulda biraz Osmanlı anlatıldı, Olumsuz anlatıldı. Burada yaşayanları biraz zorlamışlar. Atatürk'den bahsedildi. Türkiye'ye gelmeden önce bana gideceksin oraya kapanacaksın diyorlardı. Dini bir ülke olarak görülüyor. Türkiye çok farklı. Her şehri bambaşka. Sanki bir ülkenin içinde küçük küçük ülkeler var. Her şehir birbirinden çok başka. Dış medyada Türkiye olduğu gibi gösterilmiyor. Okulu daha iyi hayal etmiştim. Fakültemin binasının yeri bana bir hayal kırıklığı oldu. Şuan da da memnunum. İnsanlar iyiye iyi düşünüyorum. Beni değiştirmek isteyen insanlar olmadıkça, beni olduğu gibi kabul eden insanlar oldukça memnun kalacağım buradan. Niye kapanmıyorsun, namaz niye kılmıyorsun diye soranlarla karşılaştım. Hoşlanmıyorum özel sorulardan”(5 YK).

Öğrencilerin ailelerinin Türkiye hakkındaki fikirlerinde etkili olduğu görülmüştür.

“Bizde ortaokulda Osmanlı tarihi okutuluyor. Türkiye'yi gelmeden önce Osmanlı gibi bir yer sanıyordum. Son halifenin yıkıldığı yer olarak biliniyor. Çok önemli. Babam illaki Türkiye'de okuyacaksın dedi. Burada okumaya devam edersen sana para mara vermem dedi. Babam baskı yaptı. Orada fayda görürsün, zarar görmezsin, Peygamberin İstanbul'un fethiyle övdüğü Fatih Sultan Mehmet'in kabrini ziyaret edersin dedi. Babam Osmanlıyı hilafeti severdi. Türkiye'de Kur'an'a göre bir hayat yaşandığını düşünüyordum. Gelince olmadığını gördüm. Ben Türkiye'dekilerin gayet iyi İngilizce konuşabileceğini,2-3 dil bildiğini düşünüyordum. Bize göre beyaz adam İngilizce konuşur. Burada sadece Türkçe konuşulduğunu öğrenince çok şaşırdım”(11YE).

“Ben Türkiye'ye geleden önce Türkiye'yi Mekke-Medine gibi görüyordum. Öyle bir hayalim vardı. İslama uygun bir yaşam sürülen bir yer. Açık insanlarda var, onu gördüm. Avrupadan nefret eden ama Avrupadan modayı, kültürü bazı şeyleri almak isteyen ama çok çok almak isteyen bir topluluk burası. Buranın giyinme tarzı Avrupalı, bence kapalılar bile Avrupa modası kullanıyor”(3YK).

“İstanbul’u biliyordum(Kostantine). Babamın anlatımına göre İstanbul’u İslamın çok güzel yaşandığı bir yer olarak tahmin ediyordum. Türkiye’yi daha gelişmiş bekliyordum. Ama tahmin ettiğim kadar değilmiş. Çünkü bizde isim çok büyük, Türkiye çok yüksek değerli bizde. Gelişmiş. Ya da ben çok yabancı ülke gezdim bundan dolayı da böyle düşünüyor olabilirim. Beklentimin % 70’ini karşıladı. Ben erasmusla dış ülkeye gidince Türkiye ile kendi ülkem arasındaki farkları unuttum. Çünkü Batı ile benim her şeyim farklı. Orada yemek yiyemiyorsun. Burada her yemeği gönül rahatlığı ile yiyebiliyorsun. Batı’da zorlandığımda Türkiye’nin kültürel olarak ne kadar rahat, kolay bir yer olduğunu anladım. Batı’da insan çok kapalı, konuşamıyorsun. Burada öyle değil. Bireysellik var, ayrımcılık var orada, yaşadım. Sokak insanı orada ayrımcı. Burada tanımadığın bir insanla bile sohbet edebiliyorsun. Bu soruları Batı’ya gitmeden önce sorsanız cevaplar farklı olacaktı, kafamda ülkem var. Türkiye’yi ülkemle karşılaştırdım. Batı’ya(Polonya) gittim Türkiye sanki kendi ülkem oldu. Orayı görünce Türkiye ülkemmiş gibi geldi”(13 YE).

“Eskiden beri Türkiye’nin varlığını biliyordum. Bir akrabamız vardı babamın kuzeni o çok beyazdı. Sizler gibiydi. Bize göre çok beyaz tenli kalıyordu. Ben küçükken bile Türk akrabamız var, soyumuzda Türk var diyorduk. Seviniyorduk. Bende çok dindar bir ülke gibi hayal ediyordum. Ülkemde de halen öyle düşünülüyor. Türk dizilerden açık bayanları görünce bizim halkımız böyle miymiş diye çok şaşırdı. Tarih dersinden de Osmanlı’yı biliyordum. Teknoloji hakkında Türkiye tahminim daha ilerdeydi. Ben Hindistan da yüksek lisans yaptım. Hindistan için fakir deniliyor, medya fakir gösteriyor ama çok akıllı insanlar. Teknoloji açısından hep yeninin peşindeler. Enstitüden dersten çıkıyor öğrenci sonra hemen teknolojik dershaneler var hemen oraya gidiyor. Bütün parasını öğrenciler bunları öğrenmek için harcıyor. Para verip yeni bilgiler öğrenmek için hep bu dershanelere resmen koşuyorlar. Onlar hep bir heyecanla bilgilerinin üstüne yeni bilgi koymaya çalışıyorlar. Sadece teorik değil uygulama dersleri de veriyorlar. Bende gittim bilgisayar ağları ile ilgili bir kursa, kurs gerçekten çok iyiydi. Burası Hindistan’a göre uyumuş gibi geliyor. Hindistan öğrencileri çok heyecanlı ve hep yeninin peşindeler” (9YK).

“Gelmeden önce Türkiye hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Babam bizim olduğumu biliyordu. Ben hiç bir şey bilmiyordum”(19 YE).

Yabancı uyruklu öğrencilerin ülkelerinde tanıdığı Türklerin, okullarında aldığı eğitimin, medya ve haberlerin, dizilerin, ailelerinin Türkiye algısının oluşmasında etkisi olduğu tespit edilmiştir.

3.2. Türk Öğrencilerle İlgili Bulgular

Bu bölümde Türk öğrencilerin niceliksel bilgileri verilmiş olup daha sonra Türk öğrencilerin eğitim algıları, Türk öğrencilerin arkadaşlık algıları, Türk öğrencilerin kültür algıları ile ilgili mülakatlar analiz edilmiştir.

3.2.1. Türk Katılımcıların Demografik Bilgileri

Araştırmanın bu bölümünde görüşülen Türk öğrencilere ait demografik veriler bulunmaktadır. Araştırmanın Türk öğrencilerle ilgili görüşme sorularının ilk üç sorusu demografik sorular içermektedir. Tabloda, görüşmecilere ait demografik bilgiler cinsiyet, memleket, okuduğu bölüm ve sınıfı hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3
Türk Mülakat Katılımcıların Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Memleket	Bölüm	Sınıf
Katılımcı 1 TK	Kız	Nevşehir	İlahiyat	3.Sınıf
Katılımcı 2 TK	Kız	Eskişehir	Sosyal Hizmet	3.Sınıf
Katılımcı 3 TK	Kız	Adıyaman	Sanat Tarihi	2.Sınıf
Katılımcı 4 TK	Kız	Siirt	Tarih	4.Sınıf
Katılımcı 5 TK	Kız	Trabzon	Türk Dili ve Edebiyatı	Yüksek Lisans 1.Sınıf
Katılımcı 6 TK	Kız	Sivas	Sağlık Yönetimi	Yüksek Lisans 2.Sınıf
Katılımcı 7 TK	Kız	Gümüşhane	Tarih	4.Sınıf
Katılımcı 8 TK	Kız	Giresun	İlahiyat	3.Sınıf
Katılımcı 9 TK	Kız	Samsun	İşletme	Yüksek Lisans 2.Sınıf
Katılımcı 10 TK	Kız	Ağrı	Bilgisayar Mühendisliği	4.Sınıf
Katılımcı 11 TE	Erkek	Bitlis	Finansal Ekonometri	Yüksek Lisans 2. Sınıf
Katılımcı 12 TE	Erkek	Adana	İslam Ekonomisi ve Finansı	Doktora 1.Sınıf
Katılımcı 13 TE	Erkek	Kastamonu	Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	1.Sınıf
Katılımcı 14 TE	Erkek	Erzincan	Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	3. Sınıf
Katılımcı 15 TE	Erkek	Aydın	Bilgisayar Mühendisliği	1.Sınıf
Katılımcı 16 TE	Erkek	Bitlis	Tıp	1.Sınıf
Katılımcı 17 TE	Erkek	Ordu	Tıp	1.Sınıf
Katılımcı 18 TE	Erkek	Kars	Coğrafya	3.Sınıf
Katılımcı 19 TE	Erkek	Ankara	Maliye	2. Sınıf
Katılımcı 20 TE	Erkek	İzmir	Makine Mühendisliği	3.Sınıf

3.2.2. Türk Öğrencilerin Eğitim İle İlgili Algıları

Araştırmanın 4, 5, 6, 7, 8 numaralı soruları Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerle sınıftaki arkadaşlık algısını, yabancı öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarını, çalışkanlıklarını nasıl algıladıklarını, kültür farklılığına yönelik algılarını analiz etmeye yönelik sorulardır.

3.2.2.1. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Ders Çalışma Alışkanlıkları

Öğrencilere ilk olarak yabancı uyruklu öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları sorulmuştur. Türk öğrencilerin gözünden yabancı uyruklu öğrenciler nasıl ders çalıştığı aktarılmıştır. Farklı ülkelerden gelen öğrencilerin ülkemiz öğrencilerine göre ders çalışma alışkanlıklarının nasıl olduğu analiz edilmiştir.

Görüşülen öğrencilerin 16'sı yabancı uyruklu öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarında; günlük tekrar yaptıklarını, gayretli ders çalıştıklarını, düzenli ve disiplinli bir çalışma sistemleri olduğunu, konuları araştırdıklarını, kütüphanede daha çok vakit geçirdiklerini, farkındalıklı, kendilerini geliştirmeye yönelik ders çalıştıklarını ifade etmiştir. Türk öğrenciler, yabancı uyruklu öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarını olumlu değerlendirmiştir.

“Dikkatli ve farkındalıklı bir çalışma sistemleri var. Ne yapmalıyım, kendimi nasıl geliştirebilirim, buradaki eğitimden neler kazanabilirim diye düşünen ve buna bağlı olarak çalışma yapan öğrenciler”(12TE).

“Türklerden daha çok çalışıyorlar. Bizden farklı olarak ayrıntılı çalışıyorlar, daha çok soru soruyorlar, muallak hiçbir şey bırakmıyorlar. Detaylara önem veriyorlar. Kesin ve net bilgiye ulaşmaya çalışıyorlar. Bilginin en küçük parçasına kadar anlamaya çalışıyorlar. Onlar daha aktifler, biz biraz daha pasif kalıyoruz. Biz bir şeyi öğreniyoruz ve kabulleniyoruz. Onlar neden öyle olduğunu sorgulamaya başlıyorlar”(14TE).

“Bize göre daha düzenli ve disiplinliler. Ders çalışma konusunda günü gününe çalışıyorlar. Dersten sonra o gün anlatılanları tekrar ediyorlar. Bu konuda bizden çok iyiler” (17TE).

“Kıyaslama yaparsam. Bir dersimizde sınıfın %95’i kaldı. Yabancı uyruklu 1 öğrenci bu dersten geçti. Derslerine düzenli çalışıyorlar. Aynı anda ders çalışmaya başlıyoruz. Ben mesela yarım saatte sıkılıyorum, yabancı arkadaş iki saat kesintisiz çalışabiliyor. Ders çalışma disiplinleri var. Bizim bahane olarak gördüğümüz şeyler onlara sorun teşkil etmiyor”(19TE).

“Türk öğrencilere göre daha çok çalışıyorlar. Bunun sebebi derslerde dil kaynaklı daha çok zorlanmaları. Sınavlarda son güne bırakma yaparak ders çalışmıyorlar. Günü gününe ders çalışıyorlar. Düzenli ders çalışıyorlar. Kendi ülkelerinde aldıkları eğitim sebebiyle de son güne bırakarak ders çalışmıyorlar. Günlük çalışmayı öğrenmişler. Disiplinli ders çalışıyorlar. Zamanında ders çalışıyorlar. Yabancı arkadaşların genelinde ben onu gördüm”(1TK).

“Onlar okula bir konuyu ayrıntısına kadar özveri ile hazırlanmış ve çalışmış geliyorlar. Biz daha basit hazırlık yapmış oluyoruz. Düzenli ve programlı çalışıyorlar”(5TK).

“ Sabahın erken saatlerinde kütüphaneye gidip ders çalışmaya başlıyorlar” (6TK).

“Ders çalışma alışkanlıkları gayet iyi, bize göre daha çalışkanlar derslerine daha sıkı sarılıyorlar. Sınavlara önceden çalışmaya başlıyorlar. Düzenli bir sıklıkla ders çalışıyorlar”(10TK).

“Özverili çalışıyorlar. Kaynak bulma konusunda daha etkinler. Yabancı kaynaklara ulaşıyorlar. Araştırma ödevimiz olduğunda yabancı kaynak konusunda sıkıntıya düşüyoruz. Onlar daha geniş kapsamlı araştırıyorlardı”(9 TK).

2 öğrenci yoğun ders çalışma sebebini dil kaynaklı yaşadıkları zorluklara bağlamıştır.

“Onlar bizden daha çok ders çalışıyorlar. Dil konusunda yaşadıkları eksiklikler nedeniyle daha çok ders çalışıyorlar”(7TK).

2 öğrenci de Türk öğrenciler gibi sınav yaklaştığı son günlerde ders çalıştıklarını belirtmiştir.

“Onlarda biz gibi sınava yakın çalışıyorlar. Dil olarak zorlandıkları için benden süre olarak daha çok süre ayırıyorlar ders çalışmaya”(18TE).

3.2.2.2. Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Ortak Çalışma Yapılma Durumu

Araştırmanın 5. sorusu ile Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerle birlikte ders çalışıp çalışmadıkları öğrenilmeye çalışılmıştır. Farklı kültürlerden öğrencilerin akademik başarı sağlamak için bir araya gelip gelmedikleri analiz edilmiştir.

Görüşme yapılan öğrencilerden 12’si sınavlara yabancı uyruklu arkadaşları ile birlikte hazırlanacaklarını belirtmiş ve memnuniyetlerini dile getirmiştir. Öğrenciler birlikte ders çalışmıştır.

“Yabancı öğrencilerle çalışmayı tercih ederim. Bilmedikleri yeri soruyorlar, yardım ediyorum. Gelen öğrenciler İngilizceyi iyi bildikleri için hocaların verdiği İngilizce makaleleri onlarla birlikte çeviriyoruz. Türkçe de biz onlara yardım ediyoruz. İngilizce de onlar bize yardım ediyor”(11TE).

“Sınıfta 4 yabancı öğrenci var. 1 tanesi ile tüm sınavlara birlikte hazırlanıyoruz”(13 TE).

“Hazırlanıyorum. Hatta şuan birlikte hazırlandığım grubum var. Çok daha kesin sonuçları olan çalışmalar yapıyoruz. Türklerle sınava bir gün kalası ve yetersiz çalıştığımı düşünüyorum. Yabancılarla ders çalışmaya başladığımdan beri notlarımda yükselme dahi oldu. Onlarla çalışmak daha faydalı”(14TE).

“Onlarla çalışmayı tercih ederim. Ders çalışmada disiplinli oldukları için üzerine düşen görevi yapıyorlar. Yabancı bir öğrenci ile çalışma yaptığım da hiç sıkıntı yaşamadım”(1 TK).

“Laboratuvar da onlarla alışıyorum. Hatta onlarla çalışmak daha iyi oluyor” (17 TE).

“Onlar bana ben onlara yardım ediyorum. Sayısal derslerde dil öne çıkmadığı için konuları daha iyi anlayabiliyorlar. İngilizce konularda dilden dolayı bizden daha iyiler. Hem yardım ediyor. Hem de yardım alıyorum”(20TE).

4 öğrenci yabancı uyruklu sınıf arkadaşına yardımcı olabileceğini ama birlikte ders çalışmadığını ifade etmiştir.

“Birlikte hazırlanmayı tercih etmem. Ders çalışmamı yavaşlatırlar. Onlara daha fazla zaman ayırmam gerekir. Yardım talep ettiklerinde yardım ediyorum” (15TE).

“Birlikte hiç çalışmadım. Yardım isterse yardım ederim. Türk bir öğrenci ile sınava hazırlanmak daha kolay geliyor. Öncelikle dil problemimiz olmayacak”(2TK).

4 öğrenci birlikte hiç ders çalışmadıklarını dil problemleri olduğu için de onlarla çalışmayı tercih etmeyeceklerini belirtmişlerdir. Ders çalışmalarını yavaşlatacağını ve başarısız olacaklarını düşünmektedir.

“Tercih etmem. Çünkü ortak bir şey hazırlarken farklı açılardan bakıyoruz, ortak nokta bulmak zor oluyor”(10TK).

“Birlikte ödev yapalım ya da derslerle ilgili birlikte çalışalım diye bir teklif gelmedi. Türkçe çok bilmiyorlardı. İletişim sıkıntılı olabiliyor”(9TK).

3.2.2.3. Yabancı Uyruklu Öğrenciler Çalışkan Bulunuyor Mu?

Araştırmanın 6. sorusu ile Türk öğrenciler gözünden yabancı uyruklu öğrencilerin ders çalışma algısının nasıl olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır.

Görüşme yapılan 20 öğrenciden 19’u yabancı uyruklu öğrencileri çalışkan bulduğunu belirtmiştir.

“Oldukça çalışkan buluyorum. Türk öğrencilere göre daha çalışkanlar. Biz daha rahat bir milletiz. Onlar akademik olarak kariyer ya da özel şirkete mi girmek istiyorlar, ne istiyorlarsa onu elde etmek için çabalyorlar. Bir hedefleri var”(11TE).

“Ülkelerinden buraya gelme amaçları eğitim olduğu için çalışkan buluyorum.”(13TE).

“Kütüphaneye daha sık gidiyorlar. Daha sık ders çalışıyorlar. Dil de yaşadıkları negatifliği pozitifçe çevirmek için çalıştıklarını düşünüyorum”(7TK).

“Tanıdıklarımın çoğu çalışkan. Sınıfımda not kaygısı olmayan bir yabancı öğrenci var. İlahiyatı öğrenmek için gelmiş sadece. Sadece dersten geçmeyi düşünen küçük bir kısım da var”(1TK).

“Onlar ülkelerinde de başarılı öğrenciler, burada da çalışkanlıklarını ve başarılarını devam ettiriyorlar”(19TE).

“Çalışkan buluyorum. Özellikle yüksek lisans öğrencilerini çok başarılı görüyorum. Dilden kaynaklı sorun yaşamalarına rağmen başarılılar”(4TK).

“Çalışkanlar. Bilinçliler okuyup bir şeyler elde etme istekleri var. Sadece not için değil kendilerini geliştirmeye önem veriyorlar”(5TK).

“Genel olarak çalışkanlar. Hatta benden daha çok çalışıyorlar. Çalışmayı araştırmayı seviyorlar”(8TK).

1 öğrenci de genel olarak çalışkan olduğunu düşünmediğini belirtmiştir.

“Genelini çalışkan bulmuyorum” (18TE).

4. soruda ve 6. soruda Türk öğrenciler arasında yabancı uyruklu öğrencilerin ders çalışma nedeni dil kaynaklı sorunlara nedeniyle olduğunu da belirten öğrenciler vardır. Yabancı uyruklu öğrencilerin bazıları dil bilmedikleri için daha çok ders çalıştıklarını da cümlelerine eklemiştir. Yani yabancı uyruklu öğrencilerin çalışkanlıklarını ve ders çalışmadaki düzenliliğini dil konusundaki yaşadıkları zorluğa indirgeme algısı vardır. Fakat Türk öğrencilerin 4. soruda ders çalışmalarını sürekli ve disiplinli bulmaları, 12 öğrencinin sınavlara hazırlanma ve ders sürecinde yabancı öğrencilerle birlikte çalışması yabancı uyruklu öğrencilerin sadece dil bilmedikleri için ders çalıştığı verisini desteklememektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin ders çalışma yöntem ve sıklıkları Türk öğrenciler için cazip ve çekici gelen bir durumdur. Türk öğrenciler yabancı uyruklu öğrencileri takdir etmekte ve onlarla ders çalışmak istemektedir.

3.2.2.4. Eğitimde Eşitlik Konusu

Araştırmanın 7. sorusu ile Türk öğrencilerin gözünden yabancı uyruklu öğrencilerin kendileriyle eğitimdeki fırsat ve imkânlarda eşit olup olmadıkları hakkındaki algıları analiz edilmiştir.

Görüşme yapılan öğrencilerin 19’u yabancı uyruklu öğrencilerle fırsat ve imkânlarda eşit olduklarını düşünmektedir.

“Eşitiz. Aynı sınavlara giriyoruz. Türkçe dersleri anlayamadıklarında hocalar İngilizce olarak destek oluyor onlara. Böylelikle eşitlik sağlanmış oluyor” (11TE).

“Eşitiz. Türkçe öğrenip derslere öyle başlıyorlar. Hocalarımız dersleri onların anlaması için daha detaylı anlatabiliyorlar. Onlar da bizim öğrencimiz gözüyle bakıyorlar”(14TE).

“Fırsatlarda eşitiz. Bir farklılık göremiyorum. Hocalar onlara daha yardımcı olabiliyor” (7TK).

“Eşitiz, eşit davranılıyor. Yabancı arkadaşlar dilden dolayı zorlandıkları için onlara yardım edilmeli ve desteklenmelidir diye düşünüyorum”(4 TK).

“Eşitiz. Hocalarda yabancı uyruklu öğrencilere yardımcı oluyor”(8TK).

Hocaların sınıfta yabancı uyruklu öğrencilere yardımcı olduğunu, hatta hocaların yabancı uyruklu öğrencilere daha fazla yardımda bulunmasını, öğrencilerin destekleyeceği anlaşılmaktadır. 1 öğrenci eşitliğin olmadığını düşünmektedir. Türk öğrencilerin dil nedeniyle daha avantajlı olduğunu yabancı öğrencilerin dezavantajda olduğunu düşünmektedir.

“Eşit olamıyoruz bence. Türkçeleri yetmiyor bazen. Biz daha avantajlı oluyoruz onlardan. Onlara daha fazla İngilizce anlatılmalı”(17TE).

Öğrencilerin derslerde İngilizce anlatımla daha fazla desteklenmesi gerektiğini düşünmektedir.

3.2.2.5. Dil Öğrenme

Görüşmenin 13. sorusu ile Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerden yabancı dil öğrenmek gibi çabalarının olup olmadığı öğrenilmek istenmiştir.

Görüşülen öğrencilerden 15’i dil öğrenmek gibi bir çabalarının olmadığını belirtmiştir.

“Başta düşündüm ama olmuyor. Vakit olmuyor”(10TK).

“Yok olmadı”(17TE).

5 öğrenci dil öğrenme girişiminde bulunduğunu ifade etmiştir.

“Oldu. Fransızca ve Arapça konusunda çalışmalar yaptık” (12TE).

“İngilizce bildiğim için öğrenmek için değil de, konuşarak pratik yapmak için, onlarla İngilizce konuşuyorum” (14TE).

“Oldu. Rus alfabesini öğrendim. Arapça dersleri için yardım aldım. Benden kaynaklı yarıda kaldı. Devam ettirmedim” (8TK).

3.2.3. Türk Öğrencilerin Sosyal İlişkileri

Bu bölümde 9, 10, 11, 12, sorular ile Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerle arkadaşlık ilişkileri analiz edilmiştir.

3.2.3.1. Hastalık ve Maddi Konular

Araştırmanın 9. sorusu ile Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere maddi destekte bulunup bulunmadığı, hasta olduklarında gösterdiği veya göstereceği tutum öğrenilmeye çalışılmıştır.

Görüşülen öğrencilerin 3’ü bir yabancı uyruklu öğrenciye maddi yardım da bulunduğunu, 2 öğrenci birbirlerine borç alıp verdiklerini söylemiştir. Diğer 15 öğrenci de bir ihtiyaç durumuyla karşılaştıklarında yardım edeceklerini belirtmiştir.

“Böyle bir durumla karşılaşmadım. Seve seve yardım ederdim” (19TE).

“Şimdiye kadar karşılaşmadım. Karşılaştım yardım ederdim” (13TE).

Hastalık konusunda 4 öğrenci yabancı uyruklu arkadaşını hastahaneye götürdüğünü,

“Bir arkadaşımın kolu kırılmıştı. Hastahaneye götürmüştüm”(14TE).

“Bulundum. Bir hastalanan arkadaşımı hastahaneye götürmüştüm” (8TK).

1 öğrenci engelli bir arkadaş olduğunu ve günlük hayatında sürekli ona yardım ettiğini belirtmiştir.

“Engelli bir yabancı arkadaşım var. Ona yardım ediyorum” (11 TE).

Öğrencilerin diğer 15’i de hasta bir yabancı uyruklu arkadaşıyla hastalık durumunda ilgileneceğini söylemiştir.

3.2.3.2. Sosyalleşmede Arkadaş Seçimi

Soru 10 ile öğrencilerin sosyalleşmesinin nasıl olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır.

7 öğrenci yabancı uyruklu öğrenciler ile hiçbir sosyal faaliyet veya plan yapmadığını belirtmiştir.

“Şimdiye kadar okul dışında bir yabancı ile faaliyet yapmadım” (11 TE).

“Türk öğrencilerle bir arkadaş çevrem var. Kapalı bir grubuz”(2TK).

“Türklerle. Şimdiye kadar yabancılarla bir planım olmadı” (15TE).

Diğer öğrenciler karma veya sadece yabancı uyruklu öğrenci arkadaşıyla planlar yapmıştır.

“İkisi de oluyor. Değişkenlik gösteriyor. Fark etmiyor” (3TK).

“Sinemaya gittik. Genelde Türk arkadaşlarımla görüştüğüm planlarım da Tacikistanlı arkadaşımın yer alıyor” (13TE).

Spor yapıyoruz yabancı bir arkadaşımınla.” (Katılımcı 16TE)

“Yabancı bir öğrenci arkadaşım dışarı çıktığım vakitlerde yanımda oluyor. Birlikte dışarı da vakit geçiriyoruz. Benim hayatımın her bölümünde yabancı öğrenci arkadaşlarım var”(12TE).

“Sınıfla tanışma ve kaynaşma kahvaltısı yapmıştık. Başka da bir plan olmadı” (9TK).

“Tüm sosyal planlarım yabancı öğrencilerle gerçekleşti. Çok az Türk arkadaşlarımla zaman geçiriyorum” (8TK).

3.2.3.3. Seyahat Arkadaşlığı

Görüşmecilerden 11. soru ile yabancı uyruklu arkadaşı ile Türkiye içinde başka bir şehire seyahat edip etmedikleri sorulmuştur.

5 öğrenci yabancı uyruklu öğrenci arkadaşıyla ülke içinde seyahate çıktığını, 1 öğrenci karma bir grup olarak seyahate çıktığını belirtmiştir. 14 öğrenci henüz bir gezi veya seyahat yabancı uyruklu arkadaşıyla yapmamıştır.

“Bir kere İstanbul’a gittik”(18TE).

3.2.3.4. Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Aynı Okulda Eğitim Almak

Soru 12 ile öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemiz okullarında eğitim almak hakkındaki düşünceleri analiz edilmiştir.

Görüşülen öğrencilerin 17'si yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemizde eğitim almasını olumlu karşılamıştır.

“O konuyu biraz araştırmak gerekiyor açıkçası. Genelde herkes onlara Türkiye'ye niye geldiniz diye soruyor. Bizim kültürümüzü tanımalarını olumlu buluyorum. Bizim açımızdan da farklı kültürler öğrenmemiz olumlu bir durum”(13TE).

“İki taraf için de kazanç bence. Gözlemim ekonomik olarak sosyal olarak bilim ve akademik olarak geride olan ülkelerin öğrencileri burada bir üst basamaktan tanıma ve yaşama fırsatı buluyorlar. Bu onlar için iyi bir deneyim oluyor. Kendilerini sosyal ve kültürel açıdan geliştirebiliyorlar. Küresel konularda farklı ülkelerin neler düşündüğünü nasıl değerlendirdiğini görmek Türk öğrenciler için bir kazanç bence”(12TE).

“Ülkeler arası kültür alışverişi için önemli bir bağ. Eğitim almaları burada çok güzel bir şey. Ama şunu gözlemliyorum. Yabancı öğrenciler birbiri ile vakit geçiriyorlar. Siyahi öğrenci yine siyahi bir öğrenci ile geziyor. Özbek Özbek'le, Kazak Kazakla. Yabancılık çekiyorlar bence. Yoksa bu dağılım Türk ve yabancı daha karışık olurdu. Öğrenciler arası ilişkiler geliştirilmeli”(5TK).

“Çok faydalı buluyorum. Bizden de daha çok öğrenci yurt dışına çıkabilse faydalı olur diye düşünüyorum. Gelen kişilerden bilgi alıyor ve istifade ediyoruz kesinlikle. Türk kültürünü tanıyorlar. Türk kültürünü ve dilini dünyaya yayıyorlar”(14TE).

“Doğru bir politika öğrencilerin ülkemizde eğitim alması”(19TE). “Biz nasıl erasmus programı için yurt dışındaki okullara gidiyorsak onların da buraya gelmesi gayet normal”(20TE).

“Ülkelerine gittiklerin de bizim kültürlerimizi aktarmış olacaklar. Olumlu düşünüyorum”(7TK).

“Eğitim de fırsat ve imkânlarda eşit olduğumuz için olumsuz bir şey düşünmüyorum. Çok farklı görüşleri oluyor. İfade ettiklerinde fikirlerini bizde daha büyük bir çerçeve de bakmış oluyoruz. Rahatça fikirlerini söylemeleri çok hoşuma gidiyor. Ben de diyorum sadece kendi bakış açımıyla düşünmemeliyim. Herşeyi daha geniş bir bakış açısıyla düşünmeliyim, diye düşünmeye başladım. Kesinlikle olumlu etkileri var” (1TK).

“Burada farklı kültürlerden öğrenciler olması bizlere oldukça faydalı. İnsanların birbirlerine tahammüllerini, farklı kültürlere bakışlarını, iletişimlerini, başka ülke öğrencilerinin bizlerden neler beklediğini görmeye başladık. Farklı kültürleri tanıyarak kendimizi de tekrar tanımış oluyoruz”(4TK).

Türk öğrenciler, ülkemize farklı ülkelerden öğrenciler gelmesini kültürlerin birbirlerini tanınması ve gelen öğrencilerin iyi bir eğitim alacağı noktasında olumlu bulmuşlardır.

2 öğrenci daha kaliteli bir öğrenci profilinin gelmesini istemektedir. 1 öğrenci de Türk öğrenciler destekleneceği yerde yabancı uyruklu öğrenciler maddi olarak destekleniyor demiştir. Ülkemizde farklı ülkelerden öğrenciler gelmesini kültürlerin birbirlerini tanınması ve gelen öğrencilerin iyi bir eğitim alacağı noktasında olumlu bulmuşlardır.

3.2.4. Türk Öğrencilerde Kültürel ve Toplumsal Algı

Araştırmanın bu bölümde 13, 14, 15, 16 numaralı sorularla öğrencilerin kültürel ve toplumsal algıları incelenmiştir. Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerin farklı kültürler tanıma konusundaki yaklaşımları analiz edilmiştir.

3.2.4.1. Kültürel Farklılık Konusundaki Algıları

Öğrencilerin kültürel farklılıktan kaynaklı sorun yaşıyıp yaşamadıklarını anlamak için 8 numaralı soru analiz edilmiştir.

Tüm öğrenciler kültür farklılığından kaynaklı sorun yaşamadıklarını ama kültürel farklılıklar olduğunu belirtmiştir.

“Sorun değil de farklılıklar yaşıyoruz. Mesela kahvaltı yapmak istiyoruz, kahvaltı tercihlerimiz uyuşmayabiliyor. Biz kandil kutluyoruz, onlar ülkesinde kandil kutlamıyormuş, şaşırmıştım” (7TK).

“Gelen öğrencilerin çoğu Müslüman. Tanıdığım öğrenciler de Müslüman. Bizle aynı din olduğu için farklılık görmedim” (11TE).

“Sorun boyutunda değil ama ortak bir müzik bile dinleyemiyoruz. Yemek konusunda farklılıklar var. Onların yemeklerini ben farklı karşılıyorum. Onlar benim yemeğimi farklı karşılayabiliyor” (10TK).

“Bir sorunla karşılaşmadım. Onların arkadaş algılarını bizden daha gelişmiş buluyorum. Dışa daha açıklar”(1TK).

“Kültürel farklılıklar var yabancı öğrencilerle fakat bu hiçbir zaman arkadaşlığımızda sıkıntı olmadı” (13TE).

3.2.4.2. Kültürel Saygı Konusundaki Algıları

Araştırmanın 14. soru ile Türk öğrenciler gözünden yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel saygı konusundaki algıları analiz edilmiştir..

Yapılan görüşmeler sonucu 13 öğrenci yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel saygı gördüklerini ve kültürlerini yaşayabildiklerini düşünmektedir.

“Saygı görüyorlar. Bir kısıtlama yaşadıklarını düşünmüyorum. Tüm cafelere, sinemaya her sosyal alana istedikleri gibi girebiliyorlar. Geleneksek kıyafetleri ile gezebiliyorlar. Çok da kendi ülke kültürlerine özgü bir şeyler yaptıklarını fark etmedim”(11TE).

“Saygı duyuluyor. Bir gün Afgan arkadaşım yerel kıyafetini giymişti. İnsanlar sadece bakıyordu. Dikkat çektiği için bakıyorlardı. Olumsuz bir şey yaşamadı” (18TE).

“Yaşatıyorlar. Yerel kıyafeti ile gezen çok öğrenci gördüm. Bir olumsuz tepki ile de karşılaştıklarını da görmedim” (5TK).

“Benim gözlemlediğim kültürel saygı görüyorlar. Mesela geçen gün Afrika Festivali yaptı öğrenciler. Kültürel saygı olmasa yapamazlardı. Kendim ve arkadaş çevremde onlara karşı kültürel bir yadırgama gözlemlemedim”(13TE).

“Kesinlikle kültürlerini yaşatıyorlar. Kongre merkezinde kendi ülke kültürlerini anlatan program yapabiliyorlar. Yerel kıyafetleri ile gezen

öğrenciler görebiliyoruz. Güvensizlik ya da bir çatışma yaşadıklarını hissetmiyorum” (12TE).

“Kültürlerini yaşatabiliyorlar. Yurtta ve okulda ülke tanıtımları yapabiliyorlar. Herkes orta bir saygı da duruyor. Meraklara bağlı sorular olabiliyor. Ama saygısızlık boyutuna geçilmiyor” (3TK).

“Din, ırk ve cinsiyete göre farklılık gösterdiğini düşünüyorum. Hristiyan bir kişinin dinini öğrendikten sonra Müslüman bir kişinin ona bakışı değişebiliyor. İletişimini resmiye çekebiliyor. Bazen Türklük üzerinden baskı yaşatılabilir. Ülke topluluk faaliyetleri yapıyorlar. Bireyselde kültürlerine ait pek bir şey görmedim”(4TK).

5 öğrenci kültürel farklılıklarına saygı duyulmadığını ve kültürlerini yaşatamadıklarını düşünmektedir.

“Kurumsal olarak görüyorlar. Üniversitede tanıtım günleri yapıyor, yemeklerini yapıyorlar, yerel kıyafetlerini giyiyorlar. Fakat bireysel olarak saygı görmüyorlar. Programlarda mesela yapılan dansa gülüyor, komik olarak görüyor. Orada kültürünü sergiliyor. Komik bulunmaması gerekir. Bireysel saygı da henüz yeterli değiliz. Kendi kültürümüz ile karşılaştırıyor ve kendi kültürümüze göre değerlendiriyorlar. Yemeklerini çok eleştirdiklerini gördüm”(8TK).

“Çok yaşayabildiklerini sanmıyorum. Ön yargılı bakılıp tuhaf karşılandığını düşünüyorum” (7TK).

2 öğrenci kültürel unsurlarını yansıtan yabancı arkadaşı olmadığını bunun için bilmediğini etmiştir.

Öğrenciler yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel kıyafetlerini giyebildiklerini ve ülke tanıtım programlarını yapabildiklerini ifade etmiştir. Kültürel farklılığını yaşayamadıklarını söyleyen öğrenciler nedenini Türk kültürünün baskın tavrı nedeniyle olduğunu söylemişlerdir. Türk kültüründen farklılık gösteren, benzeşmeyen, uymayan kültürlerin tuhaf ve yadırgayan tavırla karşılandığını belirtmiştir.

3.2.4.3. Empati Konusu

Araştırmanın 15. sorusu ile öğrencilere yabancı uyruklu öğrencilerle empati kuruluyor mu diye sorulmuştur. 10 öğrenci yabancı uyruklu öğrencilerle empati kurulduğunu belirtmiştir.

“Türk başka bir Türk öğrenci arkadaşımla farklı bir ülkede eğitim almayı kendi aramız da konuşmuştuk. Çok zor ve korkutucu gelmişti. Empati göstergesi olarak onlara daha samimi olmaya çalışıyoruz. Onlarda mutlu oluyorlar”(17TE).

“Empati kuruluyor. Sınıfımdaki arkadaşım dilindeki zayıflık nedeniyle bazen kendini ifade edemiyor, anlatamıyor, sempatik geliyor bu bize, yadırgamıyoruz. Biz hemen destek çıkıyoruz. Onları kötü bulmuyoruz, düşük bulmuyoruz, zayıf bulmuyoruz sadece bizim sahip olduğumuz ama onların sahip olamadığı bir şey var. Onun dezavantajını yaşıyorlar. Bu konuda yardımcı olmamız gerektiğini biliyoruz” (12TE).

“Kısmen. İnsandan insana değişiyor. Bazısı ben uğraşmam der. Bazısı daha çok yardım eder” (14TE).

6 öğrenci ise empati kurulduğunu fakat kurulan empatinin yeterli olmadığını düşünmektedir.

“Genel olarak kuruluyor ama çok da fazla değil. Ben başka bir ülkeye gitsem neler yaşadım diye düşünen çok kişi olduğunu görmedim. O buraya gelmiş, bize ayak uydurmalılar diye düşünüyorlar. Bizde yaşıyorsun, bizim kültürümüze ayak uydur mantığı ile yaklaşıyor”(8TK).

“Kısmen. İnsandan insana değişiyor. Bazısı ben uğraşmam der. Bazısı daha çok yardım eder” (14TE).

4 öğrenci kurulan empatinin yetersiz olduğunu düşünmektedir.

“Saygı duyuluyor ama empati seviyesinde yaklaşımda eksikiz. Saygı var ama empati seviyesine ulaşmadık” (19TE).

“Pek empati kurulduğunu düşünmüyorum. Daha fazla olmalı, şuan eksik kalıyoruz gibi düşünüyorum”(20TE).

3.2.4.4. Farklı Kùltürlerden İnsan Tanıma Algıları

Araştırmannın 16.sorusu ile öğrencilere farklı kùltürlerden insan tanımış olmak hakkında ne düşündükleri sorulmuştur.

Araştırmaya katılan tüm öğrenciler farklı kùltürlerden insanlar tanımayı olumlu ve faydalı bulmaktadır. Öğrenciler farklı kùltürlerden öğrenciler tanımayı yaşadıkları deneyimler üzerinden ifade etmiştir.

“İlkokuldan üniversiteye gelinceye kadar hep aynı kùltürlerden insanlarla okul okuduk. Üniversiteye geldiğimde ilk kez yabancı öğrencilerle yakın oldum. Yurtta kalırken odama Mısırlı öğrenci geldi. Çok tuhaf oldum. Dedim nasıl olacak? Hiç farklı bir kùltürden bir insanla aynı ortamda bulunmadığım için nasıl olacağını düşündüm. Çünkü ilk defa başka bir ülkeden birisi ile bu kadar yakınım. Zaman geçti, kaynaştık gördüm ki her insan aynı. Ben farklı kùltürleri tanımayı inanılmaz derecede olumlu buluyorum. Ülkelerinin kùltürlerini, tarihlerini, güzelliklerini anlatıyorlar. Genel kùltür açısından çok faydalı buluyorum”(11TE).

“Başka ülkeye gitme şansımız olmadığı için farklı ülkelerden buraya öğrenci gelmesi sayesinde farklı kùltürleri tanımış oluyoruz. Kùltürel etkileşim yaşıyor. Bazen sınıfımızda ülkelerini anlattırıyor. Hocalarımız sunum yaptırıyor. Bizlerde öğrenmiş oluyoruz. Daha yakından tanımış olmak isterdim. Sayıları az, arkadaşlık kurma şansı bulamayabiliyoruz”(2TK).

“Oldukça iyi bir durum. Bakış açısı farklılıkları, fikir yapılarındaki farklılıkları paylaşımı kafamda farklı bir bilgi hazinesi oluşturuyor. Empati kurmak uygulamalı olarak gelişmiş oluyor” (13TE).

“Farklılıklar, zenginliklerimiz aynı zamanda. Üniversite de çok fazla karakterde ve çok farklı kişilikle de insanlar tanıyoruz. Bu da bizi hayata karşı bilgili ve dirençli kılıyor. Farklı kùltürden insan tanımak oldukça olumlu”(16TE).

“Farklı kùltürleri tanıyoruz. Farklı ülkelerdeki eğitim sistemlerinden haberdar oluyoruz. Bu bilgileri öğrenmeyi olumlu buluyorum. Daha çok yabancı öğrenci olmalı”(17TE).

“İlk kez üniversite de karşılaştım. Önceden de farklı kültürlerle merakım vardı. İlk kez üniversite de yakından tanıma şansı buldum. Dünyanın Türkiye’den ibaret olmadığını öğrendim. Başka bir sürü insan ve kültürler var. Önyargılı bakmamayı öğrendim”(8TK).

“Çok iyi bir şey. Ülkeleri tanıyoruz. Önyargıları kırıyor. Hoşgörülü olmayı arttırıyor. Yabancı arkadaşlarımdan memnunum. Ufkumuzu açıyor, Bizleri besliyor” (3TK).

“Farklı bilgiler öğrendim. Daha saygılı oldum. Farklı kültürleri öğrenme merakım oluştu” (4TK).

“Çok faydalı buluyorum. Kültürel, sosyal, dünya görüşü olarak bazen de akademik olarak bunlar paylaşılan şeyler aramızda. Bizlere renk katıyor bence” (12TE).

“Gidip göremeyeceğin bir ülkeden insanın buraya kadar gelmesi kültürünü tanımak, o insanları tanımak yeni bir dünya keşfetmek diye düşünüyorum. Faydalı buluyorum” (14TE)

“Bence önemli. İlerde onların ülkesine gidecek olursam ön bilğim oluşmuş oluyor. Rahat olur gitmem. Arkadaşlarıma ülkelerini anlattırıyorum” (15TE).

“Farklı kültürler tanımak çok hoşuma gidiyor. Karşılıklı kültürlerimizi anlatıp karşılaştırmak çok hoşuma gidiyor. Farklı milletlerden arkadaşlık kurmayı olumlu buluyorum. Onları seviyorum” (20TE).

“İlk kez üniversite de karşılaştım. Önceden de farklı kültürlerle merakım vardı. İlk kez üniversite de yakından tanıma şansı buldum. Dünyanın Türkiye’den ibaret olmadığını öğrendim. Başka bir sürü insan ve kültürler var. Önyargılı bakmamayı öğrendim”(8TK).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sakarya Üniversitesi'nde okuyan Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin karşılıklı algılarının belirlenmesi başlıklı araştırma sonucu aşağıda verilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemiz eğitim imkânlarından bilgi sahibi olmasında ve eğitim almak için seçmesinde daha önce ülkemizde eğitim almış veya eğitim almaya devam eden arkadaşlarının tavsiyesinin önemli bir etken olduğu tespit edilmiştir. Diğer etkenler ise Türk kökenli lise öğretmenlerinin bilgi vermesi, konsolosluk ve eğitim binalarına asılan afişler, öğrencilerin yaptığı bireysel araştırmalar ve aile bireylerinden birinin veya uzak akrabalarından birilerinin Türkiye'ye gelmiş olması veya Türkiye de yaşıyor olmasıdır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin kendi ülkelerinde eğitim almak yerine başka bir ülke seçmelerinin nedeni yurt dışında okuma ve farklı kültürleri tanıma merakına ve hayaline sahip olmaları onları ülkelerinden ziyade yurtdışında okumaya sevk etmiştir. Öğrencilerin ülkemizde eğitim almaya karar vermesinde etkenler sağlanan burs imkânı (miktarı ekonomik olarak yaşamaya yeterli), kültürel ve dinsel benzerlikler, ülkenin eğitimini kaliteli ve Türkiye'yi gelişmiş bir ülke olarak görmeleridir. Özellikle kültürel ve dinsel benzerlikler öğrenciler için uyumu kolaylaştırıcı etken olarak görülmektedir. Araştırmacının bu bulguları Tekelioğlu, Başer, Örtlek, Aydın (2012)'de 80 yabancı uyruklu öğrenci ile yaptıkları anket bulguları olan ülke tanıtımında din, dil ve kültür ortaklığının ön plana çıkarılması yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemizde eğitim almayı seçmesinde bir faktör olarak bulgularıyla örtüşmektedir.

Yabancı uyruklu öğrenciler, Türk öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarının sınavlardan birkaç gün önce ders çalışmaya başlama ve ders notlarını ezberleyerek sınavlara hazırlanma olduğunu belirtmiştir. Görüşmeye katılan 17 farklı ülkeden öğrenci sınavlara not çıkarıp ezberleyerek ders çalışma yöntemini sadece buradaki sınıf arkadaşlarında gördüklerini belirtmiştir. Türk öğrenciler ise yabancı uyruklu öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarını günlük tekrardan oluşan düzenli, disiplinli bir çalışma sistemine sahip olduklarını, derslerini sadece sınavı geçmek için değil anlamak için ders çalıştıklarını, ders konularını araştırdıklarını bu nedenle de kütüphanede çok vakit geçirdiklerini, sınavlarda başarılı olmanın yanında kendilerini geliştirmeye yönelik çalışma yaptıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin derslere ayrılan zaman yönetimi farklı çıkmıştır.

Öğrencilerin eğitim konusunda birbirleri hakkındaki algılarda farklılıklar olduğu görülmüştür. Yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemize gelmesinin tek sebebi eğitimidir. İyi bir eğitim almak için yaşayacakları bazı sıkıntıları (ekonomik, sosyal, kültürel) göze alarak gelmekte ve ülkemizde başarılı bir eğitim süreci geçirmek istemektedir. Yabancı uyruklu öğrenciler ve Türk öğrenciler farklı ders çalışma yaklaşımına sahiptir. Yabancı uyruklu öğrenciler anlamacı, Türk öğrenciler ezberci bir yaklaşıma sahiptir. Yapılan gözlem ve görüşmeler neticesinde yabancı uyruklu öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcılığa daha yatkın olduğunu söylenebilir. Bilgiyi tekrar etme değil, bilgiyi sentez ve analiz yaparak sunma alışkanlığına sahip olduklarını düşünebiliriz. Türk öğrenciler sınav dönemi haricindeki vakitlerini verimli kullanmamaktadır. Sınav zamanı ezberlenen bilgi sınavdan sonra unutulmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrenciler, Sakarya Üniversitesi'nde okuyan Türk öğrencilerle sınıf ilişkilerini olumlu bulmaktadır. Sınıf ortamına aidiyet duyabildiklerini düşünebiliriz. Eğitim almak için ülke seçiminde etken olan din, dil, kültür benzerliği yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'ye geldikten sonra öğrencilerin sorun yaşama ihtimalini düşürmektedir. Türk öğrenciler içinde gelen öğrencilerin kültürel ve dinsel olarak benzer yapıda olması ilişkilerde sorun yaşama ihtimalini düşürmektedir. Gültekin (2015) araştırmasında kültür (dil, din) benzerliği, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'yi eğitim almak için tercih etmesinde öncelik olarak kabul etmesi sonucu ile örtüşmektedir. Kültürel benzerlik, öğrencilerin ülke seçimini etkilediği gibi geldikten sonra sorun yaşama durumunu da etkilediği görülmektedir. Öğrenciler arasındaki ilişkilere olumlu etkisi olmaktadır. Bayraktaroğlu ve Mustafayeva (2010) Sakarya Üniversitesi öğrencileri ile yaptıkları nicel araştırma sonucunda kültürel ve dinsel paylaşılan benzer değerlerin olmasının yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerle kolay iletişim kurmalarını sağlar sonucuna ulaşmıştır. Tok ve Yığın (2013) yılında 57 yabancı uyruklu öğrenciyle yaptığı çalışmada dini bağların bileştirici özelliğe sahip olduğu görülmüştür. Araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir. Müslümanlık, öğrencilerin Türkiye Cumhuriyetlerden gelmesi ve bazen de sınıfta öğrenciler arası iletişimin zayıf olması sorun yaşanmamasını sağlayabilmektedir. Hristiyan öğrenciler din farklılığı nedeniyle sorun yaşadıklarını, bazı Müslüman öğrenciler (Arap coğrafyası öğrencileri) Müslümanlığın kadın-erkek ilişkilerinin ülkelerindeki yorumunun farklı olması nedeniyle burada sorun yaşadıklarını belirtmiştir.

Yabancı uyruklu öğrenciler sınıf ortamında kültürel sorunlar yaşamasa bile dil kaynaklı daha içe dönük bir yapı ile sosyalleşmeye başlamaktadır. Öğrenciler TÖMER de Türkçe öğrendikten sonra sınıf ortamında ve sosyal ilişkilerinde Türkçe konuşurken hata yapmaktan korktuklarını, dalga geçilmek ve anlatamamaktan, anlaşılamamaktan kaynaklı çekingenlik yaşadıklarını ifade etmiştir. Bu durumu aştıktan sonra Türk öğrencilerle iletişimlerinin geliştiklerini aktarmıştır. Türkçe konuşurken hata yapar mıyım korkusunun üzerine gitmeyip kendi ana dilini konuşan ülkelerle vakit geçiren öğrencilerin Türk arkadaş çevresinin genişlemediği ve Türkçe iyi konuşamayan öğrencilerin *‘ben ülkemdekilerle çok takılıyorum’* cümlesi ile durumu anlattıkları görülmüştür. Öğrenci Türkçe konuşmakta kendini yetersiz gördüğü için Türk öğrencilerle iletişim kurmakta çekinmektedir. *“Konuşurum, yanlış olur.”* algısı yaşamaktadır. Bu öğrencilerin sosyal çevresinde diğer yabancı uyruklu öğrencilere göre Türk öğrenciler daha az bulunmaktadır. Yabancı uyruklu öğrenciler TÖMER de dil öğrenirken zorlandıkları dönemde çok strese girdiklerini, okulu bırakıp gitmek dahi istediklerini, dil öğrenme süreci uzadıkça özgüvenlerinin düştüğünü ifade etmiştir. Eğer bir öğrenci TÖMER sonrası ilk yılında Türkçe ile ilgili çekincelerini ortadan kaldırmıyorsa sonraki yıllarda bu durumun ortadan kalkma ihtimali düşmekte ve öğrenci kendi ülke öğrencileri ya da kendi dilini bilen öğrencilerle sosyalleşmeyi, iletişimde olmayı tercih etmektedir.

Yabancı uyruklu öğrenciler, derslerini tek başına çalışma alışkanlığına sahiptir. Türk öğrencilerin ders çalışmasını, düzensiz ve disiplinsiz buldukları için onlarla ders çalışmamaktadır.

Türk öğrencilerde ise durum farklıdır. Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerle birlikte ders çalışma eğilimi daha yüksek çıkmıştır. Türk öğrenciler yabancı uyruklu öğrencilerin düzenli ve disiplinli ders çalıştığını söyleyerek, birlikte ders çalışmayı faydalı bulmaktadır.

Dil konusu yabancı uyruklu öğrencilerin zorluk yaşadığı temel konulardan biridir. Yabancı uyruklu öğrenciler, ilk geldikleri dönemde Türk öğrencilerin kendi dilinde eğitim alması nedeniyle onlarla ders çalışmanın verimli ve başarılı olacağını düşünerek onlarla ders çalışmak istemektedir. Zamanla yabancı uyruklu öğrencilerin yaklaşımı aksi yönde değişime uğramaktadır. Kendi dilinde eğitim aldığı için Türk öğrencilerin dersleri anlaması kolaydır fakat düzenli ders çalışma alışkanlığı, sürekliliği olmadığı

için derslerde başarısızdır. Türk öğrenciler, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçeyi iyi bilmedikleri için dersleri anlamayacaklarını düşünerek birlikte ders çalışmak istememektedir. Fakat daha sonra yabancı uyruklu öğrencilerin düzenli, sürekli ders çalıştığını, İngilizce kaynakları daha etkin kullandığını fark edince yabancı uyruklu öğrencilerle ders çalışmak istemektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçeyi daha az bilmeleri, anlamakta zorluk çektikleri düşünüldüğünde daha az başarılı olacakları beklenirken daha farklı bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Yabancı uyruklu öğrenciler, Türk öğrencileri çalışkan bulmamaktadır. Türk öğrenciler ise yabancı uyruklu öğrencileri çalışkan bulmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrenciler ve Türk öğrenciler sınıf ortamında fırsat ve imkânlar da eşit olduklarını belirtmiştir. Özellikle hocalarının yaklaşımlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Özkan ve Acar Güvendir (2015), 38 yabancı uyruklu öğrenci ile gerçekleştirdikleri nitel araştırma neticesinde öğrencilerin üniversite hocalarından memnun oldukları görülmüştür. Ülkemizin burs imkânı sağladığı, harcamalar yaparak ülkemizde eğitim almasını sağladığı bu genç beyinlerin sınıf ortamında kendini eşit olduğunu hissetmesi öğrencilerde aidiyet duygusu oluşumunu olumlu yönde etkilemektedir. Hocalarımızın yaklaşımı sürece olumlu katkı sağlamaktadır.

Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerden yabancı bir dil öğrenmeye çalışanların nadir olduğu tespit edilmiştir.

Görüşülen yabancı uyruklu öğrenciler yalnızlık hissetmemektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin çoğu, Türk öğrencilerden yardım veya borç isteme durumunun oluşmadığını, maddi destek isteseler kesinlikle Türk öğrencilerin yardım edeceği algısı bulunmaktadır. Türk öğrencilerin içerisinde yabancı uyruklu öğrencilere maddi yardımda bulunan öğrenciler olduğu ve maddi desteğe ihtiyaç duyduklarında kesinlikle yardım edecekleri bilgisine ulaşılmıştır. Yabancı uyruklu öğrenciler içerisinde hastalık öyküsü bulunanlara Türk öğrencilerin yardım etmiş olduğu ve hastalandıklarında Türk öğrencilerin ilgileneceği düşünülmektedir. Türk öğrenciler arasında da hastalanan yabancı uyruklu arkadaşına yardım edenler olduğu gibi yabancı uyruklu öğrencilerinde hastalık durumunda Türk öğrencilere yardım edeceklerini belirtmiştir. Görüşmedeki bir Türk öğrencinin yabancı uyruklu engelli bir arkadaşına her gün yardımcı olduğu görülmüştür.

Sosyalleşmede (sinema, konser, konferans, kahvaltı, akşam dışarıda vakit geçirmek, yemek, spor..vb.) yabancı öğrenciler Türk öğrencilerle daha çok plan yapmıştır. Türk öğrencilerde ise henüz hiçbir yabancı uyruklu öğrenci ile sosyalleşmeyen öğrenci daha fazladır. Türk öğrenciler dil nedeniyle iletişimde kopukluklar olduğunu, örnek olarak, espiyi yaptıklarında yabancı uyruklu öğrencilerin anlamadığını bu nedenle Türk bir öğrenciyle vakit geçirmeyi daha zahmetsiz buldukları tespit edilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrenciler, zaman ve imkân buldukça Türk arkadaşlarıyla Sakarya dışında başka bir şehri gezmiştir. Öğrencilerin seyahatlerinin çok sık olmadığı, genelde en fazla 3 şehir gezdikleri görülmüştür. Türk öğrencilerin ise çoğu yabancı uyruklu bir öğrenci ile Sakarya dışında bir şehri gezmeye gitmemiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin çoğu Türk öğrencilerin kendileri ile empati kurduklarını belirtmiştir. Cevaplar incelendiğinde Türk öğrencilerin empati kurmasını yetersiz gören yabancı öğrencilerin eleştirdikleri konunun '*kültürel farklılıkları anlama*' boyutunda empati gösteremedikleri durumudur. Öğrenciler kültürel yaşayış veya uygulamaları anlattıklarında alınan tepkilerin anlamadan uzak olduğunu düşünmektedirler. Türk öğrencilerin yaklaşımı olumlu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin bir kısmı yabancı uyruklu arkadaşları ile empati kurduklarını, bir kısmı kurulan empatinin geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Görüşme yapılan tüm yabancı uyruklu öğrenciler Türk kültürü ile kendi kültürleri arasında ortak yönler bulunduğunu belirtmiştir. Müslüman yabancı uyruklu öğrencilerde "*iki ülke de Müslüman ülke*" cümlesiyle tanımlanan ortak kültür kelimeleri tespit etmiştir. Diğer ortak unsurlar misafirperverlik, adetler, aile içi ilişkiler gibi kültürel durumlardır. Din ortaklığı olmayan öğrencilerden bir tanesi çok az ortak kültürümüz olduğunu belirtmiş, diğer iki öğrenci misafirlik ve yemek kültüründe ortaklıklar olduğunu söylemiştir.

Görüşme yapılan yabancı uyruklu öğrenciler Türk kültürüne özgü davranış ve alışkanlıklar edindiğini ve öğrendiği görülmüştür. Öğrenilen en çok kültürel davranış türü bireysellikten uzaklaşıp insanlarla iletişim kurma olduğu görülmüştür. Öğrenciler olumlu yönde bir değişim olarak yorumlamaktadır. Öğrenciler kendi kültürüne sahip çıkma ve bütünleştirici olmayı burada öğrendiklerini ve bunun ülkelerinde olmadığını çok önemli bir kazanç olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca misafirperverlik, büyüklere saygı, yemek, sigara gibi kültürel davranış ve alışkanlıklar da edindikleri araştırmanın

bulgularındandır. Öğrenciler kültürel temas sonucu değişimlerini belirtmişlerdir. Yabancı uyruklu öğrenciler kültürlenme yönünde bir değişim yaşamaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencileri en çok zorlayan kültürel farklılıklara bakıldığında cevapların çeşitlilik arz ettiği görülmüştür. Öncelikle yemek kültürü farklılığı olmakla birlikte toplumda kadın-erkek ilişkileri, din, kişisel alana müdahale ve merak, sigara içme oranı fazlalığı gibi zorluklar olarak değerlendirilebilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce ülke hakkındaki algılara bakıldığında; ülkelerinde tanıdığı Türklerin, okullarında aldıkları eğitimin, medya ve haberlerin, dizilerin, ailelerinin Türkiye algısının etkisi olduğu tespit edilmiştir. Etkilerin ise olumlu veya olumsuz olarak değiştiği görülmüştür. Bazı ülkeler okullarında Türkiye tarihini olumlu anlatırken bir başka ülke olumsuz anlatabilmekte, bir ülkeye ait medya olumlu anlatırken başka bir ülkede medya ve haberler olumsuz algı yaratmaktadır. Türkiye de yaşadıkdan sonra düşünceleri ise kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Türkiye için her şeyi olumsuz değerlendiren öğrenci olmadığı görülmüştür. Araştırmacının yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye için olumlu düşünceleri olduğunu Gültekin'in (2015) araştırmasındaki yabancı uyruklu öğrenciler "Türkiye'ye yönelik olumlu görüş belirtmişlerdir" bulgusu ile örtüşmektedir.

Türk öğrenciler yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemiz okullarında eğitim almasını kültürlerin birbirlerini tanınması ve kaliteli eğitim alma fırsatı yakalamış olmaları noktasında olumlu bulmaktadır. Daha fazla öğrenci gelmesini destekleyen olumlu yaklaşımlar tespit edilmiştir.

Türk öğrenciler kampüste farklı kültürlerden insan tanımayı empatiyi, saygıyı geliştiren, farklı bakış açıları kazandıran, hoşgörüyü geliştiren, kültürlerin tanındığı ve kendi kültürlerini de tanıttığı, akademik gelişim sağlayan bir unsur olarak değerlendirmektedir. Yurt dışından eğitim programıyla gelen öğrencilerin öğrencilerimizin eğitim hayatına olumlu etkileri olduğu görülmüştür.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır ki Türk öğrenciler farklı ülkelere insanları ilk kez üniversitede tanımıştır.

Türk öğrencilerin yardım severliği konusunda her iki öğrenci grubu da hem fıkirdir. Yabancı uyruklu öğrenciler Türk öğrencileri yardım etmekten memnun oldukları, Türk öğrencilerinde yardımcı olmaktan her daim memnun oldukları görülmüştür. Alyılmaz,

Biçer ve Çoban (2015) yaptığı araştırmada Kırgız öğrencilere, Türklerin yaklaşımının olumlu olduğu belirlenmiştir. Araştırmamızda genel olarak her iki öğrenci grubunun birbirine karşı olumlu bir yaklaşıma sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin sınıf içi ilişkilerinin iyi olduğu sonucuyla birbirini desteklemiştir. Yardımcıoğlu, Beşel ve Savaşan (2017) yaptıkları araştırmada öğrencilerin arkadaşlıkla ilgili eğitim hayatlarını etkileyecek derecede ciddi sorunlarının olmadığı görülmüştür. Bu durum öğrencilerin sınıf içi ilişkilerinin iyi olduğu sonucuyla birbirini desteklemiştir.

Öneriler

Kültürel farklılıklara sahip toplumlardan gelen öğrencilerin aynı mekânları paylaşırken aralarındaki bağın sağlam oluşturulması gerekmektedir. Öğrencilerin birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlayacak ve kültürel farklılıkları bir zenginlik olarak algılamaya başlatacak bağ iletişimidir. İletişimin güçlendirilmesi kültürel etkileşimi hem arttıracak hem de sağlıklı bir şekilde devam etmesini sağlayacaktır.

- Küreselleşen dünyanın iletişim kaynağı olan internet uzakları yakın yapmakta, tanınırlığı ve bilinirliği arttırmaktadır. İnternet ortamında YTB programının tanıtımı artırılabilir, sosyal medyada reklamlar verilebilir.
- Yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemizde yaşadığı ilk problem dil problemidir. Türk öğrenciler ile yabancı uyruklu öğrenciler arasında dil kardeşliği olarak adlandırılacak bir proje ile her bir yabancı uyruklu öğrenciye bir Türk öğrenci rehber arkadaş olarak gönüllülük esaslı vakit geçirmesi sağlanabilir. Yabancı uyruklu öğrencilerin dil öğrenmesini ve iletişim kurmasını arttıracaktır. Üniversitede bununla ilgili bir öğrenci kulübü kurulması faydalı olabileceği öngörülmektedir.
- Yabancı uyruklu öğrencilere ilk geldiğinde dönem başında oryantasyon programları yapılabilir. Çünkü öğrenciler Türk kültürünü anlamakta zorlanmaktadır. Kültürel şok yaşayabilmektedir. İlk geldiklerinde genelgeçer kültürel dokumuzdan başlayarak, yemeklerimizden, ulaşım, yerel yönetim hizmetleri gibi günlük hayatta kullanacağı bilgilere kadar bilgiler aktarılmalıdır. Öğrenciler karşılaştıkları sorunları aşmakta enerji kaybetmez, uyum sağlayıp enerjilerini akademik alanda çalışmalar yapmaya yönlendirebilir.

- Türk öğrencilere kültürel farklılıklara yaklaşım hakkında oryantasyon programları yapılabilir. Öğrencilerimiz farklı kültürlerden insanlar ile yaşamaya yeni başladığı için istemeden de olsa yanlış anlaşılmalara sebep olabilmektedir. Kültürel görecelilik konusunda farkındalık oluşturulmalı ve öğrencilerin kültürlerarası iletişim becerileri geliştirilmelidir.
- Üniversite bünyesinde yabancı uyruklu öğrencilerin tanıtım programları arttırılmalı, Türk öğrencilerin katılımı sağlanmalıdır. Çünkü yapılan ülke tanıtım programlarının bazılarında Türk öğrenci katılım oranının diğer yabancı ülkelerden gelen öğrencilere göre daha az olduğu gözlemlenmiştir.

Türk dizilerinin ülkemizin tanıtımında etkisi konusu incelenebilir. Medya sektörü ile maddi kazanç elde edilirken ülke kültürü ve tanıtımının ülkenin kültürel dokusunu temsil edip etmediği üzerine akademik çalışmalar yapılabilir. Dizileri izleyen başka ülkelerdeki insanlar Türkiye'yi dizi ne anlatıyor ve nasıl anlatıyorsa, aynı öyle bir sosyal yaşam yaşandığını düşünmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Ataizi, M. (2012). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. A. Şimşek (Ed.) *Araştırma Sorunun Belirlenmesi* içinde (s.36-47). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri Nvivo ile Nitel Veri Analizi, Örnekleme, Analiz, Yorum*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E.Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cemaloğlu, N. (2014). Veri Toplama Teknikleri: Nicel-Nitel. A. Tanrıöğen (Ed.). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s.133-164). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Coşkun, H. (Ed.) (2012). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Cüceloğlu, D. (2005). *Yeniden İnsan İnsana*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Demir, R.(1996). *Üniversitenin Bugünü ve Yarını*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Duray, H, D. (2018). Yöntemler: Gerçekte Ne Yapacaksınız?. M. Çevikbaş (Ed.). *Nitel Araştırma Tasarımı Etkileşimli Bir Yaklaşım* içinde (s. 87-120). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Erkan, M. B. Baloğlu. B. Baloğlu. (2017). *Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü(Kavramlar)*. İstanbul: Der Yayınları.
- Gasset, Y. Ortega. (1997). *Üniversitenin Misyonu*. Ü. Bülent (çev.). İstanbul: Birleşik Yayıncılık.
- Güney, S. (2009). *Sosyal Psikoloji*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Güney, S. (2013). *Davranış Bilimleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güvenç, B. (1991). *Kültür ve İnsan*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2017). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kaplan, M. (2014). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.

- Kayıkçı, B. (2010). Üniversite Gençliğinin Eğitime Bakışı, Üniversitelerinden ve Gelecekte Beklentileri. A. Köroğlu ve H. Çiyiltepe (Ed.). *Çınar* içinde (s. 51-56). Rize: Rize Üniversitesi Yayınları.
- Kıncal, Y, R.(2013). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara : Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kuş, E. (2009). Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri. Ankara : Anı Yayıncılık.
- Miles, M. Huberman, A. (2016). *Nitel Veri Analizi*. S, Altun. A, Ersoy (çev.) Ankara: Pegem Akademi.
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar 1*. S. Özge (çev.). Ankara: Yayınodası.1991.
- Özen, H. ve Yalçın, M. (2015). Dikkatli Bir Gözlemci Olmak. T. Selahattin (Ed.). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* içinde (s. 111-130). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özer, M. (2012). *Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler*. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 10-13.
- Özkul, O. (2008). *Kültür ve Küreselleşme*. İstanbul: Açılım Kitap Yayınları.
- Salı, J, B. (2012). Verilerin Toplanması. A. Şimşek (Ed.) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* içinde (s. 134-161). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Silah, Y. (2005). *Sosyal Psikoloji Davranış Bilimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sorokin, P. A. (2008). *Bir Bunalım Çağında Toplum Felsefeleri*. İstanbul: Salyangoz Yayınları.
- Soydaş, A. U. (2010). *Kültürlerarası İletişim, Farklı Kültürel Ortamlarda Çalışma ve İletişim*. İstanbul: Parşömen Yayıncılık.
- Topçu, N. (2016). *Kültür ve Medeniyet*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Tutar, H. (2013). *Davranış Bilimleri: Kavramlar ve Kuramlar*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Türkdoğan, O. ve Gökçe, O. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- TÜSİAD. (2008). *Türkiye'de Yükseköğretim: Eğilimler, Sorunlar ve Fırsatlar*. İstanbul:
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zijdeveld, A. C. (2013). *Kültür Sosyolojisi Kültür Sosyolojisine ve Metodolojisine Giriş*. C. Kadir (çev.) İstanbul: Açılım Kitap.

Sürekli Yayınlar

- Alyılmaz, S., Biçer, N., Çoban, İ. (2015). Atatürk Üniversitesinde Öğrenim Gören Kırgız Öğrencilerin Türkçe ve Türkiye'ye Yönelik Görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 328-338.
- Antalyalı, Ö. L. (2007). *Tarihsel Süreç İçerisinde Üniversite Misyonlarının Oluşumu*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (2), 26-40
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ. ve Fidan, T. (2018). *Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme*. YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), 37-75.
- Bayraktaroğlu, S. ve Mustafayeva L. (2010). Türk Yüksek Öğretim Sistemi ve Türk Dünyası İlişkileri: Sakarya Üniversitesi'nde Eğitim Gören Yabancı Uyruklu Öğrenciler Örneği. *Journal of Azerbaijani Studies*, 284-292.
- Gökalp, M. (2012). 19 Mayıs Üniversitesi Samsun Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Türk ve Yabancı Öğrencilerin Öğretim Programlarına Yönelik Bakış Açıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, E-Dergi 11(39), 139152. Erişim Adresi: <http://dergipark.gov.tr/esosder/issue/6153/82664>
- Gültekin, M. (2015). Yabancı Uyruklu Öğretmen Adaylarının Türkiye'deki Eğitimlerine Yönelik Görüşleri: *Anadolu Üniversitesi Örneği*. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(4), 7-20.
- Kıroğlu, K., Kesten, A. ve Elma C. (2010). Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39.
- Özdemir, M. (2010) *Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1), 331
- Özkan, G. ve Acar Güvendir M. (2015) Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Durumları: Kırklareli Ve Trakya Üniversiteleri Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 174-190.
- Tekelioğlu, S., Başer, H., Örtlek, M. ve Aydın, C. (2012). Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçiminde Etkili Faktörler: Vakıf Üniversitesi Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi* E-Dergi, 4 (2), 191-200. Erişim adresi: <http://21yyte.dergi park.gov.tr/download/articlefile/151038>
- Tok, M. ve Yığın M. (2013) Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Nedenlerine İlişkin Bir Durum Çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 8, 132-147.
- Yardımcıoğlu, F., Beşel, F. ve Savaşan., F. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1), 203-254.

Diğer Yayınlar

Aden, A. A. O. (2016). *İzmir’de Kredi ve Yurtlar Kurumu Erkek Yurtlarında Kalan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ve Türk Öğrencilerle Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Annaberdiyev, D. (2006). *Türk Cumhuriyetleri ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Yardım Arama Tutumları, Psikolojik İhtiyaçları ve Psikolojik Uyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çevik, Z. (2015). *Türkiye’de Yaşayan Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile Türk Uyruklu Öğrencilerin Öz güven Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK). (2013). Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye’nin Konumu Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu. <http://www.deik.org.tr/raporlar-2-eeik-uluslararasi-ogrenci-teminicalistayi-sonuc-raporu -4-ekim-2013> Erişim Tarihi. (01.08.2018).

Kalkınma Bakanlığı- Kalkınma Araştırma Merkezi (KAM). (2015). Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi Araştırma Projesi Raporu. http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Yuksekogretim_uluslararailasmasi_Cercevesinde_Turk_Universitelerinin_Uluslararasi_Ogrenciler_Icin_Cekim_Merkezi_Haline_Getirilmesi_Arastirma_Projesi_Raporu.pdf Ankara. Erişim Tarihi. (0.08.2018).

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ www.sakarya.edu.tr Erişim Tarihi: (08.01.2018)

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ/ SAYILARLA SAÜ
http://www.sakarya.edu.tr/tr/471/sayilar_lasau Erişim Tarihi: (04.02.2018)

TÜRK DİL KURUMU (TDK) <http://www.tdk.gov.tr/index> Erişim Tarihi: (17.02.2018)- (05.08.2018)

YÜKSEK ÖĞRETİM BİLGİ SİSTEMİ <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi:(08.01.2018)

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK). (2017). *Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018-2022*. Erişim Adresi. <http://yok.gov.tr/web/guest/yuksekogretimde-uluslararasilasma-strateji-belgesi-2018-2022>. Erişim Tarihi: (05.08.2018).

EKLER

EK 1: YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN MÜLAKAT SORULARI

Soru-1: Cinsiyetiniz?

Soru-2: Ülkeniz?

Soru-3: Bölümünüz ve sınıfınız?

Soru-4: Eğitim almak için neden ülkenizi değil de Türkiye'yi seçtiniz? Özendirici bir unsur var mı? Sosyal medya, TV, gazeteler, hoca, arkadaş bunda etken mi?

Eğitim Algıları İlgili Sorular

Soru-5: Türk öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları nasıl sizce?

Soru-6: Sınıf ortamında arkadaşlarınızla kültür farklılığından kaynaklı yaşadığınız sorunlar nelerdir?

Soru-7: Türkiye'de eğitim alan bir yabancı uyruklu öğrenci olarak ödev, ara sınav, vize, finallere Türk öğrencilerle mi hazırlanıyorsunuz? Size yardımcı oluyorlar mı? Varsa yaşadığınız zorluklar nelerdir?

Soru-8: Türk öğrencileri çalışkan buluyor musunuz?

Soru-9: Türkiye'de eğitim alan bir yabancı uyruklu öğrenci olarak eğitim alanında, fırsat ve imkânlarda eşit olduğunuzu düşünüyor musunuz? Açıklayınız?

Arkadaşlık Algıları İlgili Sorular

Soru-10: Yalnızlık hissediyor musunuz? Hastalık yada maddi olarak zorlandığınız dönemlerde; Türk arkadaşlarınızdan borç aldınız mı ya da yardım edildi mi, hasta olduğunuzda arkadaşlarınız sizleri ziyarete geldiler mi?

Soru-11: Sosyal ortamlarda (sinema, konser, konferans, kahvaltı, akşam dışarda vakit geçirmek, yemek, spor. v.b)tercihiniz Türk öğrenciler mi, yabancı uyruklu öğrenciler midir?

Soru-12: Yurt içinde seyahatlere çıkıyor musunuz? Bu seyahatleriniz bireysel mi, arkadaşlarınızla planlayarak mı gittiniz?

Soru-13:Türk öğrencilerin beni anladığını düşünüyorum’ cümlesi hakkındaki yorumunuz nedir? Empati kurabiliyorlar mı?

Türk Toplum/Kültür Algıları İle İlgili Sorular

Soru-14:Türk kültürü ile kendi kültürünüzün ortak yönlerinin olduğunu düşünüyor musunuz?

Soru-15: Türk arkadaşlarınızdan gördüğünüz, Türk kültürüne özgü davranışlar ve alışkanlıklar edindiniz mi?

Soru-16:Kendi kültürünüzle Türk kültürü arasında sizi en çok zorlayan kültürel farklılık neydi?

Soru-17:Türkiye’ye gelmeden önce Türk toplumu hakkındaki fikriniz nasıldı? Şimdi nasıl?

EK 2: TÜRK ÖĞRENCİLERİN MÜLAKAT SORULARI

Soru-1: Cinsiyetiniz?

Soru-2: Memleketiniz?

Soru-3: Bölümünüz ve sınıfınız?

Eğitim Algıları İlgili Sorular

Soru-4: Sizce yabancı uyruklu öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları nasıl?

Soru-5: Okulda ara sınav, vize, finallere, ödev, grup çalışmaları, proje dersleri çalışırken yabancı uyruklu öğrencilerle birlikte çalışmayı tercih eder misiniz? Birlikte hazırlanıyor musunuz? Yardım ediyor musunuz? Varsa yaşadığınız zorluklar nelerdir?

Soru-6: Yabancı uyruklu öğrencileri çalışkan buluyor musunuz?

Soru-7: Size göre Sakarya Üniversitesi'nde eğitim alan yabancı uyruklu öğrenciler ile eğitim alanında, fırsat ve imkânlarda eşit olduğunuzu düşünüyor musunuz? Açıklayınız?

Soru-8: Yabancı uyruklu arkadaşlarınızdan yabancı dil öğrenmek gibi bir çabanız oldu mu? Sonra ne oldu?

Arkadaşlık Algıları İlgili Sorular

Soru-9: Yabancı uyruklu bir öğrenciye maddi olarak zorlandığı dönemde; ekonomik yardımda bulundunuz mu? Hasta bir yabancı uyruklu arkadaşlarınıza ziyarete gittiniz mi?

Soru-10: Sosyal ortamlarda (sinema, konser, konferans, kahvaltı, akşam dışarda vakit geçirmek, yemek, spor v.b.)tercihiniz Türk öğrenciler mi, yabancı uyruklu öğrenciler midir?

Soru-11: Yabancı uyruklu arkadaşlarınızla yurt içinde seyahatlere çıkıyor musunuz?

Soru-12: Yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemiz okullarında eğitim alması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kültür Algıları İle İlgili Soruları

Soru-13: Yabancı uyruklu öğrenci arkadaşlarınızla kültür farklılığından kaynaklı yaşadığınız sorunlar nelerdir?

Soru-14:Size göre yabancı uyruklu öğrenciler kültürel saygı görüyorlar mı? Kültürlerini ülkemizde yaşatabiliyorlar mı?

Soru-15:Sizece yabancı uyruklu öğrencilerle empati kuruluyor mu?

Soru-16:Farklı kültürlerden insanlar tanımış olmak hakkında ne düşünüyorsunuz?

EK 3: ETİK KURUL RAPORU

Evrak Tarih ve Sayısı: 08/04/2019-E.4425

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı :61923333/050.99/
Konu :11/15 Özge ÇELİK

Sayın Özge ÇELİK

İlgi : Özge ÇELİK 26/03/2019 tarihli ve 0 sayılı yazı

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 03.04.2019 tarihli ve 11 sayılı toplantısında alınan "15" nolu karar örneği ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr. Arif BİLGİN
Etik Kurulu Başkanı

15. Özge ÇELİK'in "Sakarya Üniversitesinde Okuyan Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile Türk Öğrencilerin Birbirleri ile İlgili Algılarının Belirlenmesi " başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda; Özge ÇELİK'in "Sakarya Üniversitesinde Okuyan Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile Türk Öğrencilerin Birbirleri ile İlgili Algılarının Belirlenmesi " başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Evrakı Doğrulamak İçin : <http://193.140.253.232/envision.Sorgula/BelgeDogrulama.aspx?V=BEND4V168>

Etik Kurulu Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr
Tel:0264 295 50 00 Faks:0264 295 50 31
E-Posta :ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ :www.sakarya.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Özge ÇELİK, Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümü lisans mezunudur. Sakarya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünde 7 yıldır kamu çalışandır. Farklı idari görevlerde bulunmuştur.

